

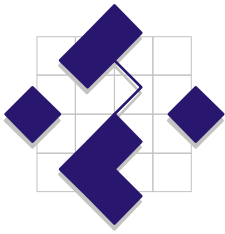

URBANISTIČKI ZAVOD REPUBLIKE SRPSKE, a. d. BANJA LUKA

Ž.R. 571010000026157 kod Komercijalna Banka a.d.; Ž.R. 551001-00012392-04 kod Nova Banjalučka Banka a.d.; Osnovni sud Banja Luka, registarski uložak 1-345-00, MB. 1101790; Djelatnost 74.200; PIB 401013220009; JIB 4401013220009; Upisani ulog 2.128.077 KM

IZMJENA I DOPUNA URBANISTIČKOG PLANA GRADA BRČKO (II)

Banjaluka, juli 2007. godine

URBANISTIČKI ZAVOD REPUBLIKE SRPSKE, a. d. BANJA LUKA

Ž.R. 571010000026157 kod Komercijalna Banka a.d.; Ž.R. 551001-00012392-04 kod Nova Banjalučka Banka a.d.; Osnovni sud Banja Luka, registarski uložak 1-345-00, MB. 1101790; Djelatnost 74.200; PIB 401013220009; JIB 4401013220009; Upisani ulog 2.128.077 KM

VRSTA DOKUMENTA: IZMJENA I DOPUNA URBANISTIČKOG PLANA
GRADA BRČKO (II)

INVESTITOR: VLADA BRČKO DISTRIKTA

NOSILAC IZRADE: URBANISTIČKI ZAVOD REPUBLIKE SRPSKE,
a.d. BANJALUKA

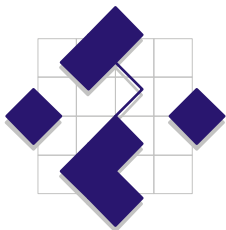
VERIFIKACIJA:

UČESNICI NA IZRADI: LjILJA DMITROVIĆ, dipl. inž. arh.
GORDAN MILINKOVIĆ, dipl. inž. geod.
MILE VUJAČIĆ, dipl. inž. geol.
VUK SUBOTIĆ, dipl. inž. građ.
DUŠKO BURGIC, građ. tehn.
RISTO STJEPANOVIĆ, dipl. inž. građ.
mr MILAN PRŽULj, dipl. inž. el.
RADE PEJIĆ, inž. el.
STEVO ŽDRNjA, dipl. inž. maš.
DARKO JOVANIĆ, dipl. inž. šum.
SLAVICA POPOVIĆ, dipl. ek.
SLAĐA PAVLOVIĆ, inž. polj.
SAŠA MIĆIN, dipl. inž. tehn.
DRAGAN OLUJIC, dipl. pravn.
NATAŠA BAJIĆ, arh. građ. tehn.
DRAGANA BABIĆ, arh. građ. tehn.
ĐURAĐ MRAKIĆ, arh. građ. tehn.
DOBRILA RADIĆ, arh. građ. tehn.
ŽELjKO ROSIĆ, maš. tehn.
ALVIR PAVLE, el. tehn.
BOŽO RADUMILO, drvno-prerađ. tehn. - kopirant
SAŠA MIĆIN, kopirant

TEHNIČKI RUKOVODILAC mr BRANKICA MILOJEVIĆ , dipl. inž. arh.

D I R E K T O R

DALIBOR BJELICA, dipl. inž. arh.

URBANISTIČKI ZAVOD REPUBLIKE SRPSKE, a. d. BANJA LUKA

Ž.R. 571010000026157 kod Komercijalna Banka a.d.; Ž.R. 551001-00012392-04 kod Nova Banjalučka Banka a.d.; Osnovni sud Banja Luka, registarski uložak 1-345-00, MB. 1101790; Djelatnost 74.200; PIB 401013220009; JIB 4401013220009; Upisani ulog 2.128.077 KM

SADRŽAJ :

TEKSTUALNI DIO PLANA

A. UVODNI DIO

I PODACI O PLANIRANJU

1. Važeći prostorni plan
2. Odluka o izradi prostornog plana
3. Planski period
4. Nosilac pripreme i nosilac izrade plana
5. Primijenjena metodologija
6. Javni uvid i stručna rasprava o nacrtu plana
7. Pregled informaciono-dokumentacione osnove plana

B. STANJE ORGANIZACIJE, UREĐENJA I KORIŠĆENJA PROSTORA

I TERITORIJA, STANOVNIŠTVO I NASELJA

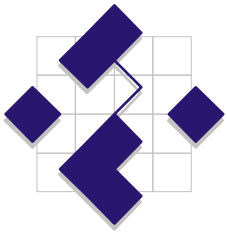
1. Teritorija i veze sa susjednim prostorima
2. Stanovništvo
3. Organizacija prostora, prostorne cjeline, naseljska struktura, sistem centara i urbanizacija
4. Stanovanje i stanovi

II PRIRODNI USLOVI I RESURSI

1. Geografski položaj, reljef, klima i druge prirodne karakteristike prostora
2. Poljoprivredno zemljište
3. Šume i šumsko zemljište

III INFRASTRUKTURA

4. Saobraćajna infrastruktura
5. Energetska infrastruktura
6. Hidrotehnička infrastruktura
7. Telekomunikaciona infrastruktura
8. Komunalna infrastruktura

IV PRIVREDNE DJELATNOSTI

9. Osnovni indikatori razvoja opštine
10. Privredna struktura
11. Prostorna organizacija privrede

V. JAVNE SLUŽBE I DRUGE DRUŠTVENE DJELATNOSTI

12. Obrazovanje i nauka
13. Kultura i religija
14. Zdravstvo
15. Socijalno staranje
16. Komunalne djelatnosti
17. Uprava
18. Sport
19. Ostale društvene službe i djelatnosti

VI ŽIVOTNA SREDINA

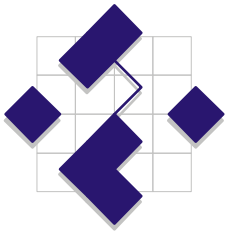
20. Voda, tle i vazduh
21. Urbani standard
22. Prirodne vrijednosti i kulturno-istorijska dobra
23. Zaštita od elementarnih nepogoda, tehničkih opasnosti i ratnih dejstava

V. POTREBE, MOGUĆNOSTI I CILJEVI ORGANIZACIJE, UREĐENJA I KORIŠĆENJA PROSTORA

- I CILJEVI PLANA
- II STANOVNIŠTVO
- III STANOVANJE
- IV PRIVREDNE DJELATNOSTI
- V JAVNE SLUŽBE I DRUGE DRUŠTVENE DJELATNOSTI
- VI INFRASTRUKTURA
- VII ŽIVOTNA SREDINA

G. PLAN ORGANIZACIJE, UREĐENJA I KORIŠĆENJA PROSTORA

- I OSNOVNA KONCEPCIJA IZMJENA I DOPUNA PROSTORA
- II STANOVANJE
- III PRIVREDNE DJELATNOSTI
- IV JAVNE SLUŽBE I DRUGE DRUŠTVENE DJELATNOSTI
- V INFRASTRUKTURA
- VI ŽIVOTNA SREDINA
- VII KULTURNO-ISTORIJSKO NASLJEĐE

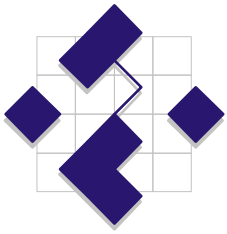
URBANISTIČKI ZAVOD REPUBLIKE SRPSKE, a. d. BANJA LUKA

Ž.R. 571010000026157 kod Komercijalna Banka a.d.; Ž.R. 551001-00012392-04 kod Nova Banjalučka Banka a.d.; Osnovni sud Banja Luka, registarski uložak 1-345-00, MB. 1101790; Djelatnost 74.200; PIB 401013220009; JIB 4401013220009; Upisani ulog 2.128.077 KM

D. ODLUKA O SPROVOĐENJU PLANA

GRAFIČKI DIO PLANA

1. IZVOD IZ PROSTORNOG PLANA BRČKO DISTRIKTA BiH
2. OBUHVAT PLANA
3. IZVOD IZ URBANISTIČKOG PLANA BRČKO 1996.-2006.
4. IZVOD IZ IZMJENE URBANISTIČKOG PLANA BRČKO 1996.-2006.
5. PLAN NAMJENE POVRŠINA
6. PLAN SAOBRAĆAJA
7. PLAN HIDROTEHNIKE
8. PLAN ELEKTROENERGETIKE
9. PLAN TELEKOMUNIKACIJA
10. PLAN TERMOENERGETIKE
11. SISTEM ZELENIH POVRŠINA
12. KARTA VALORIZACIJE KULTURNO-ISTOTRIJSKOG NASLJEĐA

A. UVODNI DIO

I PODACI O PLANIRANJU

1. Važeci prostorni plan

Osnov za drugu izmjenu Urbanističkog plana grada Brčko, je bio «Prostorni plan Brčko distrikta Bosne i Hercegovine 2007.-2017. godina», koji je povjeren kući « VENETO PROGETTI » s.c.r.l. iz Italije, usvojen juna 2007. godine na Skupštini Brčko distrikta Bosne i Hercegovine.

Takođe, osnov su bile i prethodno urađeni Urbanistički plan grada Brčko 1996.-2006. godine i izmjene Urbanističkog plana urađene 2004. godine.

S obzirom na paralelnu izradu Prostornog plana za distrikt Brčko u toku izrade Nacrta plana, ostvarena je saradnja sa autorima PP-a te razmijenjeni potrebni podaci i informacije.

2.Odluka o izradi Urbanističkog plana

Izmjena i dopuna Urbanističkog plana grada Brčko, u odnosu na UP grada Brčko iz 1983. - 1992. godine, donesena je 24. septembra 1997. godine na sjednici SO Brčko za period od 1996.-2006. godine.

S ciljem kontinuiranog usklađivanja Plana sa dostignutim stepenom urbanog razvoja u novim okolnostima, potrebama i mogućnostima, urađen je Nacrt izmjene i dopune Urbanističkog plana Brčko, a kojim je izmijenjena i dopunjena Izmjena i dopuna Urbanističkog plana grada Brčko iz perioda 1996.- 2006. godina.

3. Planski period

Planski period Izmjena i dopuna urbanističkog plana Brčko (II) je 2007-2017. godina.

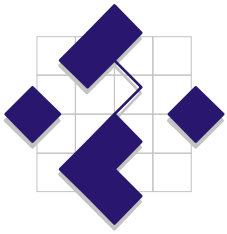
4.Nosilac pripreme i nosilac izrade plana

Naručilac Plana - nosilac pripreme je Brčko distrikt Bosne i Hercegovine, a izvršilac - nosilac izrade plana, Urbanistički zavod Republike Srpske, a.d. Banjaluka.

5.Primijenjena metodologija

Plan je urađen u skladu sa Zakonom o prostornom uređenju («Sl. glasnik Brčko distrikta BiH », brojevi 9/03, 23/03 i 15/04) .

S obzirom na paralelnu izradu Prostornog plana za distrikt Brčko , koji je povjeren kući «VENETO PROGETTI» s.c.r.l. iz Italije, u toku izrade Nacrta plana, ostvarena je saradnja

sa autorima PP-a te razmijenjeni potrebni podaci i informacije koji su se odnosili na infrastrukturu, u prvom planu na saobraćajnu infrastrukturu, hidrotehničku infrastrukturu, gasifikaciju te namjenu površina i distribuciju sadržaja.

Projektni zadatak za izradu izmjena i dopuna Urbanističkog plana grada Brčko, broj 06-364-003619/04 od 22.11.2004. godine predstavljao je osnov u daljoj proceduri izmjena i dopuna Plana.

6. Javni uvid i stručna rasprava o Nacrtu plana

Nacrt plana dostavljen je u dalju proceduru 29.3.2006. godine.

Plan je bio stavljen na javni uvid u trajanju od 30 dana u periodu od 25.4.2006. god. do 25.5.2006. god.

U šestom mjesecu 2006. godine dostavljene su primjedbe na Plan u pisanoj formi.

S obzirom na okolnosti u kojima je Plan rađen, primjedbe su pristizale do 8.6.2007. godine, prosljeđene putem nadležnog odjeljenja.

Sve pristigle primjedbe i sugestije su evidentirane, razmotrene, opravdane prihvaćene i ugrađene u korigovani Nacrt plana, a neopravdane primjedbe nisu prihvaćene uz obrazloženje stava nosioca izrade Plana.

7.6.2007. godine održana je javna rasprava u Brčko distriktu.

Nakon javne rasprave, dostavljene su primjedbe i sugestije na Nacrt plana.

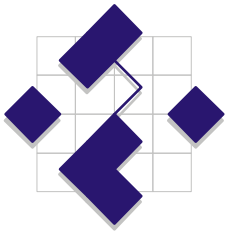
Primjedbe su razmotrene; opravdane prihvaćene i ugrađene u Prijedlog plana, a za primjedbe koje nisu mogle biti prihvaćene, dato je obrazloženje stava nosioca izrade Plana.

Korigovani Prijedlog plana, dostavljen je nosiocu pripreme, odnosno naručiocu, Plana - Brčko distriktu Bosne i Hercegovine, 9.7.2007. godine u dalju proceduru.

7. Pregled informaciono-dokumentacionog osnova Plana

Korišćena dokumentacija za hidrotehničku fazu izrade Urbanističkog plana:

- Prostorni plan Brčko distrikta Bosne i Hercegovine 2007.-2017. godina,
- Urbanistički plan Brčko, Urbanistički zavod SR Bosne i Hercegovine, Sarajevo 1983. god.
- Urbanistički plan Brčkog 1996. – 2006., izmjena i dopuna, Urbanistički zavod Republike Srpske Banjaluka, 1997. god.
- Izmjena i dopuna Urbanističkog plana grada Brčko, Urbanistički zavod Republike Srpske, Banjaluka 2004. god.
- Vodoprivredne smjernice za izradu urbanističke dokumentacije, Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede, sektor vodoprivrede, Bijeljina 1999. god.
- Prostorni plan Bosne i Hercegovine za period od 1981. do 2000. godine
- Prostorni plan Republike Srpske, etapni plan 1996. – 2001. godina, Urbanistički zavod Republike Srpske, Banjaluka 1996. godine

- Dugoročni program snabdijevanja pitkom vodom stanovništva i privrede u SRBiH, Sarajevo, 1988. godine
- Dugoročni program razvoja vodoprivrede Bosne i Hercegovine u periodu od 1986. do 2000. godine
- Studija regionalnog snabdijevanja vodom centralnog dijela sjeverne Bosne (RO Vodoprivreda BiH, Zavod za vodoprivredu Sarajevo, 1980. godine)
- Idejni projekat za prečišćavanje otpadnih voda grada Brčko, Zavod za vodoprivredu Sarajevo, 1981. god.
- Fizibiliti studija razvoja vodosnabdijevanja Brčkog do 2015. godine, „VODING _ 92“, Beograd 1998. god.
- Osnovne karakteristike vodoprivrede SR BiH, R.O. “Vodoprivreda” BiH, OOUR Zavod za vodoprivredu” Sarajevo, 1980. godine
- Karte vodnih objekata, izdanje Zavod za vodoprivredu Bosne i Hercegovine i Vojno Geografski institut Beograd,
- Elaborat o geomehaničkim ispitivanjima na lokaciji deponije otpada «Trešnjica» Brčko, «NIS PROMET», d.o.o. Brčko u kooperaciji sa Rudarskim institutom Tuzla, april 2004. god.
- Idejni projekat sanitarne deponije za distrikt Brčko, «Voding – 92» Brčko, avgust 2004. god.

II ANALIZA REALIZACIJE IZMJENE I DOPUNE URBANISTIČKOG PLANA BRČKO IZ 1997. I POSTOJEĆE STANJE URBANOG UREĐENJA

Niz okolnosti, politički, ekonomski, socijalni i drugi uslovi, doveli su do promjena koje su se direktno odrazile na prostor, stanovništvo, stambeni i privredni fond, infrastrukturu i funkcije grada.

Postojeća planska dokumentacija postala je primjenjiva samo u nekim segmentima, dok je dio dokumentacije zahtijevao znatne promjene.

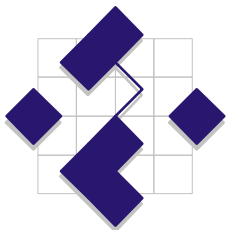
U pogledu realizacije Urbanističkog plana grada Brčko 1983. - 2000. do trenutka aktuelizacije Plana iz 1997. god. diferencirana su 2 vremenska perioda.

- Period između 1983.-1992. god. bio je period mirnodopskog razvoja grada koji je obezbijedio osnovne pretpostavke prostornog i opšteg društveno-ekonomskog razvoja kojeg je, kao takvog, jedino moguće realno sagledati kroz prizmu realizacije tada važećeg plana.

Ono što predstavlja karakteristiku prethodnog Plana je bila namjera da se realno sagledaju potrebe i mogućnosti prema kojima je stvoren prostorni okvir za razvoj grada do 2000. god.

U tom smislu, podržana je postojeća urbana matrica uz određena, ne radikalna poboljšanja u oblasti distribucije i oblika stanovanja, veličine industrijske zone, njene korelacije sa okolnim prostorom, rekonstrukcije u oblasti saobraćajne i ostale infrastrukture.

Realizacija Plana do 1992. god. nije imala značajnih rezultata, kako u oblasti poboljšanja efekata prostorne distribucije sadržaja, tako i u sferi rekonstrukcije saobraćajne i ostale infrastrukture, što je, između ostalog, bila posljedica sveukupnog nivoa društveno-

ekonomskog razvoja.

I pored nezadovoljavajućih rezultata u pogledu realizacije plana, ovaj period je obilježio kontinuitet i integritet prostornog, političkog i opšteg društveno-ekonomskog razvoja, što je bila neophodna pretpostavka validnosti Plana.

- Period od 1991.-1995. god, pored političkih, ostavio je velike posljedice u oblasti ekonomije, demografije, ekologije, sociologije, izgrađene fizičke strukture.

U prethodnom periodu izmijenjena je fizička struktura grada. Stradao je stambeni fond, ali i ostala gradska infrastruktura (školske zgrade, zdravstveni objekti, vjerski objekti i objekti kulture, objekti centralnih funkcija, industrijski kapaciteti, elekgroenergetski vodovi, hidrotehničke instalacije, toplifikacioni sistem i dr).

U narednoj tabeli dat je prikaz oštećenih stanova:

Naseljeno mjesto	Broj stanova			Broj uništenih - oštećenih stanova 1996.			Broj očuvanih stanova	Stepen (%) očuvani stan.
	1981.	1991.	1996.	Uništeno	Oštećeno	Svega		
Brčko	9002	12750	12700	744	5579	6377	6377	50,2

Promjene nastale u izgrađenoj fizičkoj strukturi grada koje su se odnosile na industrijske objekte i kapacitete, uz sve prateće probleme, ostavile su duboke posljedice i na ekonomsku osnovu grada.

Stanje u kojem se ona sada nalazi je posljedica promjena koje su se desile na ovom prostoru, a njen budući razvoj zavisice u velikoj mjeri od sveukupnih društveno-političkih odnosa na širem prostoru.

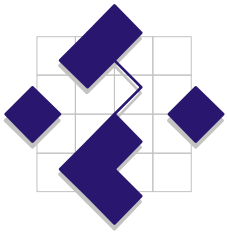
Značajan segmenat u sagledavanju činilaca koji su bitno promijenili ulazne parametre za izradu projekcije prostornog razvoja je, svakako, demografski aspekt.

U proteklom periodu došlo je do migracije stanovništva na široj teritoriji, što se odrazilo i na demografsku strukturu Brčkog.

Stanje urbanog uređenja Brčkog, danas predstavlja naslijeđena urbana matrica u kojoj centar čini područje starog jezgra oslonjeno na direktni izlaz na rijeku Savu kolskim i pješačkim putem, stambene zone koje se prostiru policentrično i radijalno duž saobraćajnica, južno i jugozapadno od Save, industrijska zona u istočnom dijelu te zelene površine koje su u izgrađenom prostoru interpolirane u fizičku strukturu kao urbano zelenilo različitih namjena.

Periferne zone čini poljoprivredno okruženje.

III PROMJENE RELEVANTNIH FAKTORA URBANOG RAZVOJA U PERIODU 1997.- 2005. god.

URBANISTIČKI ZAVOD REPUBLIKE SRPSKE, a. d. BANJA LUKA

Ž.R. 571010000026157 kod Komercijalna Banka a.d.; Ž.R. 551001-00012392-04 kod Nova Banjalučka Banka a.d.; Osnovni sud Banja Luka, registarski uložak 1-345-00, MB. 1101790; Djelatnost 74.200; PIB 401013220009; JIB 4401013220009; Upisani ulog 2.128.077 KM

Prethodno navedeni faktori urbanog razvoja (politički, društveno-ekonomski), značajno su promijenjeni u periodu od 1992.-1997. god.

DOKUMENAT NALOGA SUPERVIZORA O USPOSTAVLJANJU BRČKO DISTRIKTA BOSNE I HERCEGOVINE (8. marta 2000. godine)

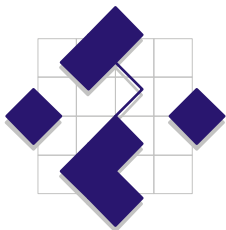
U skladu sa stavom 9 Konačne arbitražne odluke za Brčko od 5. marta 1999. godine i uz konsultacije sa visokim predstavnikom, ovim proglašavam stupanje na snagu Statuta Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine.

Imajući u vidu i fazu u kojoj je donošenje Prostornog plana distrikta Brčko, čiji je cilj pronalazjenje rješenja za racionalan, funkcionalno povezan, vremenski usklađen i harmoničan razvoj, vodilo se računa o kontaktnim zonama Federacije BiH i Republike Hrvatske sa Brčko distriktom te su usaglašeni posebno značajni infrastrukturni koridori.

Cilj Plana je da se ostvare optimalni efekti u privrednom razvoju i u životnom standardu stanovnika u periodu do 2017. godine, na koji se Prostorni plan odnosi i da se istovremeno stvori bolji osnov za pozitivan razvoj u daljoj budućnosti.

S obzirom na paralelnu izradu Prostornog plana Brčko distrikta Bosne i Hercegovine, grad Brčko je dobio vrlo značajno i specifično mjesto sa stanovišta svog geostrateškog položaja koji utiče na nove razvojne strategije u oblasti privrede, komercijalnih djelatnosti, građevinarstva, kao i na pravce razvoja magistralnih saobraćajnica i osnovnih objekata i mreža primarnih infrastrukturnih sistema.

Stoga je zadatak bio da se Izmjenom i dopunom Urbanističkog plana odrede smjernice prostornog razvoja Brčkog u svjetlu novih potreba na lokalnom, gradskom planu, ali i širem - regionalnom.

B. STANJE ORGANIZACIJE, UREĐENJA I KORIŠĆENJA PROSTORA

I. TERITORIJA, STANOVNIŠTVO I NASELJA

1. Teritorija i veze sa susjednim prostorima

Obuhvat UP Brčko se prostire na oko 57.76 km² i dio je teritorije Brčko distrikta. Ukupna površina Distrikta, inače, iznosi 493 km².

Sam obuhvat zauzima kompletna naselja:

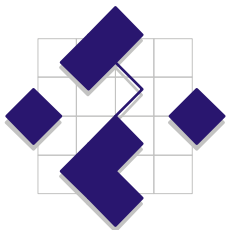
- Brčko,
- Grbavica,
- Potočari,
- Čađavac, najveći dio naselja,
- Brezik,
- Brod,
- Broduša,
- Dizdaruša,
- Grčica,
- Gluhakovac,
- Mujkići,
- Omerbegovača i manji dio naselja,
- Boderište,
- Gorice i
- Gredice.

Obuhvat UP Brčko je nepravilnog oblika i prostire se u pravcu sjeverozapad – jugoistok oko 11 km, a sjeveroistok – jugozapad 5 - 5.5 km.

2. Naselja i stanovništvo

Broj stanovnika 2004. god. u obuhvatu Plana se procjenjuje na 39088 stanovnika, a 1991. god. je iznosio 45275 stanovnika (ukupno stanovništvo).

Tabela: Kretanje broja stanovnika na području obuhvata UP Brčko u periodu 1991. – 2004. god.

НАСЕЉЕ	Број становника 1991. год.	Број становника 2004. год.
Брезик	413	620
Брод	1042	1231
Брчко	41406	33492
Горице	7	67
Грбавица	557	797
Гредице	30	310
Омербеговача	853	800
Поточари	893	1505
Чађавац	74	266
УКУПНО	45275	39088

Vidljiv je i velik pad broja stanovnika u samom gradskom naselju, dok su većina prigradskih naselja porasla u pogledu populacije (naročito Gredice, Potočari i Čađavac).

II. PRIRODNI USLOVI I RESURSI

1. Geografski položaj, reljef, klima i druge prirodne karakteristike prostora

Prirodni uslovi nisu obrađivani, s obzirom da nije došlo do promjena te su zadržani uslovi prethodno obrađeni Urbanističkim planom.

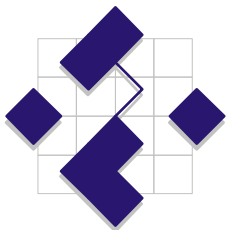
2. Poljoprivredno zemljište

U odnosu na ukupne zemljišne površine, poljoprivredno zemljište zauzima oko 21% od ukupne površine urbanog područja.

Tabela1. Poljoprivredne površine

	Površina (ha)	Struktura (%)
Poljoprivredna površina	1223	21,1
Površina urbanog područja	5776	100

Distrikt Brčko je tradicionalno poljoprivredno područje, gdje su zastupljena najplodnija i najperspektivnija tla. Radi se o zemljištima čija je isključiva namjena intenzivna poljoprivredna proizvodnja, to su poljoprivredne površine uz dolinu rijeke Save i Brke. Od ukupnih poljoprivrednih površina rezervisanih površina je oko 261ha (21%), poljoprivredno zemljište sa stanovanjem (poljoprivredne površine čiji se vlasnici isključivo bave poljoprivrednom proizvodnjom i parcele za individualno stanovanje su u sklopu

poljoprivrednih površina) zauzima površinu oko 131 ha (11%) i poljoprivredno okruženje zauzima površinu oko 830 ha (68%).

2.1. Tipska pripadnost i proizvodna vrijednost poljoprivrednog zemljišta

U pogledu tipske pripadnosti radi se pretežno o zemljištima nastalim na šljunku, pijesku te tla nastala na glinama i ilovačama. Tla na šljuncima najvećim dijelom su nastala na starijim i mlađim nanosima rijeke Save i Brke, a njihova efektivna i potencijalna plodnost zavisi od dubine tla na šljunku. Što je ona veća to im je i plodnost, odnosno vrijednost za biljnu proizvodnju veća.

Pored razlika u fizičkim i hemijskim svojstvima sva tla na ovom području uz određene mjere predstavljaju veliki potencijal za razvoj intenzivne poljoprivredne proizvodnje. Stoga, zaslužuju i najveći stepen zaštite od izgradnje i korišćenja u nepoljoprivredne svrhe.

2.2. Prirodni uslovi

Klimatske karakteristike

Klima je umjereno-kontinentalna, srednja godišnja temperatura iznosi 11,2°C najtopliji mjesec je juni (22,1°C), a najhladniji januar (-2,7°C). Ovo područje spada u aridnije krajeve sa prosječnom visinom padavina oko 750 mm. Cijelo područje distrikta Brčko karakterišu jedan maksimum i jedan minimum padavina u toku godine, a u ostalim mjesecima visina se ravnomjerno povećava prema maksimumu i ravnomjerno smanjuje prema minimumu (maksimum je u periodu maj-juni, a minimum u oktobru).

2.3. Pedološki sastav tla

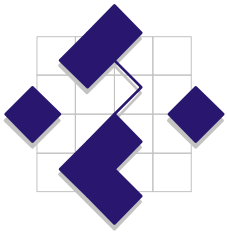
Na području Brčko distrikta Bosne i Hercegovine, najveće prostranstvo zauzimaju aluvijalne naslage na kojima su se posredstvom klime i podzemnih voda razvijao vegetacioni pokrivač, koji je onda sa pomenutim faktorima razvijao pedološki sloj zemljišta u kojima su se razvijale, bogatile humusne čestice. Zbog tog je pedološki sloj na području distrikta Brčko i okoline u svim nijansama predstavljen pedološkim varijantama u kojima preovladavaju humusne materije.

Za urbanistiku naselja ova konstatacija ima posrednog značaja jer se na takvom tlu, uz prisustvo velike količine podzemnih voda i kontinentalne klime može izvršiti poljoprivredna preorijentacija na proizvodnju povrtnih kultura u zaštićenom prostoru (staklenici i plastenici).

3. Šume i šumsko zemljište

Prema ekološko – vegetacionoj rejonizaciji BiH, predmetno područje pripada prelazno ilirsko-mezijskoj oblasti, odnosno donjedrinskom području. Zauzima sjeveroistočni dio BiH i pripada području sa karakterističnom kontinentalnom klimom. Na padavine u vegetacionom periodu otpada oko 55% godišnjih padavina, a odnos padavina i potencijalne evapotranspiracije je veoma nepovoljan, (oko 0.82). Vegetacioni period traje od 190 – 210 dana.

Sa geomorfološkog stanovišta ovo područje je predstavljeno aluvijalnom ravni sa tipovima zemljišta iz odjeljenja automorfni i hidromorfni, čineći samostalne areale i zemljišne kombinacije.

Realna šumska vegetacija predstavljena je sastojinama hrasta lužnjaka i običnog graba (*Carpino betuli-Quercetum roboris*), koji su raspoređeni mozaično u zavisnosti od orografsko-edafskih i antropogenih uticaja. Naime, prekomjerne industrijske sječe u prošlosti, kalamiteti insekata i gljiva, opadanje nivoa podzemnih voda usljed podizanja nasipa, usloveli su nestajanje hrastovih stabala, tako da danas dosta ovih šuma imaju izgled grbovih šikara. Manje površine pripadaju zonalnoj fitocenozi vrba i topola sa poljskim jasenom na recentnim fluvisolima i karakterističnim za stalno vlažne enklave uz obale vodotoka. Pored estetskih ove sastojine imaju i izuzetnu zaštitnu funkciju zemljišta od ispiranja i odnošenja vodenim tokovima.

Na prostoru obuhvata šume i šumska zemljišta su uglavnom sa pravom vlasništva, sa prosječnom zalihom drvne mase koja iznosi 100 m/ha.

Šumama i šumskim zemljištem, na području obuhvata, upravlja Odjeljenje za poljoprivredu, šumarstvo i vodoprivredu Vlade Brčko distrikta Bosne i Hercegovine.

III. INFRASTRUKTURA

1. Saobraćajna infrastruktura

Promjene na planu sveukupnih društveno-ekonomskih odnosa, kao i aktuelna politička situacija uslovile su poseban gestrateški značaj distrikta Brčko, u saobraćajnom smislu, koji on danas ima.

1.1. Postojeće stanje

1.1.1. Drumski saobraćaj

Na prostoru grada Brčko od vangradskih elemenata putne mreže postoje:

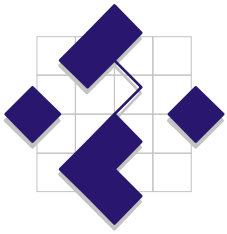
a) Tangencijalni putni pravci:

- Magistralni put M-14.1, koji danas ulazi u gradsko područje iz pravca Lončara (na zapadnoj strani) i izlazi iz grada u pravcu Bijeljine (na istočnoj strani), koristeći elemente gradske mreže i samo delimično tranzitira širi gradski centar, tako da faktički djeluje kao dva radijalna ulazno - izvodna pravca. Nije izgrađena obilaznica (inače planirana postojećim urbanističkim planom), kojom bi on bio tangencijalan u odnosu na grad.

b) Radijalni putni pravci:

- Regionalni put R - 458, Brčko - Čelić - Lopare - (Simin Han), u pravcu jugoistoka;
- Regionalni put R - 460, Brčko - Bukvik - Cerik, u pravcu jugozapada; kao dva klasična radijalna ulazno-izvodna pravca, čiji su dijelovi na gradskom području dio istorijske saobraćajne matrice grada.

Grad Brčko se determiniše kao monocentrična gradska aglomeracija koju odlikuju jake

težnje za koncentracijom intenzivnih sadržaja u najužem centru grada, što za posljedicu ima intenziviranje kretanja putničkim automobilima.

1.1.2. Željeznički saobraćaj

Postojeća željeznička stanica Brčko nalazi se na pruzi Vinkovci - Brčko - Banovići. Izgrađena je u centralnoj zoni grada, između rijeke Save na sjeveroistočnoj strani i rijeke Brke na zapadnoj strani. Veza sjevernog i južnog dijela grada ostvarena je podvožnjakom sa istočne strane stanice i putnim prelazom u nivou sa zapadne strane stanice. U stanici postoji osam staničnih kolosjeka, magacinski kolosjek i depo. Industrijska zona u Brčkom povezana je sa stanicom industrijskim kolosjekom, koji prolazi kroz centar grada trasom bivše pruge Staro Brčko - Novo Brčko.

1.1.3. Vodeni saobraćaj

Vežano za vodeni saobraćaj, u Brčkom postoji potencijalno veliki lučki kapacitet uz rijeku Savu kao značajan put riječnog saobraćaja čije se komparativne prednosti u postojećem stanju ne koriste u dovoljnoj mjeri. Razvojem privrede i uključivanjem u međunarodne privredne tokove može se u budućnosti očekivati intenziviranje korišćenja Luke, naročito u sistemu integralnog transporta.

S obzirom da je «Luka Brčko» locirana skoro u centru grada povezana je sa relativno razvijenom mrežom infrastrukturnih elemenata drumskog i željezničkog saobraćaja. Međutim, evidentan je nedostatak kapaciteta koji proizilazi iz neadekvatnih elemenata saobraćajne infrastrukture, a koji proizvode ograničenja za njihovo puno i nesmetano korišćenje.

Pored toga, nepovoljan je i položaj industrijskog kolosjeka za Luku koji se praktično proteže kroz gradsko tkivo.

2. Hidrotehnička infrastruktura

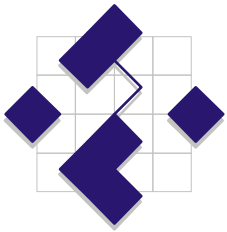
2.1. Snabdijevanje vodom

Za vodosnabdijevanje Distrikta (grada) Brčko se uglavnom, za sada koriste vode koje se zahvataju iz bušenih bunara na pet lokaliteta (izvorišta): izvorište "Plazulje" (koje još predstavlja okosnicu vodovodnog sistema Brčko) i četiri "gradska" izvorišta (izvorište "Savski most", izvorište "Bimeks", izvorište "Prnjavor" i izvorište "Vrankićka")

Izvorište "Plazulje" je za sada glavno izvorište distrikta Brčko. Na njemu je locirano 11 cijevnih bunara pojedinačnog kapaciteta 10 l/sek., ukupnog kapaciteta izvorišta do 110 l/sek.

Osnovni podaci o izvođenju bunara i pijezometara na izvorištu Plazulje se daje u narednoj tabeli:

broj bunara ili pijezometra	koordinate		datum izvođenja	prečnici	dubina bušenja	dubina ugradnje	kota filtera
	u- 6500000	h- 4900000					
				mm/mm	m	m	m

URBANISTIČKI ZAVOD REPUBLIKE SRPSKE, a. d. BANJA LUKA

Ž.R. 571010000026157 kod Komercijalna Banka a.d.; Ž.R. 551001-00012392-04 kod Nova Banjalučka Banka a.d.; Osnovni sud Banja Luka, registarski uložak 1-345-00, MB. 1101790; Djelatnost 74.200; PIB 401013220009; JIB 4401013220009; Upisani ulog 2.128.077 KM

B-1	60480	73786	april 1982.	1200/800	51,30	48,00	54,80
B-2	60630	73415	april 1982.	1200/800	52,0	51,0	54,00
B-3	60285	73967	decembar 1982.	1200/800	51,0	49,0	54,40
B-4	60074	74268	jul 1986.	1000/600	55,0	48,5	54,20
B-5	60090	74740	1986.	1000/660	55,0	53,1	52,65
PB-1	60375	73722	januar 1981.	444/205/1 68	64,0	54,5	52,20
PB-2	61327	72843	januar 1981.	444/205/1 68	75,0	60,0	55,50
P-3	60155	73666	april 1982.	164/2"	57,0	45,3	
P-4	60264	73338	april 1982.	164/2"	51,0	47,5	
P-5	60626	73436	april 1982.	164/2"	51,0	44,5	
P-6	60559	73228	april 1982.	164/2"	57,0	50,5	
P-7	60111	74271	april 1982.	164/131/2 "	45,5	41,5	
P-8	60053	73838	april 1982.	164/131/2 "	51,5	47,5	
P-9	60273	73986	april 1982.	164/131/2 "	49,5	48,6	
P-12	60451	74396	novembar 1986.	164/3"	50,0	45,0	
P-13	60984	73105	novembar 1986.	164/131/3 "	41,0	40,5	

Bunari B₁, B₂ i B₃ su izvedeni i opremljeni 1983. godine, bunari B₄ i B₅ 1987. godine, bunari B₆, B₇, B₈, B₉, B₁₀ i B₁₁ su građeni poslije 1998. godine. Zbog "starenja" bunara, odnosno smanjenog kapaciteta predviđeno je bušenje novih bunara B_{2A}, B_{3A} i B_{4A} na istim lokalitetima.

Bunari na izvorištu Plazulje su međusobno povezani u 3 grupe (po 3 – 4 bunara) i potiskuju sirovu vodu do rezervoara Plazulje zapremine 850 m³. U sastav ovog rezervoara ulazi pumpna stanica kapaciteta 60 – 120 l/sek. i instalacije za dezinfekciju (hlorisanje) vode.

Glavni potisni cjevovod od pumpne stanice prema gradu, odnosno vodotornju «Vrankićka» je PVC Š 500 mm.

Izvorište «Savski most» je izdašnosti oko 10 l/sek. Sastoji se od kopanog bunara prečnika 4,0 m, dubine oko 25 m, (koji sada ima funkciju sabirnog bunara) i dva bušena bunara dubine 38 do 40 m, sa filtarskom kolonom od 323 mm.

Izvorište "Bimeks" je izdašnosti oko 19 l/sek. Sastoji se od kopanog bunara prečnika 4,0 m i dubine 25 m. Sada ima funkciji sabirnog bunara u koji se voda pumpa iz 6 bušenih bunara koji imaju filterske kolone od 219 do 500 mm.

Izvorište "Prnjavor" je izdašnosti oko 15 l/sek. Sastoji se od sabirnog bunara prečnika 600 mm koji je snabdjeven vodom iz 4 bušena i 2 arteska bunara.

Izvorište "Vrankića zemljište" je izdašnosti oko 12 l/sek. Sastoji se od 7 bunara dubine 30 - 40 m. Ovi bunari u najvećem dijelu su van eksploatacije.

Ukupne sadašnje količine raspoložive vode za grad Brčko iz svih organizovanih izvorišta ne

mogu zadovoljiti potrebe potrošača.

2.1.1. Kvalitet vode

Prema ranije vršenim analizama, kvalitet vode iz postojećih bunara prema dosadašnjim fizičko-hemijskim analizama ne zadovoljava standarde vode za piće, tako da sanitarne vode prije upuštanja u snabdijevanje potrošača treba tretirati.

Naročito je izražena visoka koncentracija željeza i mangana koja je veća i 5 - 6 puta od dopuštenih.

Visoka koncentracija pomenutih elemenata uzrokuju kolmiranje filterskih kolona i smanjenje izdašnosti crpilišta, a reakcija navedenih elemenata sa hlorom uzrokuje znatnu sedimentaciju u vodovodnoj mreži.

Bakteriološka voda iz postojećih crpilišta uz uredno hlorisanje je ispravna za potrošnju.

Na izvorištu Plazulje je u međuvremenu urađeno postrojenje za tretman (doradu) zahvaćenih podzemnih voda, tako da se može računati da je kvalitet vode sa lokaliteta ovoga izvorišta zadovoljavajući po svim kriterijumima.

2.1.2. Transportni sistemi

Transportni sistem od izvorišta do gradske distributivne mreže, odnosno rezervoara riješen je:

- "Plazulje" - distributivna mreža PVC \varnothing 500 i \varnothing 400 mm ukupne dužine $L = 4000 + 3500 = 7.500$ m.
- "Savski most" - distributivna mreža ljevano-željezne cijevi \varnothing 125 mm.
- "Bimeks" - distributivna mreža ljevano-željezne cijevi \varnothing 200 mm.
- "Prnjavor" - rezervoar azbestne cementne cijevi \varnothing 200 mm.
- "Vrankića zemljište" - distributivna mreža azbestne cementne cijevi \varnothing 200 mm.

2.1.3. Distributivna mreža

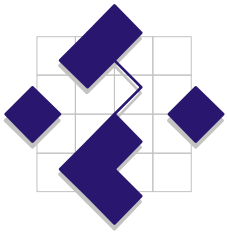
Distributivna mreža je izgrađena i prstenastog i granatog sistema. Ukupna dužina iznosi oko 90 km, prečnika od 50 - 300 mm, od materijala: ljevano željezne, čelika, azbest cementne i PVC dok se u posljednje vrijeme uglavnom koriste cijevi od tvrdog ploietilena (PEHD) sa zavarenim spojevima.

Urbani prostor grad Brčko pripada jednoj visinskoj zoni vodosnabdijevanja. Pritisci u vodovodnom sistemu se kreću u granicama od 2,5 do 4,0 bara.

2.1.4. Rezervoarski prostor

U urbanom dijelu grada Brčko izgrađena su tri vodotornja, smještena u blizini gradskih izvorišta.

- Na izvorištu «Plazulje» izgrađen je rezervoar zapremine 850 m^3 (u koga se potiskuje sirova voda iz bunara),
- Kod izvorišta "Prnjavor" izgrađen je vodotoranj zapremine $V = 400 \text{ m}^3$ sa kotom preljeva 124,50 m.n.m. i kotom terena 95,00 m.n.m.
- Između izvorišta "Bimeks" i industrijske zone izgrađen je vodotoranj zapremine $V = 400$

m², sa kotom preljeva 119, 30 m.n.m. i kotom terena 93,0 m.n.m.

- Između izvorišta "Vrankića zemljištu" izgrađen je rezervoar zapremine $V = 500 \text{ m}^3$, sa KOTOM preljeva 133, 30 m.n.m. i kotom terena 93,0 m.n.m.

Ukupna zapremina rezervoara iznosi oko 2150 m³, što je nedovoljno za potrošače grada Brčkog.

Prema dosadašnjim studijskim analizama, kao konačno rješenje obezbjeđivanja potrebnih količina vode za snabdijevanje Brčkog razmatrano je više varijantnih rješenja:

- Prema projektu Studija regionalnog snabdijevanja vodom centralnog dijela sjeverne Bosne (RO Vodoprivreda BiH, Zavod za vodoprivredu Sarajevo 1980.) osnovna izvorišta predstavljaju akumulacije površinskih voda na rijekama (Šibošnica) sa postrojenjima za kondicioniranje, pumpnim stanicama, magistralnim cjevovodima, glavnim rezervoarskim prostorom, distribucionim rezervoarima u centrima potrošnje. Realizacija ovog projekta je za sada krajnje neizvjesna.
- Prema koncepciji fizibiliti studije razvoja vodosnabdijevanja grada Brčko do 2015. godine («Voding-92» Beograd 1998. godine, u analiziranih 10 varijanti, takođe se zasniva na regionalnom sistemu. Dominantna izvorišta sanitarne vode čine podzemne vode na izvorištu Vrbovac (200 do 400 l/sek.), izvorištu Plazulje (110 l/sek.) i izvorištu Janjarsko polje u blizini rijeke Drine (380 – 575 l/sek.), koje treba da predstavlja osnovno izvorište regionalnog vodovodnog sistema za Bijeljinu, Ugljevik i Brčko. Realizacija i ovoga projekta je zbog velikih troškova koštanja) za sada neizvjesna.

Kao jedna varijanta (varijanta 10) analizirana je varijanta zahvata vode iz rijeke Save i njena prerada na postrojenju «Sava» (na lokaliteu izvorišta Plazulje, kapaciteta 450 l/sek.). Realizacija ovog projekta u distriktu Brčko je u toku.

2.2. Odvod otpadnih i padavinskih voda

Dosadašnji način prikupljanja i odvođenja otpadnih i površinskih padavinskih voda ovu problematiku je rješavao parcijalno.

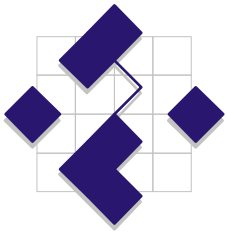
Rađeni su odgovarajući kanali za pojedine nove stambene blokove i industrijske objekte, tako da se najkraćim putem svedu u rijeku Savu. Kompletan kanalizacioni sistem za gradsko područje ne postoji, iako je dosadašnjim studijskim i projektnim rješenjima rađena dokumentacija za gradske kanalizacione kolektore i uređaj za prečišćavanje otpadnih voda.

Do sada su izgrađeni pojedini kanali separatnog kanalizacionog sistema.

Još uvijek veliki dio stanovništva ispušta otpadne vode vlastitim kanalima koji vode u najbliže vodotoke (rijeku Savu, odnosno Brku te potoke Kukavica, Zovičica, Blizna, Ciganski potok i ostale) ili u septičke jame (koje su u većini slučajeva napravnice dimenzionisane).

S obzirom na uslove odvod i konfiguracije terena, na mreži fekalne i industrijske kanalizacije potrebno je izgraditi određen broj pumpnih stanica.

Padavinske vode prikupljaju se posebnim kišnim kolektorima i disponiraju u najbliže vodotoke i rijeku Savu preko više ispusta bez prečišćavanja.

2.3. Vodotoci u naselju, odbrana od poplava i regulacije vodotoka

Grad Brčko nalazi se na desnoj obali rijeke Save, od 216 do 223 km njenog toka. Karakteristični vodostaji rijeke Save u Brčkom su: min = 165,00 m²/sek.; Q_{cp} = 1.200,00 m²/sek.; mah = 3.900,00 m²/sek.

Rijeka Sava prema uredbi o kategorizaciji voda na potezu Brčko ima propisanu II kategoriju. Ne predstavlja značajnu opasnost od plavljenja gradskog područja. Indirektno rijeka Sava može uzrokovati poplave preko pritoka koji se ulijevaju u rijeku Savu sa uzrokovanjem uspora u pritokama.

Kote velikih voda rijeke Save (za protok stogodišnjeg povratnog perioda – Q_{1/100}) na području grada se kreću od 85,10 m.n.m. do 85,40 m.n.m.

Uz rijeku Savu nizvodno od novog željezničkog mosta postoji uži inundacioni pojas koji plavi stogodišnja voda. Ovaj pojas je i ranije bio vrlo interesantan pa je urbanističkim planom, koji je proširio gradsko područje, dobio značajnu ulogu. Predviđeni su objekti zimovnika i postrojenja za prečišćavanje otpadnih voda. Prostor će se lokalno štiti od poplava: nasipanjem terena i i drugim mjerama.

Problemi odbrane od poplava grada Brčkog, ranije su bili daleko više izraženi nego danas. Brčko se nalazi na terasama sa kotom 86 do 95 m.n.m., tako da je grad najvećim dijelom iznad stogodišnjih velikih voda rijeke Save. Poplave koje su se ranije dešavale, bile su prouzrokovane koincidencijom velikih voda rijeke Save i voda rijeke Brke, tako da su se usljed visokih vodostaja u rijeci Savi, vode rijeke Brke razlijevale duž korita. Regulacija ušća rijeke Brke je izvedena 1973. godine. Izvedeni su objekti zaštite od poplava: nasipi i parapetni zidovi u dužini od oko 1450 m. Ovim radovima zaštićen je dio gradskih površina koje su bile plavljene.

Potrebno je napomenuti da se jedan dio ovih površina i dalje plavi, što je posljedica postojanja depresije u branjenom području u koji se izlivaju padavinske vode i vode rijeke Brke kroz izgrađeni kanalizacioni sistem (ispusti u rijeku Brku su pod usporom, a kote šahtova koje prate teren su niske u odnosu na vodostaj u rijeci).

Rješenjima nivelacionog plana i gradske kanalizacije riješiće se i problem plavljenja ovih površina.

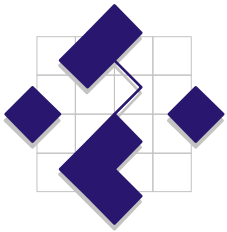
Rijeka Brka protiče kroz užu centar grada, a dužina njenog toka kroz gradsko područje, iznosi više od 3,0 km. Prema uredbi o kategorizaciji voda, Brka spada u propisanu II kategoriju, ali ovu kategoriju do izrade separatnog sistema kanalizacione mreže nije moguće uspostaviti.

Ukupna površina sliva rijeke Brke iznosi oko 220 km² najviša kota je na sjevernim padinama Majevice 815,9 m.n.m.

Vodomjerna stanica na rijeci Brki nalazi se u mjestu Brod, kota "O" je 85,81 m.n.m.

Na bazi podataka ove stanice sračunati su karakteristični vodostaji rijeke Brke, koji iznose: Q_{1/10} = 100,0 m²/sek.; Q_{1/100} = 245,0 m²/sek.; Q_{1/500} = 360,0 m²/sek.

Sa ciljem odbrane od poplava, izgrađen je spojni kanal potok Lukavac – rijeka Brka, kojim je izvršeno rasterećenje korita Lukavac, a slivno područje rijeke Brke povećano za oko 25%. Na ovaj način su izbjegnute poplave u donjem toku potoka Lukavac, koje su se ranije dešavale.

Daljom urbanizacijom gradskih površina ukazaće se potreba za regulisanjem uzvodnih poteza rijeke Brke, kao i ostalih stalnih i povremenih vodotoka koji se nalaze na urbanom području (potoci Kukavice, Blizna, Grčice, Ciganski potok).

2.3.1. Melioracije

Na području koje je predmet obuhvata urbanističkog plana, melioracioni radovi su izvedeni na području zvanom Pljoštare, za potrebe Poljoprivrednog dobra „Posavina“. Izveden je niz odvodnih kanala, kojima se višak vode sa poljoprivrednoga zemljišta odvodi u donji tok potoka Lukavac.

Takođe je izveden spojni kanal Lukavac – Brka, čime je tretirano područje zaštićeno od velikih voda potoka Lukavac.

2.3.2. Erozije i bujice

Na području obuhvata plana (pored rijeke Save) glavni vodotok je rijeka Brka (njen donji tok) koja je izrazito bujičarski vodotok.

Od karakterističnih bujičnih pojava, naročito je izražena erozija obala, tako da je 1973. godine korito rijeke Brke regulisano na potezu kroz centar grada.

Dužina glavnog toka je 18 km, kota najviše tačke 81,50 m.n.m.

U gornjem dijelu toka teren je više planinski, a u donjem dijelu toka ravničarskog karaktera.

Glavna pritoka joj je Maočka rijeka gornji i srednji dio sliva je najvećim dijelom obrastao listopadnim šumama (bukva, hrast, javor, jasen) i nešto zimzelene šume (jela).

Rijeka Brka po svojim karakteristikama spada u bujice „podrivače“ jer je razvijena linijska erozija koja se manifestuje u produbljivanju korita i podrivanju obala. Na mjestima gdje su nekontrolisano isječene uzurpirane šumske površine javlja se površinska erozija. Ova bujica prilikom izlivanja u gornjem toku, plavi nanja naselja, poljoprivredne površine i oštećuje lokalne puteve. Stoga je u gornjem dijelu sliva potrebno preduzimati zaštitne mjere koje će sprečavati pojavu bujica: biološke mjere (sađenje odgovarajućih vrsta drveća) te regulacije tokova i izradu odgovarajućih zaštitnih objekata (pregrade od lomljenog kamena, betona, gabijona i sl).

Vodotok Tinja se jednim dijelom nalazi na teritoriji distrikta Brčko.

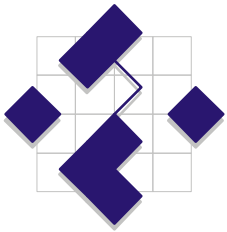
Osnovne karakteristike sliva su: površina 432,2 km², obim sliva 110 km, nadmorska visina ušća 113 m.n.m, najviša tačka na slivu je na 650 m.n.m., u gornjem toku sliv je planinskog, a u donjem toku ravničarskog karaktera.

Od ukupne površine sliva, oko 1/3 se nalazi pod šumama (hrast, grab, klen, javor, brijest), dok ostale površine zauzimaju pašnjaci i livade. Od erozionih procesa, razvijena je linijska i površinska erozija, koja je sve značajnija zbog proširenja poljoprivrednog zemljišta. Zaštitne mjere koje treba preduzimati na gornjim dijelovima sliva Tinje su biološke (pošumljvanje, melioracije šikara i pašnjaka) te izrada građevinskih objekata (pregradnih zidova, pletera, gabijona).

U donjem toku se predviđaju radovi na regulaciji korita (povećanje protoknog profila, izrada nasipa, zaštita kosina i sl).

2.4. Deponija otpada

Dosadašnje odlaganje otpada nije se vršilo po sanitarnim uslovima, odnosno na sanitarnoj

deponiji, koja treba da obezbijedi minimalno štetne uslove po okolinu (na površinske i podzemne vode, tle i vazduh).

1. Elektroenergetska infrastruktura

3.1. Napajanje

3.1.1. Osnovno napajanje

Gradsko područje Brčko snabdijeva se električnom energijom iz elektroenergetskog sistema BiH preko dvije TS 110/35/10 kV koje su locirane na jugozapadnom i južnom dijelu grada, kako je to prikazano u grafičkom prilogu. Na napojne TS 110/35 kV prključene su 3 distributivne trafo-stanice naponskog nivoa 35/10 kV koje transformišu el. energiju na distributivni srednji 10 kV napon. Kako se iz navedenog vidi, osnovna koncepcija napajanja na području grada bazirana je na transformatorskom sistemu razvođenja el. mreže i to dovod 110 kV i srednjenaponski razvod 35 i 10 kV.

S obzirom da su obje gradske 110 kV trafo-stanice napajane iz najmanje 2 pravca, bezbjednost u snabdijevanju el. energijom napojnih trafo-stanica je na visokom nivou. Iako je srednjenaponska mreža jednim dijelom izvedena sa mogućnošću dvostranog napajanja distributivnih TS, bezbjednost u isporuci el. energije znatno je manja, jer su pojedine distributivne trafo stanice i napojni srednjenaponski kablovi preopterećeni.

3.2. Rezervno napajanje

Grad Brčko ne raspolaže većim vlastitim izvorom el. energije, znači, da je grad Brčko isključivi potrošač energije i el. energijom se, uglavnom, snabdijeva iz elektroenergetskog sistema RS.

Potrošači el. Energije, koji moraju imati neprekidno napajanje, uglavnom, imaju vlastite agregate kao izvore rezervnog napajanja.

3.2.1. Osnovna koncepcija napajanja

110 kV mreža

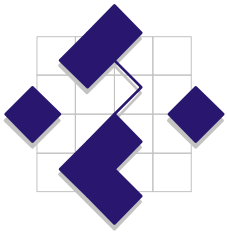
Osnovna koncepcija napajanja grada Brčko je iz 110 kV elektroenergetskog sistema RS. Objе trafo-stanice 110/h kV Brčko 1 i 2 dvostrano su uključene u elektro-energetski sistem BiH, što znači da su u zatvorenoj 110 kV mreži koja obezbjeđuje sigurnost u snabdijevanju potrošača el. energijom.

S obzirom da su obje napojne TS 110/h kV Brčko 1 i 2 dvostrano uključene u napojni 110 kV sistem, to znači da je snabdijevanje el. energijom napojnih trafo-stanica 110/ h kV na vrlo visokom nivou.

Međutim, zbog jednostranog napajanja 35 kV trafo-stanica i dotrajalosti srednjenaponskih postrojenja, bezbjednost snabdijevanja potrošača je daleko manja o čemu se mora voditi računa u planskom dijelu ovog dokumenta.

35 kV mreža

Na gradskom području egzistiraju dva 35 kV dalekovoda preko kojih se napajaju TS 35/10

kV Brčko 1 i TS 35/10 kV Brčko 2, dok se TS 35/10 kV Brčko 3 napaja preko 35 kV kabla. Trafo-stanice 35/10 kV Brčko 2 i 3 povezane su 35 kV kablom, što znači, da su sve tri 35 kV trafo-stanice napajane dvostrano o čemu se mora voditi računa u planskom dijelu ovog planskog dokumenta.

Pojedine trafo-stanice su u potpunosti iskorišćene (npr. TS 35/10 kV Brčko 1), tako da se u planskom dijelu ovog dokumenta mora potražiti rješenje za napajanje novoplaniranih potrošača u rejonu trafo-stanice 35/10 kV Brčko 1.

U planskom dijelu ovog dokumenta predložiće se rješenja i veća bezbjednost napajanja 35 i 10 kV trafo-stanica.

3.2.2. Srednjenaponska mreža

Srednjenaponska mreža izvedena je većim dijelom u obliku dvostranog i manjim dijelom u obliku jednostranog srednjenaponskog napajanja, čime je omogućeno da se sve distributivne gradske trafo-stanice 10/04 kV napajaju dvostrano. U centru grada srednjenaponska mreža izvedena je sa podzemnim 10 (20) kV kablovima, što obezbjeđuje dodatnu bezbjednost u isporuci el. energije potrošačima. Na periferiji grada srednjenaponska mreža izvedena je, uglavnom, kao nadzemna, gdje su distributivne trafo-stanice priključene jednim dijelom dvostrano, a manji broj jednostrano, tako da se potrošačima na periferiji grada u većini obezbjeđuje potpuna bezbjednost u isporuci el. energije.

3.2.3. NN mreža

U centru grada i pojedinim naseljima koja su naslonjena na centar niskonaponska mreža izvedena je kao podzemna i kao takva je bezbjedna u napajanju potrošača, dok se individualni objekti u centru i na periferiji grada napajaju, uglavnom, preko nadzemne NN mreže, koja je manje bezbjedna od podzemne NN mreže, tako da se u planskom periodu mora povesti više računa o snabdijevanju potrošača preko NN mreže.

3.3. Trafo-stanice

TS 110/h kV

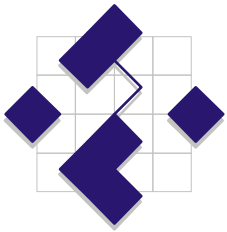
Obje napojne 110/h kV trafo-stanice uključene su u 110 kV sistem i raspoređene po gradu, a snage su od 2h20 do 2h40 MVA i uglavnom postojeći kapaciteti mogu zadovoljiti, tako da se u planskom periodu ne mora razmišljati o povećanju snage transformatorskih jedinica u napojnim trafo-stanicama.

Zbog proširenja grada gdje se planskim dokumentima predviđa izgradnja industrijskih kapaciteta, stambenih i poslovnih objekata sa planiranim većim vršnim opterećenjima, tako da je u planskom periodu potrebno riješiti problem obezbjeđenja el. energije za navedena područja u gradu, kao što je područje Luka, Carina, Bosnaplod i industrijska zona, itd. gdje se očekuje vršno opterećenje od oko 14 MW.

TS 35/10 kV

Na području grada postoje tri TS 35/110 kV snage 2h8 MVA koje su preko nadzemnih 35 kV dalekovoda i podzemnih 35 kV kablova uključene dvostrano na napojne TS 110/35/10 kV Brčko 1, odnosno 2.

Kapaciteti trafo-stanica 35 kV djelimično ne zadovoljavaju, jer je kapacitet TS 35/10 kV I već

iskorišćen, tako da se u planskom periodu mora naći rješenje za obezbjeđenje el. energije u rejonu ove trafo-stanice (Brčko I).

Distributivne TS 10/04 kV

Distributivne trafo-stanice dijele se na trafo-stanice za napajanje industrije i trafo-stanice za napajanje ostale potrošnje i domaćinstva.

Inudstrijske trafo-stanice napajaju pored industrijskih potrošača i ostale potrošače, dok ostale TS napajaju široku potrošnju i domaćinstva. Industrijski potrošači priključeni su na 0.4, 10 i 35 kV napon, što zavisi o vrsti i mjeranju potrošnje.

Industrijske trafo-stanice, uglavnom se napajaju posebnim srednjenaponskim kablovima i sve su u zatvorenoj mreži. Kako je napisano u poglavlju 2.2.3. srednjenaponska gradska mreža je zatvorena i, uglavnom distributivne trafo-stanice mogu se napajati iz dva parvca. Trafo-stanice su raspoređene po gradu i, uglavnom su u objektima ili fabričkim halama te zidane i slobodno stojeće raznih tipova i raznih snaga. U prigradskim naseljima za napajanje potrošača izgrađene su i stubne trafo-stanice koje su jednostrano priključene na nadzemne 10 kV dalekovode.

3.4. Opterećenje

Brčko se napaja iz dvije trafo-stanice 100/h kV ukupne snage do 140 MVA čiji kapaciteti mogu zadovoljiti potrebe Distrikta Brčko. Na napojne trafo-stanice priključene su tri gradske distributivne 35 kV trafo-stanice instalisane snage 48 MVA.

3.4.1. Vršno opterećenje

Grad Brčko napaja se iz tri distributivne trafo-stanice 35/10 kV ukupne instalisane snage od 48 MVA.

Prema podacima sa terena maksimalno vršno opterećenje kretalo se do 35 MW. Iz prednjeg se jasno vidi da su postojeće tri distributivne TS 35/10 kV nedovoljne za obezbjeđenje el. energije za grad Brčko. Ovo se, naročito, odnosi na TS 35/10 kV Brčko I, čiji su kapaciteti u potpunosti iskorišćeni, tako da se za realizaciju Luke i carine Brčko, kao i zone rada moraju tražiti nova rješenja za proširenje postojećih kapaciteta u TS 35/10 kV Brčko I. Ovaj problem razmatraće se u planskom dijelu ovog planskog dokumenta.

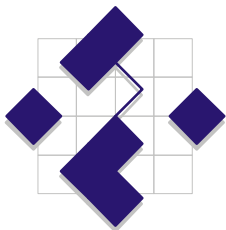
3.5. Potrošnja – konzum

Na gradskom području troši se više vrsta energije: električna energija, tečno gorivo, čvrsto gorivo i gas. Iz poznatih razloga sve se više prelazi na čišće vidove energije, kao što je gas i el. energija. Iz tog razloga potrošnja el. energije raste većim procentom od ukupnih potreba za potrošnjom energije. Navedeno dolazi do izražaja u zimskom periodu.

Kroz dalje navedeni tabelarni pregled potrošnje el. energije prikazaće se kretanje preuzete i isporučene el. energije na gradskom području koji je obuhvaćen Urbanističkim planom za period 2002.-2004. g.

Tabela 2.5.1. Nabavka, realizacija i gubici

Obračunski period	Nabavka el. en. u kWh	Realizacija el. en. u kWh	Gubici
-------------------	-----------------------	---------------------------	--------

			kWh	%
2002	198.898.074	148.635.589	50.262.485	25,27
2003	219.529.362	167.062.453	52.466.909	23,90
2004	229.577.374	172.573.861	57.003.513	24,83

Upoređujući potrošnju el. energije u posmatranom periodu može se zaključiti da je potrošnja el. energije za posmatrani period rasla u prosjeku sa stopom od oko 12% u 2003. u odnosu na 2002. godini da bi se porast potrošnje el. energije u 2004. godini smanjio i iznosio svega 3,3% u odnosu na potrošnju u 2003. godini. Iz prednjeg se da zaključiti da porast potrošnje el. energije na području grada varira i da, uglavnom, ima tendenciju uklapanja u državni prosjek koji je iznosio u 2004. godini u odnosu na 2003. godinu svega 1,2%.

Pored porasta potrošnje na području grada važno je napomenuti da su se gubici u posmatranom periodu kretali od 25,27% do 23,90% sa tendencijom smanjenja. Osim posmatranja kretanja potrošnje na području grada važno je posmatrati učešće pojedinih kategorija potrošača u ukupnoj potrošnji, kako je to prikazano u datoj tabeli 2.5.2.

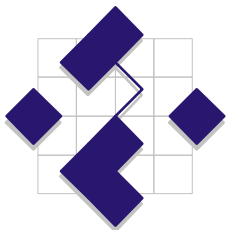
Tabela 2.5.2. Realizacija po kategorijama potrošača

O br ač un pe ri od	Isporuče na el. en. u	Realizacija el.energije po kategorij. potr. u kWh						Učeš će dom ać.u ukup noj potr. %
		35 kV	10 kV	0,4 kV	Javn.rasv j.	Budž. potroš.	Domaći nstvo	
2002	148.635. 589	9.149.32 0	5.426.148	23.127.237	1.647.400	4.848.951	104.436. 533	70
2002	167.062. 453	10.480.0 00	7.017.327	24.403.899	5.703.533	8.001.397	111.456. 297	66,7
2004	172.573. 861	4.794.60 0	12.285.178	21.329.611	7.542.126	12.675.090	113.947. 256	66,0 3

Iz tabele 2.5.2 da se uočiti da od ukupne potrošnje od 70% u 2002. do 66,03% u 2004. g. otpada na domaćinstva, dok na ostalu potrošnju industrija, javna rasvjeta i ostala službena potrošnja, iznosi svega 33,7% do 30%. Navedeni podaci pokazuju da industrija ne radi, jer u normalnim uslovima je učešće domaćinstava u ukupnoj potrošnji oko 30 do 40%, a ostatak otpada na industriju i ostalu potrošnju. Kroz tabelarni pregled može se zaključiti da je ukupna potrošnja u gradu rasla u prosjeku sa 5,3%, dok je potrošnja istovremeno u domaćinstvima rasla u prosjeku 6,7%.

Pored navedenih podataka u tabelama 2.5.1. i 2.5.2. važno je prikazati broj potrošača u kategoriji ostale potrošnje i domaćinstava. Navedeni podaci prikazani su u tabeli 2.5.3.

Tabela 2.5.3. Broj potrošača u sistemu

Redni broj	Period	Br. potroš. ostale potrošnje (služb.potrošači)	Godišnji Porast %	Broj potrošača – domaćinstava	Godišnji Porast %
1	2002	2.850		25.491	
2	2003	3.366	18,1	15.9726.7996	1,9
3	2004	3.802	12,95		3,2

Posmatrajući povećanje broja potrošača kroz tabelu 2.5.3. uočljivo je da je broj potrošača ostale potrošnje rastao po stopi od 18 do 12% dok je broj domaćinstava uvećavan po stopi od 1,9 do 3,2%. Navedeni pokazatelji govore da se šire zanatske radnje trgovine i ostala mala privredna preduzeća koja spadaju u ostalu potrošnju.

Da bi se zaokružilo posmatranje potrošnje u posmatranom periodu kroz tabelu 2.5.4. prikazaće se potrošnja po domaćinstvu.

Tabela 2.5.4. Potrošnja po domaćinstvu

Redni broj	Period	Ukupna potrošnja u domaćinstvu kWh	Broj domaćinstva	Potrošnja	Povećanje potr. u dom. %
1	2002	104.436.533	25.491	4.087	
2	2003	111.456.297	25.976	4.291	0,8
3	2004	113.947.256	26.799	4.252	- 0,9

Posmatrajući podatke u tabeli 2.5.4. može se uočiti da potrošnja u domaćinstvima stagnira ili je u blagom padu, što govori da je blagi pad potrošnje uzrokovan promjenom cijene električne energije.

Međutim, kroz statističke podatke često se posmatra potrošnja električne energije po stanovniku, što je ispod državnog prosjeka, čemu treba posvetiti posebnu pažnju u planskom periodu ovog dokumenta.

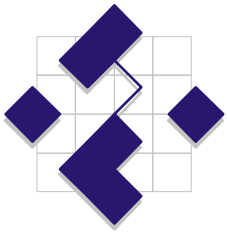
1. Telekomunikaciona infrastruktura

1. Stanje

Na području Urbanističkog plana Brčko infrastruktura iz oblasti telekomunikacija izvedena kombinovano, tj. jedan dio je izveden vazdušnim putem, a drugi dio je ostvaren polaganjem kablova u TT kanalizacionu ili polaganjem direktno u zemlju-rov.

Automatska telefonska centrala (ATC) se nalazi u centru grada i smještena je u zidanom objektu u zgradi pošte. Raspoloživi kapaciteti još uvijek ne mogu da zadovolje postojeće potrebe za telefonskim priključcima.

ATC je kao optički privod spojena sa optičkim kablom položenim uz saobraćajnicu Brčo — Bijeljina koji je, ustvari, magistralni vod optičkog kabla koji povezuje Novi Grad sa

Trebinjem.

TT kanalizacija je izvedena sa PVC cijevima $\varnothing 110/100\text{mm}$ kroz koje su provučeni TF i optički kablovi koji napajaju objekte i koji povezuju isturene stepene - RSS-ove (telefonske centrale) sa predmetnog područja sa glavnom telefonskom centralom u Brčkom.

U planovima telekoma je rekonstrukcija i proširenje telefonske centrale, kao i proširenje postojeće i izgradnja nove telefonske kanalizacije.

Ocjena razvoja telekomunikacija u društvu donosi se na osnovu podataka o krišćenju skupa mreža, sistema i uređenja za pristup korisnika telekomunikacionim servisima, kao što su: fiksna telefonija, mobilna telefonija, sistemi kablovske televizije, zastupljenost računara, interneta itd.).

Telekomunikacije se izrazito dinamično razvijaju i mijenjaju u vremenu, zbog čega se elementi telekomunikacionog razvoja i predviđanja ne mogu sagledavati samo na osnovu jednog stanja, već na osnovu analiza u toku vremenskog perioda od minimalno dvije do deset godina.

Telekomunikacioni saobraćaj ima relativno mali i prihvatljiv uticaj/potrebe na prostor. Osim toga, u poređenju sa bilo kojim saobraćajem, u relativno kratkom vremenu okolni prostor se sanira, pogotovo ako se koriste rješenja polaganja kabla pod zemlju i bežične komunikacije.

2. Poštanske mreže

2.1. Stanje

U oblasti komunikacija jedan od najvažnijih je poštansko-telefonsko-telegrafski saobraćaj.

Danas se poštansko-telefonsko-telegrafski saobraćaj dijeli na:

- poštanski, koji obuhvata prijem, obradu i distribuciju poštanskih pošiljki i
- telefonsko-telegrafski saobraćaj, koji se bavi prenosom govornih signala, odnosno prijemom i otpremom pisanih saopštenja.

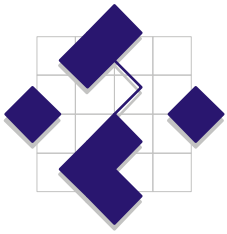
U okviru Urbanističkog plana Brčkog poštansko-telefonsko-telegrafski saobraćaj se odvija preko tri operatera:

1. Pošte RS, a.d. Banjaluka,
2. BH pošte – Sarajevo i
3. HPT pošte – Mostar.

U Republici Srpskoj poštanski saobraćaj od telekomunikacionog se razdvojio još 1997. godine i sada se poštanski saobraćaj odvija u okviru akcionarskog društva Srpske pošte, a.d. Banjaluka.

Na području UP Brčko Pošte RS preko sedam jedinica poštanske mreže opslužuju oko 27000 domaćinstava. Poštanske jedinice su:

- pošta 76101 – u centru grada,
- pošta 76105 – u centru grada,
- pošta 76106 – u centru grada,
- pošta 76109 – Donji Brezik,
- pošta 76212 – Krepšić,
- pošta 76216 – Brezovo Polje,

- pošta 76218 – Ražljevo.

Na području UP Brčko BH pošte – Sarajevo preko pet izvršnih jedinica poštanske mreže opslužuju oko 20 000 domaćinstava.

Poštanske jedinice su:

- pošta 76120 – centar grada,
- pošta 76209 – Šatorovići,
- pošta 76208 – Maoča,
- pošta 76207 – Gornji Rahić,
- pošta 76206 – Brka.

Na području UP Brčko HPT - Mostar preko Operativne jedinice Ravne Brčko i četiri poštanske kancelarije opslužuje se oko 5 000 domaćinstava.

Poštanske jedinice su:

- poštanska kancelarija Gornji Zovik,
- poštanska kancelarija Bijela,
- poštanska kancelarija Seonjaci,
- poštanska kancelarija Boće.

IV. PRIVREDNE DJELATNOSTI

Osnovna obilježja privrede

Na ekonomsko stanje u Brčko distriktu uticali su brojni unutrašnji i spoljni faktori. U najznačajnije spoljne faktore spadaju: rat, smanjenje tržišta, tranziciona kriza, stagnacija svjetske privrede. Najvažniji unutrašnji faktori su:

- rat, razne sankcije i blokade su izazvali zaustavljanje proizvodnje, gubitak tržišta i tehnološko zaostajanje,
- privredno-sistemske greške iz prethodnog društveno-ekonomskog sistema (sprečavanje razvoja privatne inicijative i forsiranje industrijalizacije kao jedinog metoda razvoja),
- spor i neizvjestan proces privatizacije,
- visok nivo sive ekonomije,
- nepovoljni finansijski uslovi investiranja.

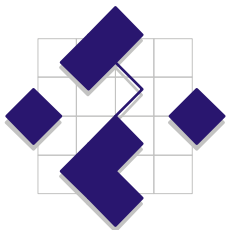
Privredna struktura¹

Ukupan broj zaposlenih na području Brčko distrikta u 2004. godini je iznosio 12.678 lica, što je 16,9% ukupnog broja stanovnika. Stopa zaposlenosti stanovništva Distrikta, kao jedan od osnovnih indikatora opšte razvijenosti, veća je od prosječne stope zaposlenosti u BiH (14,5% u 2004. godini).

Međutim, izuzetno veliki problem je visoka stopa nezaposlenosti² koja je u 2004. godini

¹ Због непостојања података на нивоу урбаног подручја, стање је приказано на нивоу дистрикта Брчко

² Стопа незапослености: број незапослених x 100/збир запослених и незапослених

iznosila 58,5%. Stvarna situacija se razlikuje od službenih podataka. To je zbog toga što u velikoj mjeri postoji razvijen neformalni sektor ("zaposlenost na crno") i vjerovatno je da su mnogi od registrovanih nezaposlenih lica privremeno ili trajno riješili zaposlenje.

Tabela 1 Zaposlenost i nezaposlenost u Brčko distriktu i BiH u 2004. god.

	Brčko distrikt	BiH
Broj zaposlenih	12.678	624.552
Broj nezaposlenih	17.888	468.200
Broj stanovnika	75.150	4.315.529
Stopa zaposlenosti stanovništva	16,9	14,5
Stopa nezaposlenosti (broj nezaposlenih x 100/zbir zaposlenih i nezaposlenih)	58,5	42,8

Tabela 2 Broj i struktura zaposlenosti prema djelatnostima u 2004. god.

	Broj zaposlenih	Struktura zaposlenosti (%)
Poljoprivreda i šumarstvo	183	1,4
Industrija i energetika	2.287	18,0
Građevinarstvo	743	5,9
Saobraćaj i veze	912	7,2
Trgovina	4.336	34,2
Turizam i ugostiteljstvo	604	4,8
Ostale djelatnosti	3.613	28,5
<i>Ukupno</i>	<i>12.678</i>	<i>100,0</i>

Prethodna tabela pokazuje dominaciju neproizvodnih djelatnosti u ukupnoj zaposlenosti Distrikta, a posebno se izdvajaju trgovina sa 34,2% i ostale djelatnosti³ sa 28,5%, dok je industrija na trećem mjestu sa 18%.

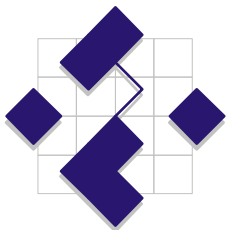
Tabela 3 Broj i struktura zaposlenosti prema sektorima djelatnosti

	Broj zaposlenih	Struktura zaposlenosti (%)
Primarni sektor	183	1,4
Sekundarni sektor	3.030	23,9
Tercijarni sektor	9.465	74,7
<i>Ukupno</i>	<i>12.678</i>	<i>100,0</i>

Struktura zaposlenosti prema sektorima djelatnosti pokazuje visoko učešće uslužnog sektora u ukupnoj zaposlenosti sa 74,7%, što je promjena strukture u odnosu na predratni period.

U 2004. god. ostvareni bruto domaći proizvod (BDP) je iznosio 387.550.000 KM i

³ U ostale djelatnosti ulaze: finansijske djelatnosti, obrazovanje, zdravstvo, državna uprava i ostale uslužne djelatnosti

predstavlja 2,9% ukupnog BDP-a Bosne i Hercegovine. Doprinos distrikta Brčko stvaranju BDP-a BiH se vidi u tome da Brčko učestvuje sa 1,7% u broju stanovnika BiH, dok u BDP-u učestvuje sa 2,9%.

Tabela 4 Bruto domaći proizvod u Brčko distriktu i BiH u 2004. god.

	Brčko distrikt	BiH
Bruto domaći proizvod (u 000 KM)	387.550	13.497.000
Broj stanovnika	75.150	4.315.529
Bruto domaći proizvod po stanovniku	5.157	3.128
BDP Brčko/BDP BiH	2,9	
Stanovništvo Brčko/stanovništvo BiH	1,7	

Veća razvijenost Brčko distrikta u odnosu na BiH se ogleda i u vrijednosti BDP po stanovniku koji je veći od državnog za 65%.

Struktura privrede Brčko distrikta će se predstaviti strukturom bruto domaćeg proizvoda (BDP) na bazi dodatne vrijednosti ostvarenog u 2004. god. i to po djelatnostima, kao i prema sektorima djelatnosti: primarni, sekundarni i tercijarni.

Tabela 5 Vrijednost i struktura BDP na bazi dodatne vrijednosti po djelatnostima u 2004. god.

	Bruto dod.vrijednost (u 000 KM)	Struktura br. dod. vrij. (%)
Poljoprivreda i šumarstvo	27.682	10,6
Industrija	23.530	9,1
Građevinarstvo	30.115	11,6
Trgovina	74.280	28,6
Turizam i ugostiteljstvo	4.474	1,7
Saobraćaj i veze	17.290	6,6
Ostale djelatnosti	87.393	33,6
FISIM ⁴	-4.684	-1,8
<i>Ukupno po djelatnostima</i>	<i>260.080</i>	<i>100</i>
Porezi na proizvode i usluge i uvoz minus subvencije	127.470	
Bruto domaći proizvod	387.550	

Prethodna tabela pokazuje dominaciju ostalih djelatnosti u privrednom razvoju Brčkog sa učešćem od 33,6% u strukturi bruto dodatne vrijednosti. Trgovina učestvuje sa 28,6% i zajedno sa ostalim djelatnostima ostvaruje približno 62% bruto dodatne vrijednosti, što znači da su uslužne djelatnosti nosioci razvoja Brčkog.

⁴ FISIM (Financila Intermediation Services Indirectly Measured) представља разлику између потраживања по основу камата (активне камате) и обавеза по каматама (пасивне камате) за институционалне јединице финансијског посредовања. Овом ставком је извршена корекција бруто додатне вриједности.

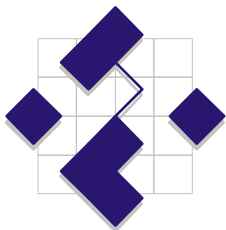

Tabela 6 Vrijednost i struktura BDP na bazi dodatne vrijednosti po sektorima djelatnosti

	Bruto dod. vrijednost (u 000 KM)	Struktura br. dod. vrij. (%)
Primarni sektor	27.682	10,6
Sekundarni sektor	53.645	20,6
Tercijarni sektor	183.437	70,6
FISIM	-4.684	-1,8
Ukupno po djelatnostima	260.080	100

Struktura bruto dodatne vrijednosti prema sektorima djelatnosti pokazuje dominaciju tercijarnog sektora sa 70,6%.

Ekonomsku situaciju danas karakteriše izmijenjena privredna struktura, posebno slabljenje primarnog i sekundarnog sektora i veliko učešće uslužnih djelatnosti, o čemu govori prethodna tabela. Ovakva privredna struktura odgovara razvijenim zemljama, dok je na našem nivou razvijenosti ona neodgovarajuća i potrebno je daleko veće učešće industrije, odnosno sekundarnog sektora. U uslovima u kojima je visoka stopa nezaposlenosti izuzetno je nepovoljno razvijati trgovinu i ostale tercijarne djelatnosti, jer one imaju mali potencijal zapošljavanja.

3. Stanje privrednih djelatnosti

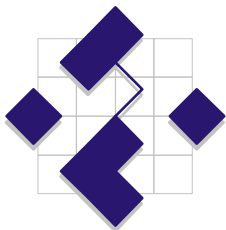
Ekonomski razvoj u Brčkom se zasnivao na povoljnom geografskom položaju, poljoprivrednom sektoru i prehrambenoj industriji. Od ostalih djelatnosti izdvajaju se tekstilna industrija, industrija obuće, industrija građevinskog materijala i metaloprerađivačka industrija. Povoljan geografski položaj je omogućio razvoj trgovine i saobraćaja. Na prostoru Brčko distrikta nisu postojali bazni energetski ili hemijski industrijski kompleksi.

Od industrijskih grana bile su razvijene: prehrambena industrija, industrija tekstila i obuće, elektroindustrija, metaloprerađivačka industrija, papirna i grafička industrija, industrija građevinskog materijala i drvna industrija. Ovakva struktura industrija ima prednosti s aspekta zaštite životne sredine jer ne postoji bazni sektor industrije.

Najveći problemi u razvoju industrije su: tehnološka zaostalost, gubitak tržišta, sirovinaska zavisnost od drugih regiona.

Brčko je posebno imalo razvijenu prehrambeno-prerađivačku industriju, pri čemu se izdvaja: proizvodnja ulja, stočne hrane, prerada i pakovanje voće, prerada mesa, proizvodnja mlinarsko-pekarskih proizvoda, alkohola i sokova, proizvodnja, prerada i pakovanje ljekovitog bilja.

Tekstilna i industrija obuće je u predratnom periodu bila najrazvijenija industrijska grana prema broju zaposlenih, iskorišćenosti kapaciteta i učešću u izvozu. Posljednjih godina je došlo do gubitka tržišta, smanjenja broja zaposlenih, izuzetno male iskorišćenosti kapaciteta.

Metalska i elektroindustrija je bila razvijena u kooperaciji sa poznatim holding-preduzećima u BiH. Pored ovih velikih prerađivačkih kapaciteta, formiran je i veliki broj malih i srednjih preduzeća u privatnom vlasništvu.

Papirnu i grafičku industriju je predstavljalo jedno državno preduzeće, dok je u poslijeratnom periodu formirano nekoliko malih preduzeća.

Industrija građevinskog materijala se razvila na osnovu sirovinskog resursa koje posjeduje Brčko distrikt (šljunak i pijesak iz rijeke Save).

Građevinarstvo je bitna djelatnost na prostoru Brčkog, jer je u strukturi bruto dodatne vrijednosti u 2004. god. učestvovalo sa 11,6% i predstavlja treću po značaju djelatnost.

U predratnom periodu Brčko je smatran trgovačkim centrom šireg područja sa trgovačkom mrežom jednom od najbolje organizovanih u bivšoj Jugoslaviji i učešćem trgovine od 31% u ostvarenom prihodu. Najznačajnija karakteristika velikih preduzeća je raspolaganje velikim skladišnim i prodajnim prostornim kapacitetima (tabela 3).

Tabela 7 Prostorni kapaciteti trgovine (u m²)

Preduzeće Prostor	Robna kuća	Velma (porušeno 1.030 m ²)	Uzor (oštećeno 350 m ²)	Tehnograđa	Nova trgovina	Merkur	<i>Ukupno</i>
Prodajni	7.500	422	1.050	957	495	-	10.424
Skladišni	1.000	840	3.000	18.128*	-	15.000	37.968
Upravni	200	-	250	-	427	1.500	2.377
<i>Ukupno</i>	<i>8.700</i>	<i>1.262</i>	<i>4.300</i>	<i>19.085</i>	<i>922</i>	<i>16.500</i>	<i>50.769</i>

* veći dio otvoreni skladišni prostor za građevinski materijal

Mala i srednja preduzeća u oblasti trgovine su se u velikom broju krenula razvijati još krajem 80-tih godina, da bi puni zamah dobila u poslijeratnom periodu. U 1999. god. je bilo registrovano 528 malih i srednjih preduzeća i ona su ostvarivala 54,6% ukupnog prihoda privrede Brčkog.

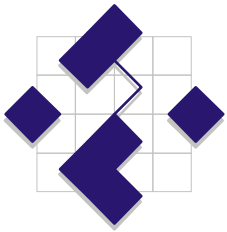
Na prostoru Brčkog je bio intenzivno razvijen lovni turizam. Ugostiteljsko-turistička ponuda je skoncentrisana u dva hotela, desetak motela i većim brojem malih ugostiteljskih objekata.

Povoljan geografski položaj, razvijena saobraćajna mreža (drumski, željeznički i riječni saobraćaj), značajni industrijski i trgovački kapaciteti predstavljaju osnovu za intenzivan razvoj saobraćaja i veza.

V. ŽIVOTNA SREDINA

Voda, tlo i vazduh

Proces planiranja i izrade planske dokumentacije je jedan od najbitnijih faktora razvoja

društva. Analizirajući postojeće stanje i sagledavajući potrebe, a u skladu sa najvišim kriterijumima, Urbanistički plan je dokumenat dugoročnog razvoja u funkciji integralnog tretiranja problematike uređenja prostora i unapređenja životne sredine.

Iako planovi razvoja, kako pojedinačno, tako i sintezno sami po sebi sadrže mjere zaštite životne sredine ipak je ovaj kompleks pitanja neophodno posmatrati izdvojeno kao koncept sredine koji mora biti ugrađen u koncept cjelokupnog razvoja društva.

Izdvajanje ove materije u poseban plan, između ostalog, ima za cilj da u širem razmatranju pojedinačnih komponenti sredine eksplicitno prezentuje i objasni pojavu ugroženosti prirode i urbane sredine na konkretnom području i u konkretnim slučajevima u svrhu sticanja opšteg saznanja o potrebi i značaju zaštite i unapređenja životne sredine.

Prilikom izrade ovog plana korišćena metodologija je usklađena sa važećim zakonskim aktima. U toku izrade su primjenjivani kriterijumi, preporuke, normativi, uslovi i drugi činioci planerskih postupaka koji su rezultat stručnog i naučnog istraživanja, a čija je osnovna težnja usklađivanje životne sredine, društvene zajednice i materijalnih rezultata njenog rada izražena upravo kroz oblikovanje sredine za čovjeka.

Sprovedena analiza postojećeg stanja na području Brčkog dala je opštu sliku stanja životne sredine posmatrajući pojedine segmente, njihovu međusobnu povezanost i uslovljenost, kao što su voda, tle, vazduh.

Važno je napomenuti da se prilikom izrade ovog dokumenta nije raspolagalo dovoljnim brojem adekvatnih podataka zbog nepostojanja sistema monitoringa na cijelom području predviđenog obuhvatom.

1.1. Vode

U granicama predmetnog obuhvata najznačajnije mjesto zauzima vodotok rijeke Save te manji vodotoci, Brka, Duboki potok, Ciganski potok i Blizna, koji otiču prema rijeci Savi.

Obala rijeke Save je uređena manjim dijelom kao i tok rijeke Brke od mjesta ulivanja u rijeku Savu i uzvodno u dužini od oko 1500 m u smislu sprečavanja plavljenja od strane rijeke Save. Obale vodotoka Duboki potok, Ciganski potok, Blizna i dio rijeke Brke su neuređene, obrasle šibljem te dolazi do odlaganja komunalnog i građevinskog otpada i sl.

Navedeni vodotoci po svojim hidrološkim i hidrogeološkim karakteristikama u određenim vremenskim periodima u zavisnosti od lokalnih klimatskih faktora izazivaju plavljenja određenih površina zemljišta.

Neuređenost same obale predstavlja mogući izvor negativnih uticaja na samu životnu sredinu sa stanovišta sanitarno-higijenskih i ambijentalnih uslova.

Snabdijevanje područja Brčkog pitkom vodom se vrši sa vodovodnog sistema iz izvorišta podzemne vode na lokalitetu "Plazulje".

Urbano područje naselja Brčko je pretežno pokriveno vodovodnim sistemom dok se naselja na rubnom području snabdijevaju iz vlastitih izvora, odnosno bunara.

Kanalizacioni sistem je izgrađen u užem gradskom jezgru i ispuštanje se vrši u rijeku Savu. U širem području nije izgrađen kanalizacioni sistem te se odvod padavinskih i fekalnih voda vrši u individualne septičke jame, što za posljedicu ima infiltraciju otpadnih voda u tle, a samim tim i mogućnost negativnih uticaja na podzemne vode.

1.2. Tlo

Kvalitet zemljišta na području obuhvata je definisan njegovom namjenom i njegova degradacija uglavnom nastaje usljed svakodnevnih čovjekovih aktivnosti (degradacija izljevanjem nafte i drugih organskih hemikalija-pesticida, fungicida, kao i, deterdženata, nepropisnog odlaganja otpada itd.)

O kvantitativnom izražavanju pomenutih uticaja je teško govoriti pošto svi oni imaju veliku dinamiku promjene u različitim periodima godišnjih doba, a i sama kvantifikacija stanja pa i eventualnih uticaja nije u ranijim periodima razmatrana u predmetnom području.

Namjena površina, kao i korišćenje zemljišnih resursa na prostoru Brčkog pretežno se odvija kroz intenzivnu poljoprivrednu proizvodnju (ratarstvo, stočarstvo, voćarstvo), a istovremeno je definisana kroz geografske i klimatske uslove. Navedene aktivnosti se odvijaju na manjim privatnim parcelama i pokazuju određen stepen uticaja na životnu sredinu.

Devastacija tla se, uglavnom, ogleda u djelovanju direktnih i indirektnih antropogenih faktora. Nedozvoljeno deponovanje otpada različitog porijekla te uzurpacija poljoprivrednog zemljišta za izgradnju objekata su pojedinačni efekti takvog djelovanja.

Mrežu saobraćajnica na definisanom području sačinjavaju magistralne saobraćajnice Bijeljina-Šamac, regionalne saobraćajnice Brčko – Cerik i Brčko – Lopare te lokalni i nekategorisani putevi. Osim putnih saobraćajnica prisutna je i željeznička komunikacija, pruga Banovići – Brčko - Vinkovci. Luka Brčko predstavlja najveću riječnu luku u Bosni i Hercegovini. Koncentracija privrednih i drugih objekata (benzinske pumpe, ugostiteljski objekti, stambeni objekti) i frekvencija saobraćaja (teretni i putnički) najintenzivniji uticaj na okolinu ostvaruje se u zoni magistralnih saobraćajnica.

Uticaj na kvalitet životne sredine se ogleda u povećanoj koncentraciji produkata sagorijevanja motornih goriva i emisiji nastalih polutanata u neposrednoj zoni saobraćajnica, povišen nivo buke, neadekvatan način odvođenja kontaminiranih atmosferskih padavina sa kolovoza (različita ulja i masti) te odlaganje komunalnog otpada uz samu saobraćajnicu.

Specifičnost u okviru predmetnog prostora u smislu degradacije zemljišta predstavlja postojanje neuklonjenih minsko-eksplozivnih sredstava na određenim lokacijama.

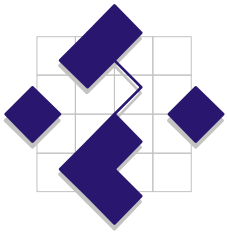
1.3. Vazduh

Nivo kvaliteta vazduha na području Brčkog determinišu različiti geografski, klimatski, meteorološki i drugi faktori.

Zagađenje vazduha na području plana obično nastaje emisijom polutanata u atmosferu kao posljedica sagorijevanja različitih vrsta goriva koji se upotrebljavaju najčešće u saobraćaju ili kao energenti, kao i transportom zagađujućih materija iz kontaktnih zona i susjednih regiona (regionalni uticaji).

Zbog nepostojanja jedinstvenog sistema toplifikacije, zagrijavanje objekata se vrši pomoću pojedinačnih kotlovnica u privrednim objektima, kao i peći za zagrijavanje u objektima individualnog stanovanja. S obzirom na prostornu lokaciju i broj, ovi izvori zagađenja imaju zajedničku karakteristiku prostornog izvora onečišćenja vazduha.

Pojava buke, naročito u urbanim sredinama, je problem kome se u posljednje vrijeme posvećuje sve veća pažnja. Ne postojanje adekvatnog sistema praćenja i mjerenja ne omogućuje prikaz stanja životne sredine sa stanovišta buke.

URBANISTIČKI ZAVOD REPUBLIKE SRPSKE, a. d. BANJA LUKA

Ž.R. 571010000026157 kod Komercijalna Banka a.d.; Ž.R. 551001-00012392-04 kod Nova Banjalučka Banka a.d.; Osnovni sud Banja Luka, registarski uložak 1-345-00, MB. 1101790; Djelatnost 74.200; PIB 401013220009; JIB 4401013220009; Upisani ulog 2.128.077 KM

V. POTREBE, MOGUĆNOSTI I CILJEVI ORGANIZACIJE, UREĐENJA I KORIŠĆENJA PROSTORA

I. CILJEVI PLANA

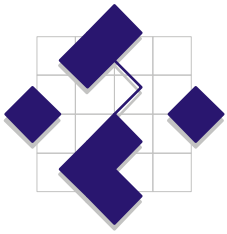
1. Osnovni ciljevi prostornog uređenja grada

Osnovni cilj izmjene UP distrikta Brčko je definisanje realnih prostornih mogućnosti za njihov rast i razvoj grada i strategije koje iz njih proizilaze.

Istovremeno ovo podrazumijeva uspostavljanje harmoničnog odnosa razvoja grada prema prirodnom i stvorenom okruženju, odnosno očuvanje i unapređenje životne sredine.

Realizacija osnovnog cilja podrazumijeva i sljedeće opšte ciljeve:

- definisanje i realizovanje kvalitetnih odnosa u granicama šireg i užeg urbanog

prostora , kao i širem okruženju,

- formiranje organizovanog i racinalnog prostora građevinskog zemljišta, uz obezbjeđenje jednakih uslova za stanovanje, rad i rekreaciju i ravnomjernu distribuciju mreže pratećih sadržaja za cijelu teritoriju Plana,
- formiranje i usavršavanje urbane strukture grada kroz definisanje regulacije i uslova izgradnje i rekonstrukcije za pojedinačne karakteristične cjeline (zone),
- utvrđivanje mjera zaštite životne sredine i zaštite kulturno-istorijskog nasljeđa,
- definisanje smjernica i preporuka u oblasti zemljišne politike,
- definisanje mjera za realizaciju plana u cjelini i njegovih etapa i dijelova.

2. Ciljevi i pravci privrednog razvoja Brčkog

- ubrzati privredni razvoj i podići opšti nivo razvijenosti;
- brže i efikasnije rješavanje problema nezaposlenosti;
- stalno povećanje izvoza roba i usluga te povećanje konkurentnosti;
- razvoj zasnovati na načelima održivog razvoja.

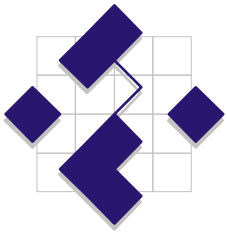
3. Saobraćaj - osnovni ciljevi

Na osnovu anapize stanja i očekivanog društveno - ekonomskog razvoja, Prostornog plana Brčko distrikta, za područje izmene UP-a Brčko definisani su sljedeći ciljevi razvoja saobraćajnog sistema:

- Efikasno povezivanje buduće osnovne ulične mreže Brčkog sa mrežom magistralnih i regionalnih puteva;
- Međusobno povezivanje uvodno - izvodnih putnih pravaca kojim će se obezbijediti razdvajanje drumskog saobraćaja različite orijentacije (tranzitni od izvorno - ciljnog) i karaktera (putnički od teretnog saobraćaja);
- Formiranje osnovne ulične mreže u funkciji planiranog razmještaja aktivnosti i stanovanja, uz optimapno poštovanje postojećih regulacija i parcelacije;
- Formiranje novog koncepta željezničkog saobraćaja koji će omogućiti efikasnije povezivanje Brčkog sa mrežom postojećih i planiranih željezničkih pruga i podstaći razvoj industrijske zone i privrede Brčkog u cjelini.
- Integrisanje infrastrukturnih elemenata vodenog saobraćaja u saobraćajni sistem grada i regiona, sa ciljem stvaranja uslova za dalji razvoj i unapređenje ovog vida transporta.

4. Hidrotehnika – osnovni ciljevi

- dalje poboljšanje u kvalitetu snabdijevanja i obezbjeđenje dovoljnih količina vode za piće;
- definisanje zona sanitarne zaštite i njihovo adekvatno sprovođenje na postojećem izvorištu vode za piće Plazulje, kao i otvaranje novih izvorišta,

odnosno obezbjeđivanje dodatnih nedostajućih količina vode za piće za potrebe grada Brčko;

- izgradnja kanalizacije za cijela naselja i odgovarajućeg postrojenja za prečišćavanje otpadnih voda, paralelno realizovati sa izgradnjom vodovodne mreže, odnosno sa izgradnjom naselja;
- regulacija vodotoka u naseljima s obzirom na širenje gradskih urbanih zona (ispravljanje trasa vodotoka, formiranje profila korita za sprovođenje velikih voda stogodišnjeg ranga pojave);
- obezbijediti korišćenje voda za ostale potrebe (ugostiteljstvo i turizam, sportovi na vodi, ribolov i sl.) kao vrlo važan segment u cjelokupnom razvoju prostora Distrikta;
- zaštita kvaliteta voda rijeke Save i njenih pritoka će se moći pravilno sprovesti samo ako se racionalno koriste i tretiraju otpadne vode naselja i industrije;
- obezbijediti optimalne uslove za odlaganje otpada na sanitarnu deponiju.

5. Elektroenergetika

5.1. Plan potrošnje električne energije

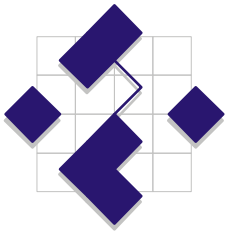
Posmatrajući utrošenu el. energiju u granicama obuhvata u 2003. g. koja je bila na nivou potrošnje iz 1980. g. i iznosila oko 1300 kWh/stanovniku, može se zaključiti da se u planski period ne može ući sa većim ambicijama povećanja potrošnje el. energije.

Na osnovu programskih elemenata (koji su obuhvaćeni ovim urbanističkim planom) i uslovima za dimenzionisanje elektroenergetskih mreža procijeniti potrošnju energije za planski period. Prema uslovima planskih potreba odrediti bolje uslove obezbjeđenja el. energije u granicama obuhvata UP grada Brčko.

Planiranje potrošnje el. energije kao i prenosnih sistema, uglavnom će ovisiti o planovima razvoja industrije, porasta broja stanovnika i ostalih planskih elemenata koje sadrži Urbanistički plan.

Ovim planskim dokumentom treba planirati izgradnju većeg broja napojnih tačaka (distributivnih TS) na gradskom i prigradskom području i na taj način približiti napojne tačke potrošačima. Pokušati riješiti da što veći broj napojnih tačaka (distributivnih trafo-stanica) bude uključen u zatvorenu srednjenaponsku mrežu grada. Ovo se posebno odnosi na TS 35/10 kV. Zamijeniti nadzemne vodove sa podzemnim srednjenaponskim kablovima sa ciljem što boljeg snabdijevanja potrošača el. energijom. Planirati izgradnju još jedne do dvije trafo-stanice 35/10 kV u industrijskoj zoni i zoni postojeće pijace na koju će se svesti postojeći 10 kV dalekovodi koji snabdijevaju potrošače van granica Urbanističkog plana Brčko.

Na cijelom prostoru obuhvata UP Brčko postojeću nadzemnu NN mrežu zamijeniti podzemnom i nadzemnom kablovskom niskonaponskom mrežom.

6. Telekomunikacije

Dalji razvoj poštanskog saobraćaja mora se ogledati u njegovom uspješnijem funkcionisanju kroz uvođenje novih tehnologija i u ovoj oblasti tako da se omogući:

- prenos fizičkog tereta,
- prenos dokumenata elektronskim putem,
- pružanje usluga putem javnih govornica,
- u uslovima liberalizovanog tržišta stvaranje uslova za pružanje telekomunikacionih usluga (internet i dr.),
- formiranje poštanske štedionice za deponovanje novca i kreditiranje stanovnika kroz tržište bankarsko-finansijskih usluga,
- realizacija projekta: hibridna pošta, sorting centar, internet-kiosk, trezorsko poslovanje i kataloška prodaja.

Primjena novih tehnologija zahtijevaće modernizaciju svih šalterskih terminala i njihovo uvezivanje u automatsku obradu podataka.

7. Termoenergetika

- obezbijediti optimalno napajanje toplotnom energijom, vodeći računa o zaštiti čovjekove sredine,
- obezbijediti snabdijevanje širokih potrošača i industrijskih potrošača prirodnim gasom.

8. Opšti ciljevi iz oblasti zaštite i korišćenja poljoprivrednog zemljišta

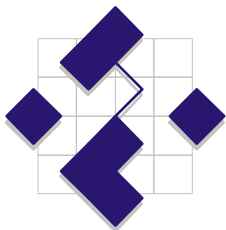
- čuvanje površina poljoprivrednog zemljišta, jer se radi o najplodnijem i najproduktivnijem poljoprivrednom zemljištu,
- očuvanje i poboljšanje bonitetne strukture poljoprivrednog zemljišta,
- izrada osnove korišćenja poljoprivrednog zemljišta kao zasebnog projekta

U planskom periodu jedan od osnovnih zadataka je očuvanje postojećih poljoprivrednih površina kao najplodnijih i najproduktivnijih poljoprivrednih zemljišta na kojima će se odvijati intenzivna poljoprivredna proizvodnja.

9. Osnovni ciljevi koji se odnose na uređivanje šuma:

- zaštita, njega i korišćenje šuma,
- očuvanje postojećeg biodiverziteta,
- hidrogeološka zaštita prostora i
- unapređenje bioekološke funkcionalnosti

II STANOVNIŠTVO

1. Projekcija broja stanovnika

Projekcija broja stanovnika određene teritorije predstavlja veoma važan polazni element u procesu prostornog i urbanističkog planiranja. Prema broju stanovnika dimenzionišu se i ostale komponente prostora, kao što su stambeni fond, privredni kapaciteti, tehnička i društvena infrastruktura itd.

Osnovne dvije komponente koje utiču na projekciju su prirodno i mehaničko kretanje.

Tabela : Projekcija broja stanovnika na području obuhvata UP Brčko u periodu do 2015. god.

ПРОЈЕКЦИЈА БРОЈА СТАНОВНИКА ДО 2015. год.				
ГОДИНА	2004.	2007.	2010.	2015.
БРОЈ СТАНОВНИКА	39088	39557	40154	41170
ГОДИШЊЕ СТОПЕ РАСТА (‰)		4	5	5

III. INFRASTRUKTURA

1. Saobraćaj

1.1. Drumski saobraćaj

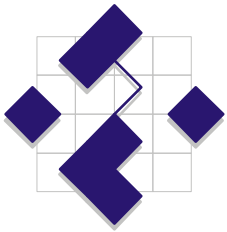
Kao posljedica konstatovane prostorne uslovljenosti distrikta Brčko nastala je planska mreža saobraćajnica koja je usklađena sa planskom dokumentacijom urađenom na drugim nivoima.

2. Hidrotehnika

2.1. Hidrotehnička infrastruktura – ocjena sadašnjeg stanja

U okviru obuhvata prostora urbanističkog plana Brčko distrikta, razmatrana je i analizirana sljedeća hidrotehnička problematika sa aspekta ocjene sadašnjeg stanja:

- Hidrološki resursi (površinske vode – prikaz vodotoka sa osnovnim karakteristikama, vodomjerne stanice, prosječni godišnji protoci, ekstremni dnevni minimalni i maksimalni protoci; podzemne vode – istraženost podzemnih voda, lokaliteti stalnih vrela i raspoloživi podaci o njihovoj izdašnosti; kvalitet voda – klasifikacija voda i kategorizacija vodotoka, obrazloženje stanja kvaliteta površinskih voda, ispitivanja podzemnih voda i stanje njihovog kvaliteta).

Najveći hidrološki resurs su površinske vode rijeke Save koje imaju primarnu ulogu u odvijanju plovidbe, odnosno riječnog saobraćaja i luke. Priobalje Save je takođe značajno sa značajnim količinama podzemnih voda koje se eksploatišu na više lokaliteta kao izvorišta vode za piće i potrebe industrije. Rijeka Sava je značajna i kao glavni recipijent površinskih voda koje se ulivaju putem izgrađenih kanalizacionih sistema i kao recipijent otpadnih voda (koje se, nažalost, još uvijek ulivaju bez prethodnog prečišćavanja). Opšta ocjena jeste da se raspoloživim hidrološkim resursima na sadašnjem nivou izgrađenosti prateće hidrotehničke infrastrukture, nije poklanjala dovoljna pažnja vezano za očuvanje kvaliteta površinskih i podzemnih voda.

- Zaštita od voda i uređenje vodotoka: stanje i problemi zaštite od poplava, sadašnje i predviđene mjere za zaštitu od voda – poplava i uređenje vodotoka, stepen zaštite, veze sa opštinskim planovima odbrane od poplava, i slično), objekti zaštite od voda (pumpne stanice, obodni kanali i sl.).
- Erozije i bujice (sadašnje stanje erozija, intenzitet i obuhvat područja, planirane mjere za sprečavanje erozija, stanje erozija kod vodotoka ravničarskih ili brdskih bujica, pregled značajnih bujičnih tokova i zaštita objekata u erozionim područjima). Opšta je ocjena da su dosadašnje preventivne mjere na ovoj problematici sprovedene samo u centralnom gradskom području (odnosno donjim tokovima rijeka Brke i Tolise te da je zacrtane mjere potrebno sprovoditi po cijelim slivovima vodotoka koji utiču na kvalitet prostora u obuhvatu (a takođe i van obuhvata) urbanističkog plana.
- Snabdijevanje vodom (za sanitarne, požarne, industrijske i druge potrebe), broj i prostorni raspored stanovništva i industrije kao potrošača vode, načini snabdijevanja - lokalni ili regionalni, procjena količina vode koje se sada koriste i procjene za buduće potrebe, i njihovi odnosi prema raspoloživim resursima, lokacije vodozahvata – glavne trase cjevovoda, rezervoari, uređaji za kondicioniranje, ocjena uklapanja u regionalni sistem snabdijevanja vodom, razmatrana i izvedena tehnička rješenja (odnosi prema regionalnom snabdijevanju, rezervacije glavnih koridora i prostora za objekte), zone zaštite izvorišta (vrela, otvoreni vodotoci, jezera, akumulacije i sl.). Sadašnji način snabdijevanja vodom sa izvorišta Plazulje (i ostalih izvorišta u gradu) je ocijenjen kao neodgovarajući sa aspekata raspoloživih kapaciteta, te neadekvatnih mjera sanitarne zaštite izvorišta (pošto se izvorišta nalaze u gradskom području, koje pored ostalih problema nema riješeno kvalitetno odvođenje i prečišćavanje otpadnih voda). Kvalitetno snabdijevanje grada vodom u budućnosti će biti otežano ukoliko se ne riješi problem zahvatanja dodatnih količina vode i ne preduzmu odgovarajuće mjere na sprečavanju zagađenja podzemnih (i površinskih) voda na postojećim i potencijalnim planiranim izvorištima (i rijeci Savi). Pored neophodne izgradnje kanalizacione mreže i odgovarajućeg tretmana, kako od kanalizacije otpadnih voda, tako i od kišne kanalizacije, neophodno će biti povesti računa o aktivnostima koje imaju uticaja na kvalitet voda, odnosno korišćenje voda i zaštitu voda, koje se događaju na cijelom slivu (kako uzvodno tako i nizvodno). Pored zagađenja od otpadnih voda naselja i industrije, odlaganja otpada, pažnju u budućnosti zaslužuju i ostali zagađivači (korišćenje pesticida u poljoprivredi i slično). Za cjelokupan prostor postojećih i planiranih izvorišta vode za piće je potrebno

uspostaviti odgovarajuće zone sanitarne zaštite te donijeti odgovarajući program mjera za sprovođenje zaštite kvaliteta podzemnih i površinskih voda.

- **Kanalizacija:** stanje odvođenja otpadnih voda naselja i industrije, sistemi odvođenja (separatni, mješoviti), bilansi količina, izgrađenost kanalizacione mreže, pumpne stanice, postrojenja za prečišćavanje (rezervisanje potrebnog prostora vezano za stepen zagađenosti i kategoriju vodotoka – jezera u koju će se ispuštati), razmatranje eventualnih rješenja na regionalnom nivou. Odvođenje i tretman otpadnih voda naselja i industrije u sadašnjem stanju se može ocijeniti kao uslovno zadovoljavajuće samo u užem gradskom području. Nije riješeno na zadovoljavajućem nivou, u prvom redu sa stanovišta pokrivenosti prostora kanalizacionom mrežom i tretmanom (prečišćavanjem) otpadnih voda. Kanalizaciona mreža je izgrađena samo u užem centralnom gradskom području. Sakupljene otpadne vode se ulivaju bez prečišćavanja na više lokaliteta u rijeku Savu i njene pritoke. Još uvijek nije izgrađeno centralno gradsko postrojenje za prečišćavanje otpadnih voda. Industrijske otpadne vode se takođe upuštaju u gradsku kanalizacionu mrežu bez odgovarajućeg prethodnog tretmana ili ako se vrši određeni tretman postojeća oprema je zastarjela i ne daje zadovoljavajuće efekte prečišćavanja. Površinske vode od padavina se u najvećem dijelu infiltriraju u teren, odnosno gravitaciono otiču prema vodotocima (rijeci Savi, odnosno njenim pritokama). Sistem kišne kanalizacije (uglavnom se radi o mješovitom sistemu) je izgrađen samo u užim središnjim gradskim područjima, gdje se vrši odvod od padavina sa saobraćajnica.
- **Zaštita voda:** kategorizacija vodotoka, pregled (lokacije, veličina i teret) najznačajnijih zagađivača, kapaciteti recipijenta za prijem zagađene vode, stanje zaštite voda, potrebne mjere zaštite, lokaliteti zaštite, veze sa regionalnim sistemima, planovi zaštite površinskih i podzemnih voda od zagađivanja.
- **Vodene akumulacije:** pregledi izučavanih i izgrađenih akumulacija, planirani vodotoci za akumulacije (zapremina, maksimalna površina vodenog ogledala, maksimalna kota uspora), namjene akumulacija, postignuti ili očekivani efekti i značaj akumulacije, mjere zaštite akumulacije, regionalne, međuopštinske i ostale veze prema prostorno - planskoj dokumentaciji. U dosadašnjim istraživanjima za područje Brčko distrikta, interesantna je akumulacija na rijeci Šibošnici (nalazi se van obuhvata Urbanističkog plana).
- **Plovidba:** Budući da je rijeka Sava u većem dijelu godine plovna, izgrađeni (i planirani) kapaciteti luke Brčko predstavljaju velike privredne potencijale, kako distrikta Brčko, tako i širih prostora regije. Sa druge strane je potrebno sprovesti dodatne mjere na stalnom održavanju (i osposobljavanju) plovnog puta rijeke Save, koji s obzirom na dešavanja u zadnjih 15-ak godina nije na zadovoljavajućem nivou kvaliteta.
- **Eksploatacija šljunka, pijeska i kamena** sa obala i korita vodotoka, u saadašnjem stepenu iskorišćenosti predstavlja značajan privredni potencijal, mada je ovu aktivnost potrebno stalno (i još više) potencirati sa stanovišta održavanja plovnosti kinete rijeke Save.

- Rekreacija na vodi, sportovi na vodi (plivanje, jedrenje, veslanje, ronjenje, sportski ribolov i sl.), u sadašnjoj situaciji se mogu ocijeniti kao nedovoljno iskorišćeni, s obzirom na mogućnosti koje se pružaju raspoloživim vodenim resursima rijeke Save. Jedan od vrlo važnih činilaca za unapređenje ovih aktivnosti jeste i održavanje kvaliteta vodotoka u propisanoj kategorizaciji, odnosno sprovođenje mjera zaštite vodotoka (izgradnja planiranih kanizacionih kolektora i postrojenja za prečišćavanje otpadnih voda naselja i industrije).
- Zaključna razmatranja kao završni dio obrade vodoprivrednih elemenata i njihovo sistematizovanje i uklapanje u odnosu na cjelokupno uređenje prostora naselja na području obuhvata urbanističkog plana Brčko distrikta.
- Korišćena dokumentacija i izvori podataka za obradu hidrotehničke problematike u Urbanističkom planu Brčko distrikta, je jako važna za sagledavanje postojećeg stanja, ocjenu postojećeg stanja i predlaganje planiranih aktivnosti po pojedinim segmentima hidrotehničke problematika na prostoru obuhvata urbanističkog plana.

IV. ŽIVOTNA SREDINA

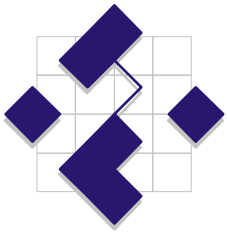
Savremeni koncept zaštite životne sredine zahtijeva kontinuirano praćenje stepena aerozagađenja, hidrozagađenja, pedozagađenja, biljnog pokrivača, faune, higijenskog stanja sredine, zdravstvenog stanja ljudi, buke, vibracija, štetnih zračenja i drugih pojava i pokazatelja stanja životne sredine.

Opšti kriterijumi za zaštitu životne sredine polaze od međunarodno utvrđenih ekoloških principa koji se mogu svesti na sljedeće:

- Najbolja politika zaštite životne sredine zasnovana je na preventivnim mjerama, što podrazumijeva blagovremeno sprečavanje ekološki negativnih uticaja na životnu sredinu, umjesto uklanjanja njihovih posljedica;
- U procesu donošenja odluka o izgradnji privrednih i infrastrukturnih objekata mora se analizirati i jasno utvrditi uticaj njihove izgradnje i rada na kvalitet životne sredine.

Zaštita životne sredine ovog plana postići će se ostvarivanjem više opštih i pojedinačnih ciljeva, koji se odnose na:

- zaštitu neobnovljivih resursa,
- štednju energija i korišćenje "najčistijih mogućih tehnologija",
- smanjenje otpada i njegova reciklaža,
- fleksibilnost procesa odlučivanja da bi se omogućila veća podrška lokalnim zajednicama,
- razmatranje tla kao punopravnog resursa,
- zaštitu voda od zagađenja (sveobuhvatno kanalisanje i prečišćavanje otpadnih voda iz naselja, zaštita podzemnih i geotermalnih voda);
- zaštitu zemljišta od zagađenja (kroz zaštitu poljoprivrednog i građevinskog zemljišta u budućim naseljima i njegovoj ivičnoj zoni, zaštitu zemljišta od zagađenja aerosedimenata, od deponovanja otpadaka, na svim, za to nepredviđenim mjestima itd.);

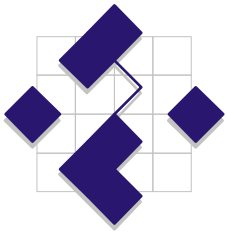
- zaštitu vazduha od zagađenja (kroz obezbjeđenje jedinstvenog sistema toplifikacije, kontrolisanje aerozagađenja od saobraćaja, kao i poštovanje mezo i mikro klimatskih uslova pri izboru lokacija za potencijalne zagađivače, korišćenjem alternativnih goriva itd.);
- zaštitu od buke (kroz adekvatno planiranje saobraćajnica, saobraćajnih tokova i kontrolisanja saobraćajne buke, kao i različite mjere zaštite. Planirane mjere zaštite ogledaju se kroz pravilno lociranje izvora buke u odnosu na prijemnik, smanjenje stvaranja buke, pravilno projektovanje zaštitnih zona, sprečavanje njenog širenja u okolinu, itd.);
- zaštitu vegetacije, pri čemu se misli na vegetaciju planiranu UP-om (zaštitu od sječe, različitih bolesti i elementarnih nepogoda, kao i ugrožavanja pejzažnih vrijednosti vegetacije).

Osnovne potrebe zaštite se zasnivaju u zaštiti prirodnih elemenata životne sredine i radom stvorenih čovjekovih vrijednosti koji mogu bitno da utiču na kvalitet čovjekovog života u njoj pri čemu proističu iz potreba stvaranja komoditeta, tj. komfora u jednoj urbanoj cjelini, sa jedne strane, a sa druge strane radi zaštite životne sredine i opštih prirodnih dobara koje su date čovjeku na raspolaganje.

U tom smislu neophodno je maksimalnom zaštitom i adekvatnim načinom korišćenja, postojećih prirodnih resursa unutar obuhvata Plana, poštujući biodiverzitet kao suštinsku komponentu urbanizma, pravilnom dispozicijom zagađivača, obezbijediti takve uslove koji će obezbijediti zaštitu ekosistema, kontinuitet između urbane teritorije i teritorije koja je opslužuje te bitno uticati na unapređenje kvaliteta življenja i ambijentalnih vrijednosti ovog urbanističkog plana.

G. PLAN ORGANIZACIJE, UREĐENJA I KORIŠĆENJA PROSTORA

I. OSNOVNA KONCEPCIJA IZMJENA I DOPUNA PLANA

Osnovna koncepcija Izmjene i dopune Plana, urađena je sa ciljem kontinuiranog usklađivanja Plana sa dostignutim stepenom urbanog razvoja, novim okolnostima, potrebama i mogućnostima.

Polazna osnova za izmjene i dopune Urbanističkog plana grada Brčko, između ostalog, je i potreba za:

- trasom planirane gradske obilaznice,
- legalizacijom bespravno izgrađenih izbjegličkih naselja na poljoprivrednom zemljištu i zaštitnim zelenim površinama te nove infrastrukturne trase i punktovi izvedeni ili neophodni u prostoru.

Projektni zadatak za izradu izmjena i dopuna Urbanističkog plana grada Brčko, prosljeđen je pod brojem 06-364-003619/04 od 22.11.2004. god.

1. Urbano i uže urbano područje grada

Ukupna površina urbanog područja, usklađena sa Prostornim planom Brčko distrikta iznosi 5775,71 ha. Oblik i položaj granica prikazan je na grafičkim priložima.

Primarna infrastruktura je svojim položajem u prostoru nametnula i obavezu planskog ponašanja na cijeloj površini.

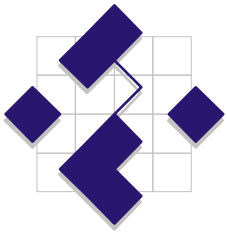
Nametnula je i rekonstrukciju, u prvom redu, saobraćajne mreže.

Takođe je redefinisana teritorija užeg urbanog područja na 1641,30 ha.

Teritorija šireg urbanog područja, planirane primarne infrastrukturne mreže, površina iznosi 4134,41 ha.

1.2. Granica urbanog područja - opis

Granica urbanog područja počinje na sjeverozapadu grada Brčko, odnosno na rijeci Savi, ide prema jugu i siječe parcele označene kao k.č. broj 1131 i 1123 KO Gorice, i pravcem do puta označenog kao k.č. broj 1119 KO Gorice. Pravac granica ide pomenutim putem do magistralnog puta Banjaluka-Bijeljina, gdje se lomi i ide u pravcu jugoistoka magistralnim putem do granice između katastarskih opština Grbavica i Gorice. Granica dalje nastavlja granicom katastarskih opština Grbavica i Gorice do tromeđe parcela označenih kao 1219 i 1213 KO Gorice i katastarske parcele označene kao k.č. broj 17 KO Grbavica. Zatim granica ide u pravcu zapada južnom međom katastarskih parcela označenih kao k.č. broj 1219,1220,1269/1,1269/2 KO Gorice, siječe katastarske parcele označene kao k.č. broj 1270 i 1271 KO Gorice i ponovo izlazi na granicu katastarskih opština Gorice i Grbavica. Odavde granica ide postojećom granicom katastarskih opština Grbavica i Gorice u pravcu jugozapada, zatim se odvaja u pravcu sjeverozapada južnom granicom parcela označenih kao k.č. broj 1285,1286,1287,1296/2 KO Gorice, zatim zapadnom granicom parcele 1296/1 KO Gorice, siječe put označen kao k.č. 1390 KO Gorice, katastarske parcele označene kao k.č. broj 1350,1351,1352,1353/2 KO Gorice i izlazi na potok Lukavac te uzvodno pomenutim potokom do granice parcele broj 473 KO Brod i potoka Lukavac te sredinom pomenute parcele u pravcu jugoistoka do potoka te uzvodno pomenutim potokom do granice katastarskih opština Brka i Brod. Granica urbanog područja ide dalje granicom katastarskih opština Brod i Brka, nizzodno rijekom Brkom do potoka koji predstavlja granicu katastarskih opština Brka i Brod. Granica urbanog područja dalje ide granicom katastarskih

opština Brka i Brod do sredine katastarske parcele broj 537 KO Brod (Franino polje), dalje u pravcu istoka, siječe put označen kao k.č. broj 570 KO Brod, južnom međom parcele označene kao k.č. broj 255 KO Begovača i dolazi do planiranog autoputa (planirane obilaznice), jugozapadnom međom parcele označene kao k.č. broj 673 KO Begovača, siječe potok i ide jugozapadnom međom parcele označene kao k.č. broj 668 KO Begovača, siječe parcelu (put) označenu kao k.č. broj 864 KO Begovača, presijeca parcele označene kao k.č. broj 199,201 KO Begovača, Zovičku rijeku, parcela broj 251 KO Begovača, parcele 176,175,178,179,180,181 KO Begovača i dolazi na granicu između katastarskih opština Begovača i Boderište, zatim granicu između katastarskih opština Dubravice Donje i Potočari, granicom između katastarskih opština Stanovi i Potočari, katastarskih opština Brezik i Stanovi i katastarskih opština Brezik i Sandići. Granica produžava i identična je granici kat. opština Gredice i kat. opštine Brezik do puta, odnosno katastarske parcele označene kao k.č. broj 875 KO Gredice (put), te istim ide do puta - parcele označene kao k.č. broj 876 KO Gredice pa istočnom granicom parcela označenih kao k.č. broj 419 i 416 KO Gredice i pravcem preko parcele 394, presijeca katastarsku parcelu broj 400, ide granicom parcele 399, 372, 375 do puta označenog kao k.č. broj 877, koji presijeca i u pravcu sjevera pruža se istočnom granicom parcele broj 367 i 368 sve KO Gredice, presijeca poprečno magistralnog puta Banjaluka - Bijeljina, presijeca parcelu 1629 KO Brčko 2 u pravcu sjevera i izlazi na rijeku Savu, uzvodno rijekom Savom do lokacije odakle je i počeo opis granice urbanog područja grada Brčko.

1.3. Granica užeg urbanog područja - opis

Namjena površina

Namjenom površina se, kao što je to i u prethodnom planu pokušano, nastojalo zadržati na osnovnim smjernicama postojećih pravaca razvoja bez namjere da se radikalnim korekcijama ulazi u njihove promjene.

Dosadašnja iskustva, ukazuju na neminovnost usklađivanja urbanističkog planiranja i organizacije gradske teritorije objektivnim mogućnostima sredine na kojoj je i obaveza realizacije istog.

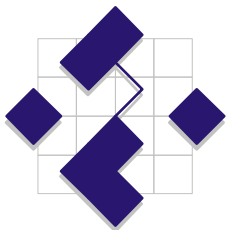
Prilikom utvrđivanja projekcije organizacije i uređenja prostora, nastojao se izbjeći pristup strogog zoning sistema i jasne podjele sadržaja.

Iskustva su pokazala da je neophodno tu strukturu učiniti fleksibilnijom i pružiti šansu kompatibilnim djelatnostima gdje je to moguće. To je naročito aktuelno u zonama stanovanja gdje je teško i nepotrebno održati strogi zoning. Ovakav pristup se uklapa u opšteprihvaćeni trend u oblasti planiranja "tzv. održivi razvoj".

U sklopu opšteg rješenja značajno mjesto ima zaštita životne sredine. Ona samoj sebi nije cilj već predstavlja način razmišljanja o uređenju prostora u svim vidovima i kao takva treba da bude, ne samo uklopljena, već, u duhu svojih principa, treba i da utiče na rješenja.

II. STANOVANJE

U koncepciji prostorne organizacije stanovanja došlo je, u odnosu na prethodni plan, do lagane disperzije i širenja ka periferiji koja ima cilj da stvori prostorne mogućnosti za

smještaj stanovništva na teritoriji grada.

Osim toga, namjera je bila da se razbije stroga zoning šema kategorije kolektivnog stanovanja koja u praksi nije dala očekivane rezultate, treba da ustupi mjesto mješovitoj stambenoj izgradnji uz prateće kompatibilne sadržaje.

U pogledu broja stanovnika koji su predviđeni ovim planom, nismo se mogli rukovoditi realnim demografskim projekcijama.

Raspoloživi podaci govore da Brčko ima 87.332 stanovnika (po zadnjem popisu stanovništva).

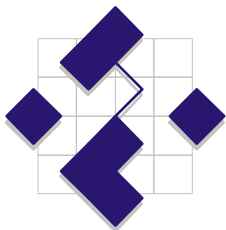
Osnovni podaci o stanovništvu za grad Brčko za prethodni Urbanistički plan korišćeni su iz popisa 1991. godine koji nije u potpunosti obrađen zbog raspada statističkog sistema bivše Jugoslavije.

Migracije u cjelini su u prvoj demografskoj prognozi apstrahovane s obzirom da je nemoguće odrediti njihov obim i karakter i da li se radi o trajnim ili privremenim migracijama. Zbog velikih promjena u demografskoj strukturi stanovništva koje su nastale tokom proteklih godina nije bilo realnih osnova za izradu cjelovite i naučno zasnovane demografske projekcije.

Zbog navedenih konstatacija i nemogućnosti utvrđivanja egzaktnih ulaznih elemenata, stručni tim Urbanističkog zavoda je prihvatio princip prostorne mogućnosti budućeg rasta i razvoja grada u granicama njegovog urbanog područja, što je već evidentno na površinama zaposjednutim, uglavnom, individualnom stambenom gradnjom.

Na osnovu utvrđenih zona stanovanja i planirane gustine naseljenosti prethodnim Planom određen je orijentacioni broj stanovnika, što je prikazano u narednoj tabeli:

Vrsta stambene zone	Površina (ha)	%	Pros. gust. naselj. (st./ha)	Broj stanovnika
Individ. stanovn. (uža urb. zona)	130,10	10,86	40	5204
Individ. stanov. (van urbanog područja)	500,78	41,80	25	12520
Mješovito stanovanje (uže urb. podr.)	439,60	36,69	130	57148
Mješovito stanovn. (van urbanog područja)	38,83	3,24	125	4853
Centar	39,96	3,32	110	4373

Stambeno-posl. zona	48,96	4,09	120	5875
	1198,23	100	75	89973

Navedenim Planom do kraja planskog perioda predviđalo se smanjenje iskorišćenosti građevinskog zemljišta za 20 % te se računalo na sljedeći broj stanovnika: $1198,23 \text{ h } 0,80 = 958,8 \text{ ha}$ h $75 \text{ st/ha} = 71894$ stanovnika, odnosno 72000.

Na osnovu dostavljenih podataka Agencije za statistiku BiH, Podružnice/ Ekspoziture Brčko, izradom Izmjene i dopune Urbanističkog plana Brčko, raspolagali smo procjenama, datiranim sa 31.12.2003. god.

Prema dostavljenim procjenama broja stanovnika Brčko distrikta BiH ukupno je 102.379 stanovnika (bez migracija 2003. i 2004. god.).

Od toga je prisutno 74.960 stanovnika, a privremeno odsutno 27.419 stanovnika.

Broj domaćinstava je 22.852, s tim da je prosječno domaćinstvo 3,32 stanovnika.

U gradskom naselju prosječna veličina domaćinstva je 3,11 stanovnika.

U seoskim naseljima prosječna veličina domaćinstva je 3,45 stanovnika.

Po tipu naselja, u gradskom naselju živi 35.202 stanovnika u 11.318 domaćinstava, tj. 46,96 % stanovnika.

U seoskim naseljima distrikta Brčko živi 39.758 stanovnika u 11.534 domaćinstva, tj. 53,04% stanovnika.

Imajući u vidu niske gustine naseljenosti i male indekse izgrađenosti na nivou cijelog grada, potrebe za rekonstrukcijom i izgradnjom centralne zone i veliki procenat neizgrađenih površina u okviru urbanog područja grada, istražene su granice prostornih mogućnosti grada za realizaciju balansiranog razvoja.

Pretpostavljena je prosječna veličina domaćinstva od 3,32 člana, što znači da su na ovom prostoru računali sa 22.852 domaćinstava.

Globalna zadovoljenost potreba za stanovima 1996. g. bila je sljedeća:

Područje	Broj domaćinstava 1996.	Broj očuvanih stanova	Globalna zadovoljenost potreba za stanovn.	
			Deficit	Suficit
Ukupno opština	10.525	8.587	1.938	0
Grad Brčko	7.803	6.377	1.426	0

Na osnovu pretpostavljene prosječne veličine domaćinstava od 3,6 člana i principa da ovakva porodica treba da ima stan na kraju planskog perioda 2006. godine grada Brčko bi imao 19970 stambenih jedinica.

Pored potreba koje su bile akumulirane tokom prošlosti postoje i potrebe koje će se desiti u toku planskog perioda. Ove potrebe se stvaraju godišnje kroz:

- povećanje broja stanovnika i domaćinstava prirodnim priraštajem,
- migraciju stanovništva, odnosno povratak raseljenih lica u grad iz drugih mjesta,
- zamjenu uništenog stambenog fonda,
- zamjenu dotrajalog postojećeg stambenog fonda po osnovu amortizacione stope godišnjeg dotrajanja.

Prema podacima iz 2003. god. prisutno stanovništvo broji 22.052 domaćinstava.

Prema našim procjenama do 2015. god. sa očekivanim povećanjem za oko 4285 domaćinstava, prisutno stanovništvo broji oko 24.255 domaćinstava, odnosno 80.527 stanovnika, računajući prosječno domaćinstvo od 3,32 stanovnika.

Na osnovu procjene, potrebno bi bilo obezbijediti u planskom periodu, za svako domaćinstvo po 1 stan , što znači 24.255 stanova.

Ukoliko je prosječna površina stana 83 m² (po stanovniku kalkulisana površina evropskog standarda 25 m²) u planskom periodu je ukupno (sa postojećim stambenim površinama) potrebno obezbijediti 2.013.165 m² stambene površine.

Prosječna gustina naseljenosti (planska) na površinama namijenjenim stanovanju iznosi 48 st/ha.

Prosječna gustina naseljenosti na prostoru Urbanističkog plana iznosi 14 st/ha.

Prema Urbanističkom planu, stanovanje je definisano u više kategorija:

1. stanovanje gustine do 120 stanovnika na ha,
2. stanovanje gustine od 120 do 240 stanovnika na ha.

1. Stanovanje gustine do 120 stanovnika na ha

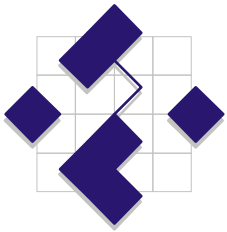
Stanovanje gustine do 120 stanovnika /ha obuhvata individualno stanovanje (porodične kuće, često kombinovanje stanovanja i poslovanja u dijelu objekata, najčešće prizemne etaže sa namjenom u okviru kompatibilnih djelatnosti).

Ovaj vid stanovanja zauzima 1.239,05 ha, što iznosi u okviru ukupnog stanovanja 67%, a u odnosu na ukupan obuhvat urbanističkog plana 22%.

Za prosječnu veličinu stana u individualnoj gradnji treba primijeniti standard stanovanja 30-35 m² po stanovniku.

2. Stanovanje gustine od 120 do 240 stanovnika na ha

Stanovanje gustine od 120 do 240 stanovnika /ha obuhvata objekte individualnog stanovanja i objekte višeporodičnog (kolektivnog stanovanja) sa kompatibilnim djelatnostima u dijelovima objekata - najčešće prizemljima, tj. stambeno – poslovna zona.

Ovaj vid stanovanja zauzima 546.31 ha, što iznosi u okviru ukupnog stanovanja (1840.26, 32,56) 30%, a u odnosu na ukupan obuhvat Urbanističkog plana 9,6%.

Za prosječnu veličinu stana u višeporodičnoj (kolektivnoj) granji treba primijeniti standard stanovanja 20-25 m² po stanovniku.

Pretpostavljena veličina domaćinstva je 3,6 stanovnika u domaćinstvu.

U odnosu na bonitet postojećih objekata, treba utvrditi najmanje 3 kategorije: dobar, srednji i loš.

Valorizaciju boniteta objekata treba vršiti u fazi izrade regulacionih planova, a na osnovu egzaktnih kriterijuma:

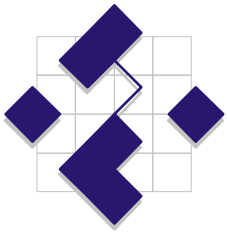
- godina gradnje,
- vrsta materijala, infrastrukturna opremljenost,
- mogućnost dogradnje i nadziđivanja i sl.

Predviđeno je da se loš stambeni fond poruši.

3. Preporuke za urbanističko-tehničke uslove za izgradnju novih i rekonstrukciju postojećih objekata za individualno stanovanje

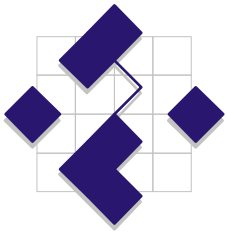
Kod planiranja izgradnje novih objekata i rekonstrukcije postojećih objekata koji se zadržavaju u **zoni individualne stambene izgradnje** treba primijeniti sljedeće uslove:

- minimalna građevinska parcela unutar užeg urbanog područja za slobodnostojeće objekte 300 m², maksimalni procent zauzetosti parcele 45%,
- maksimalna građevinska parcela za slobodnostojeće objekte unutar užeg urbanog područja 500 m², maksimalni procent zauzetosti parcele 45%,
- za objekte dupleksa i u nizu, parcela može biti i manja, ukoliko obezbijedi normalno korišćenje i izgradnju u skladu sa minimalno-sanitarnim i ambijentalnim standardima – 200 m²,
- veličina građevinske parcele van užeg urbanog područja može varirati od 300-1000 m², sa maksimalnom zauzetošću 35%,
- veličina građevinske parcele za poljoprivredna domaćinstva (okućnica) od 800-1500 m²,
- maksimalni procent zauzetosti parcele 45% za stambenu izgradnju,
- za izgradnju poslovnih objekata maksimalni procent zauzetosti parcele 70%,
- koeficijent izgrađenosti za porodičnu stambenu izgradnju : minimum 0,25, maksimum 0,8,
- koeficijent izgrađenosti za mješovitu stambenu izgradnju : minimum 0,50, maksimum 1,6,
- koeficijent izgrađenosti za višeporodičnu (kolektivnu) stambenu izgradnju: minimum 1,00, maksimum 3,00,
- koeficijent izgrađenosti izgrađenim dijelovima naselja, može biti različito primijenjen na pojedinačnoj građevinskoj parceli, ali ne može preći dvostruku vrijednost utvrđenu za zonu,
- koeficijent iskorišćenosti parcela za građenje objekata od opšteg interesa i susjednih parcela koje imaju drugu namjenu može biti različit,
- minimalna širina nove građevinske parcele za slobodnostojeće objekte 20 m,
- minimalna širina nove građevinske parcele za dvojne objekte 13 m,

- minimalna širina nove građevinske parcele za lančane nizove kuća sa atrijumima zavisno od tipa 13,5 i 15 m,
- minimalna širina nove građevinske parcele za objekte u nizu , zavisno od tipa 5,5 m i 7,5 m,
- građevinske parcele moraju ispunjavati uslove infrastrukturne opremljenosti,
- za 1 stan potrebno je obezbijediti 1 parking mjesto,
- preporučuje se rastojanje objekta od susjedne parcele 3,0m, ukoliko regulacioni plan nije drugačije rekao,
- minimalna rastojanja novog objekta od susjedne parcele dozvoljava se 1,5 m, ukoliko se može ispoštovati distanca između objekata i ako Regulacioni plan nije drugačije rekao,
- maksimalana spratnost objekata P+2+Pk, (10,5m), ako Regulacioni plan ne kaže drugačije,
- maksimalna spratnost objekata poljoprivrednih domaćinstava P+1+Pk (7,5 m),
- suturenske etaže ne ulaze u limitiranu visinu objekata,
- minimalno rastojanje novog objekta od drugog novog ili postojećeg objekta 6 m, ukoliko Regulacioni plan ne kaže drugačije,
- građevinsku liniju novog objekta postaviti na uličnu regulaciju (spoljna linija trotoara – kraj trotoara prema građevinskoj parceli) ukoliko je takva postojeća građevinska linija bloka ili na 6 m od ulične regulacije (kako bi se dobila mogućnost parkiranja vozila unutar parcele),
- ukoliko na nekom prostoru većina parcela ima izgrađene objekte postavljene na određenu regulaciju, a koji se zadržavaju sprovedbenim planskim dokumentom, na tom potezu, odnosno prostoru regulaciju novih objekata prilagoditi postojećim,
- u prizemlju stambenih objekata moguće je planirati lokale sa djelatnostima, koje po svom sadržaju ne ugrožavaju stanovanje – kompatibilne djelatnosti,
- novoplaniranu izgradnju prilagoditi obliku postojeće parcele, konkretnim uslovima na terenu, podneblju i tradiciji kraja,
- sve dogradnje moraju da se usklade po vrsti materijala i načinu spoljne obrade sa objektom koji se dograđuje kako bi predstavljali kvalitetnu arhitektonsku cjelinu, odnosno fasade se mogu i remodulirati u skladu sa važećim Regulacionim planom,
- preoruka : ograda na planiranim parcelama - ne treba prelaziti visinu 1m,
- u izuzetnim slučajevima, u skladu sa lokacijom, može se odobriti visina transparentne ograde 1,5 m,
- za novoplanirane stambene objekte u užem urbanom području , garažu za putničko vozilo treba predvidjeti u samom objektu,
- na građevinskoj parceli u užoj urbanoj zoni nije dozvoljena izgradnja pomoćnih objekata, već ih treba planirati u sklopu objekta,
- na građevinskoj parceli u široj urbanoj zoni dozvoljena je izgradnja pomoćnih objekata, prema konkretnim uslovima na terenu, u posljednjem dijelu parcele, isključivo prizemne spratnosti,
- postojeći prizemni objekti koji se zadržavaju mogu se nadzidati do maksimalno dozvoljene spratnosti,
- novu izgradnju uklopiti u započete koncepte i cjeline,
- moguća je primjena različitih modela porodične izgradnje (individualno - slobodnostojeće kuće, dvojne, kuće u nizu, poseban vid stanovanja – vila naparcelama primjerene površine u skladu sa Regulacionim planom).

1. Preporuke za izgradnju višeporodičnih (kolektivnih) stambenih objekata

Postojeća, kao i planirana kolektivna izgradnja, koncentrisana je pretežno u centralnoj zoni.

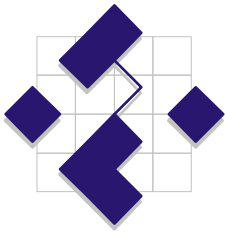
- Postojeće stambene objekte treba obnoviti kroz rekonstrukciju, adaptaciju, uređenje fasada i tamo gdje je moguće uređenjem mansardnih, odnosno kosih krovova. Na taj način će se obnoviti postojeći stambeni fond.

U centralnom dijelu grada dobrim dijelom je to i urađeno - nadziđivanje, rekonstrukcija i adaptacija krovova i pretvaranje u stambeni prostor.

- Prizemlja je, po pravilu, potrebno namijeniti kompatibilnim djelatnostima, na lokacijama koje su primjerene.

Kod planiranja izgradnje novih objekata i rekonstrukcije postojećih objekata koji se zadržavaju u zoni višeporodičnog i mješovitog stanovanja treba primjeniti sljedeće preporuke:

- nove zgrade planirati sa spratnošću od P+3 do P+5,
- u najužem gradskom jezgru vertikalnu regulaciju raditi u skladu sa postojećom regulacijom,
- u zonama ambijentalnih cjelina i pod zaštitom raditi u skladu sa uslovima dobijenim od nadležne institucije za zaštitu,
- minimalna rastojanja u novim naseljima, novog objekta od susjednog 1,5 - 2,0 visine objekta, ukoliko Regulacioni plan ne kaže drugačije,
- u izgrađenim dijelovima dozvoljeno je «lijepljenje» objekata, tj. naslanjanje na postojeće, interpolacija novih objekata između postojećih, tj. na način kako to utvrdi Regulacioni plan.
- Mogućnosti postavljanja građevinske linije novog objekta:
 - postavljanje na uličnu regulaciju (spoljna linija trotoara – kraj trotoara prema građevinskoj parceli) ukoliko je takva postojeća građevinska linija bloka,
 - unutar regulacione linije na distanci koju utvrde smjernice Regulacionog plana (preporuka 8 -10 m od ulične regulacije),
- ukoliko je na nekom prostoru većina izgrađenih objekata postavljena na određenu regulaciju, a zadržavaju se Regulacionim planom, regulaciju novih objekata prilagoditi postojećim,
- u prizemlju objekata moguće je planirati lokale sa djelatnostima, koje po svom sadržaju ne ugrožavaju stanovanje – kompatibilne djelatnosti,
- novoplaniranu izgradnju prilagoditi obliku postojeće parcele, konkretnim uslovima na terenu, podneblju, tradiciji kraja i savremenom arhitektonskom izrazu,
- preporuka su kosi krovovi, čiji nagib može biti prilagođen i skriven atikom,
- bitno je nove objekte višeporodične izgradnje preko horizontalne regulacije uklopiti u postojeće cjeline (sa mogućnošću veznih elemenata u prizemlju) i vertikalne regulacije, tamo gdje ne prelazi u postojećem stanju, maksimalno planiranu visinu,
- sve dogradnje moraju da se usklade po vrsti materijala i načinu spoljne obrade sa objektom koji se dograđuje da bi predstavljali kvalitetnu arhitektonsku cjelinu,
- za novoplanirane objekte može se predvidjeti garaža za putnička vozila u samom objektu – na dvorišnoj strani objekta ili u podzemnoj, odnosno suterenskoj etaži,
- postojeći objekti mogu se nadzidati do maksimalno dozvoljene spratnosti u skladu sa važećim planskim dokumentima,
- novu izgradnju uklopiti u započete koncepte i cjeline,
- parcela za izgradnju nove stambene zgrade – slobodnostojeće treba da bude minimalne širine 20 m, čime se obezbjeđuju preduslovi za formiranje gradske kuće – zgrade sa posebnim identitetom,

- u slučaju interpolacije objekata dozvoljava se uža parcela,
- svi specifični slučajevi gradnje, koji se ne mogu svrstati u preporuke, definišaće planovi nižeg reda.

III. PRIVREDNE DJELATNOSTI

Ciljevi i pravci privrednog razvoja Brčkog

Osnovni ciljevi razvoja Brčkog:

- ubrzati privredni razvoj i podići opšti nivo razvijenosti;
- brže i efikasnije rješavanje problema nezaposlenosti;
- stalno povećavanje izvoza roba i usluga, te povećanje konkurentnosti;
- razvoj zasnovati na načelima održivog razvoja.

Očekuje se da će razvoj privrede ići u dva pravca. S jedne strane odvijaće se u pravcu prestruktuiranja postojeće proizvodnje, a s druge teći će proces bržeg razvoja malih i srednjih privatnih preduzeća u svim djelatnostima. Proizvodni programi malih i srednjih preduzeća su fleksibilni i prilagodljivi brzim promjenama koje dolaze iz okruženja (tržišne i tehnološke promjene) i omogućavaju relativno lako seljenje kapitala iz jedne industrijske grane u drugu, a takođe su i lokaciono fleksibilna. Mala i srednja preduzeća treba da postanu dominantan oblik poslovanja, ali pri tome mora postojati nekoliko većih preduzeća zbog njihovog multiplikativnog efekta na razvoj privrede.

Jedan od osnovnih potencijala za razvoj Brčkog predstavlja luka i plovnost rijeke Save, te povezivanje preko Dunava sa svim većim evropskim industrijskim i potrošačkim centrima.

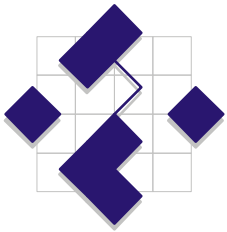
U određivanju pravaca razvoja prednost treba dati propulzivnim industrijskim granama i sektorima. Na osnovu kriterijuma kao što su visok nivo prodaje na domaćem tržištu, zainteresovanost stranih investitora, očekivan visok rast izvoza i iskustva ostalih zemalja u tranziciji kao propulzivne izdvajaju se sljedeće industrijske grane:

- prehrambena industrija (industrija mlijeka, mesa, povrća, konditorskih proizvoda i pića)
- hemijska industrija (farmaceutska industrija, bazna hemija, boje i lakovi, kozmetika, industrija gume, ulja i maziva)
- metaloprerađivačka industrija (kuglični ležajevi, odlivci)
- elektroindustrija (telekomunikacioni, rashladni i mjerni uređaji)
- nemetali i građevinski materijal (blokovi i keramika)
- industrija papira i grafička djelatnost
- reciklaža sirovina

Proizvodne aktivnosti će se odvijati na postojećim lokacijama, planiranim privrednim zonama i van privrednih zona (unutar stamenih naselja i na njihovim rubnim dijelovima) i to u skladu sa zaštitom životne sredine.

Pored pomenutih industrijskih grana, u propulzivne sektore se ubrajaju saobraćaj i veze, turizam i ugostiteljstvo, građevinarstvo i komunalne usluge.

Na osnovu naprijed prikazane strukture privrede Brčkog uočava se veliko učešće

propulzivnih grana i sektora. Za propulzivne grane, kao što su prehrambena industrija, metalska i elektro industrija, industrija građevinskog materijala, industrija papira, saobraćaj i veze, građevinarstvo, turizam i ugostiteljstvo, postoji veliki potencijal za ubrzani razvoj, a on se ogleda u povoljnom geografskom položaju grada, zadovoljavajućim infrastrukturnim, proizvodnim i poslovnim objektima, visokoj domaćoj i izveznoj tražnji.

IV. JAVNE SLUŽBE I DRUGE DRUŠTVENE DJELATNOSTI

Ovo poglavlje obrađuje segmente:

- Centralni sadržaji

U skladu sa demografskim projekcijama, odnosno procjenama za planski period i usvojenim ciljevima i smjernicama prostornog uređenja, utvrđeni su kapaciteti i distribucija objekata društvenih djelatnosti neophodnih za budući razvoj.

- Društvene djelatnosti:
 1. školstvo,
 2. zdravstvo,
 3. socijalne ustanove,
 4. kultura,
 5. fizička kultura,
 6. komercijalne djelatnosti,
 7. zdravstvo,
 8. socijalne ustanove.

Školstvo

Na području koje pokriva Urbanistički plan, prema procjenama za 2003. godine žive 35202 stanovnika.

- Od ovog broja stanovnika predškolske djece (od 1-6 godina) je 2112 djece.
- Školske djece (osnovno obrazovanje 7-15 godina) je 4224.
- Srednjoškolske djece je (od 15-18 godina) je 4224.

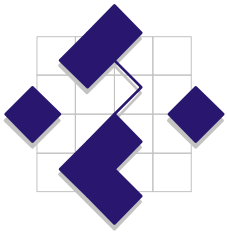
Osnovno obrazovanje

Potrebe u kapacitetima za djecu školskog uzrasta 7-15 godina starosti, utvrđene su na osnovu procjene kontigenta stanovništva koje čini 12% ukupnog broja stanovnika i obuhvat od 100 % (svi su korisnici osnovnog obrazovanja).

Ukupno je potrebno obezbijediti uslove za školovanje ukupno 4224 djece za rad u jednoj smjeni.

Potrebni kapaciteti za 4224 djece iznose:

- 102600 m² zemljišta za kompleks,
- 25344 m² bruto građevinske zatvorena površine objekta,

- 8448 m² učioničkog prostora (140-120 učionica – učionica 60 m²-70 m², 30 -35 učenika),
- 140 učionica ili 120 učionica (zavisi od broja učenika 30 ili 35 u razredu).

Takođe, potrebno je sa planerskog aspekta napomenuti, težnja da se rad u školama odvija samo u jednoj smjeni iziskuje povećanje kapaciteta postojećih škola za 50% (što znači proširiti školske komplekse da bi se zadovoljio normativ od 25 m² po učeniku i proširiti postojeće školske objekte da bi se zadovoljili normativi za BGP objekta 6 m² po učeniku, odnosno 2 m² po učeniku za učionički prostor, odnosno smanjenje broja polaznika.

Srednje obrazovanje

Potrebe u kapacitetima za djecu školskog uzrasta 15-19 godina starosti, utvrđene su na osnovu procjene kontigenta stanovništva koje čini 12% ukupnog broja stanovnika (4224 djece navedenog uzrasta) i obuhvat od 75 % (3168 djece) korisnici srednjeg obrazovanja.

Ukupno je potrebno obezbijediti uslove za školovanje ukupno 3168 djece za rad u jednoj smjeni.

Potrebni kapaciteti za 3168 djece iznose:

- 79200 m² zemljišta za kompleks,
- 19008 m² bruto građevinske površine objekta
- 6336 m² učioničkog prostora (106 - 91 učionica sz radom u jednoj smjeni)

Zdravstvo

Radi rješavanja problema dostupnosti primarne zdravstvene zaštite, planira se zadržavanje postojećeg medicinskog centra, centra za prvu pomoć uz mogućnost formiranja novih specijalističkih ambulanti.

Do kraja vremenskog horizonta Plana povećaće se nivo usluga u zdravstvu.

Traženi prostorni normativi na ovom nivou zdravstvene zaštite.

- kurativna – dom zdravlja (rejon),
- svi specijalistički pregledi,
- 0,2-0,5ha,
- objekat 500-2000 m²,
- BRP-a 0,05 -0,2 m²/st.

Socijalne ustanove

Predškolsko vaspitanje i obrazovanje

Potrebe u kapacitetima za djecu predškolskog uzrasta utvrđene su na osnovu procjene kontigenta stanovništva koje čini 6% ukupnog broja stanovnika (2112 djece) i obuhvat od 40 % (korisnici 844 djece).

Ukupno potrebni kapaciteti za 844 djece iznose:

- 25320 m² zemljišta za kompleks (30,00 m²/ po djetetu),
 - 6330 m² površina objekta (7,5 m²/ po djetetu),
- (u starim dijelovima grada površina kompleksa kalkuliše se sa 20 m²/po djetetu, a površina objekta kalkuliše se sa 5,5 m²/po djetetu).

Moguće je u privatnom sektoru u adekvatnim prostorima, realizovati više manjih kapaciteta za smještaj predškolske djece.

Dom za penzionere i stara lica

Povećanje broja ugroženih lica iziskuje angažman društva te bi bila poželjna izgradnja: Doma za penzionere i stara lica (13-15% od ukupnog broja stanovnika iznad 65 godina starosti, za 3% ove kategorije treba obezbijediti smještaj). Prema raspoloživim podacima za 138 korisnika treba obezbijediti smještaj.

Izgradnja posebnih objekata za njihove potrebe zahtijeva pogodne prostore u blizini zelenih površina, mirnijih ambijentalnih površina.

Kapaciteti su utvrđeni prema kriterijumu 15-20 m² po osobi u starim dijelovima grada, a u novim 20-25 m², što znači 2070 m² ili 2760 m².

Đački dom

Za učenike koji se školuju van mjesta stanovanja roditelja, potrebno je obezbijediti adekvatan smještaj. Kapaciteti su utvrđeni prema kriterijumu 17-30 m² po učeniku u novim dijelovima grada.

Kultura (duhovna i svjetovna)

Analizom stanja u oblasti kulture i usvojenim normativima za izgradnju pojedinih objekata, potrebe stanovništva će se zadovoljiti izgradnjom:

- univerzalne dvorane (25 m²/1000 stanovnika) površine 880 m²,
- biblioteke i čitaonice za odrasle (25 m²/1000 stanovnika) površine 880 m²,
- bioskopa (40 m²/1000 stanovnika) površine 1400 m²,
- manje dvorane (15 m²/1000 stanovnika) površine 525 m² i
- biblioteke (12,5 m²/1000 stanovnika) površine 438 m², što iznosi ukupno 4123 m².

Fizička kultura

Deficitarna su manja sportska igrališta i igrališta za djecu u okviru stambenih zona, a za projektovano stanovništvo potrebna je ukupna površina od 0,35 ha, 01 m²/stanovniku).

Očigledan je nedostatak zatvorenih sportskih prostora. Postojeće sportske dvorane nalaze se u okviru osnovnih i srednjih škola i nedovoljne su sa aspekta korišćenja stanovništva u toku cijelog dana i u toku cijele godine, kao i korišćenja za članove sportskih klubova.

U okviru stambenih naselja, regulacioni planovi daće lokacije malih sportskih terena unutar stambenih blokova.

Komercijalni sadržaji

Ciljevi razvoja komercijalnih djelatnosti

Osnovni ciljevi dugoročnog razvoja komercijalnog sektora odnose se na podizanje kvaliteta usluga, proširenje asortimana usluga i roba, povećanje nivoa opremljenosti korisnika usluga i poboljšanje teritorijalne alokacije kapaciteta.

Komercijalne djelatnosti po svojoj prirodi teže koncentraciji na centralnim područjima i lokacijama, gdje se ispoljavaju faktori kumulirane atraktivnosti (na bazi koncentracije istorodnih i raznorodnih sadržaja), pristupačnosti, atraktivnosti i dr.

Pored postojećeg glavnog gradskog centra, na području UP-a se u skladu sa različitim potencijalima prostora planiraju se novi sekundarni centri, kao i više lokalnih centara lociranih, prije svega, u stambenim zonama u kojima je danas izrazitiji nedostatak ovih sadržaja, odnosno u zonama gde se planira intenzivnija stambena izgradnja.

Najveća koncentracija komercijalnih sadržaja će i dalje biti u I centralnoj zoni, koja raspolaže najvećim rentnim potencijalom. Imajući u vidu, kako sadašnje, tako i predložive buduće uslove za izgradnju, očekuje se da će se povećati površine namijenjene komercijalnim sadržajima. Sa planiranom izgradnjom centralno područje će na kraju planskog perioda imati naglašeniju komercijalnu funkciju u odnosu na danas.

S obzirom da se radi o najvrednijem gradskom prostoru, jedan od osnovnih kriterijuma za izbor i smještaj kapaciteta su mogućnosti korisnika da alimentiraju sve troškove koji opterećuju lokaciju (visina zakupnine, naknade za korišćenje građevinskog zemljišta, taksa i dr.)

Najveći dio ovih površina koristiće različiti trgovinski sadržaji, prije svega, namijenjeni zadovoljavanju povremenih potreba korisnika, a potom ugostiteljski sadržaji (rekonstruisani hotel i različiti ugostiteljski kapaciteti), kao i sadržaji koji prate savremeno poslovanje (intelektualne, finansijske i slične usluge).

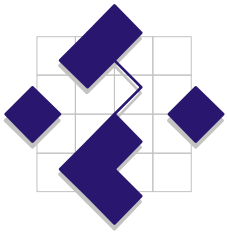
Trgovina

Trgovinska delatnost, kao jedna od najznačajnijih komponenti razvoja, pored funkcije opsluživanja stanovništva, poseban značaj treba da ima u razvoju privrede i afirmacije Brčko kao trgovinsko-prometnog centra.

Ova djelatnost treba da preuzme ulogu nosioca integracije poljoprivrede, industrije i turizma na području distrikta Brčko sa širim okruženjem.

Kada je u pitanju područje Brčko distrikta, tj. područje Urbanističkog plana ciljevi razvoja su sljedeći:

- dalje proširenje maloprodajne mreže uz proširenje asortimana i kvaliteta usluga,
- postepeno prestrukturiranje maloprodajne mreže na užem urbanom području u skladu sa rentnim potencijalom centralnog područja, putem izmeštanja magacinske, administrativne i svakodnevne prometne funkcije i
- viši nivo opremljenosti stanovništva perifernih mjesnih zajednica

osnovnim svakodnevnim uslugama.

Ugostiteljsko-turistička djelatnost

U skladu sa potrebama prestrukturiranja privrede, turistička djelatnost ima jedno od prioriternih mjesta u daljem razvoju, uporedo razvijajući različite vidove turizma (receptivni, poslovni, rekreativni i trgovinsko-turistički). U tom svjetlu treba posmatrati i razvoj ugostiteljske djelatnosti.

Ciljevi razvoja mogu se svesti na:

- proširenje vrste ugostiteljskih usluga, kako u dijelu smještajnih (hotelskih i dr.) tako i restoranskih kapaciteta (posebno specijalizovanih kapaciteta),
- podizanje nivoa opremljenosti kapaciteta i nivoa usluga,
- značajnije korišćenje rentnih potencijala u teritorijalnoj alokaciji ugostiteljskih kapaciteta na užem urbanom području (kao i na ostalom području opštine,
- značajnije korišćenje svih prostornih potencijala (položajnog, vodenog i drugog) u razvoju i razmještanju različitih ugostiteljskih kapaciteta.

Zanatske djelatnosti

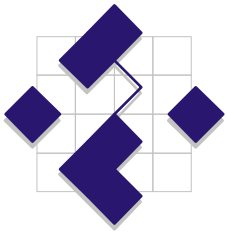
Ciljevi razvoja uslužnog zanatstva, globalno gledano, su u funkciji zadovoljenja potreba koje se formiraju u sektoru stanovništva i u sektoru privrede.

Kada je u pitanju sektor stanovništva, ciljevi razvoja ove djelatnosti odnose se na:

- povećanje broja pružalaca usluga i njihov ravnomjerniji razmještaj na gradskom području,
- ravnomjerniju zastupljenost pojedinih vrsta usluga, prije svega usluga saobraćaju i održavanju stambenog fonda,
- razvoj brojnih usluga namijenjenih potrebama, prije svega, domaćinstava usklađenih sa zahtjevima koje nameće savremeni način života i rada,
- podsticanje razvoja tzv. intelektualnih usluga i
- formiranje odgovarajućih prostorno-organizacionih formi uz korišćenje svih prostornih potencijala (stambećog fonda i dr.).

Rekreacija na vodi

S obzirom na blizinu rijeke Save, grad Brčko u pogledu rekreacije na vodi uglavnom je orjentisan na ovu rijeku.

U posljednjem vremenskom periodu, kvalitet vode je nešto poboljšán, s obzirom da je smanjeno zagađenje od industrije, ali je i dalje prisutan visok teret zagađenja od otpadnih voda uzvodnih naselja i gradova, koje se ulivaju u vodotoke bez prethodnog prečišćavanja. S obzirom na kvalitet vode, ne bi se moglo preporučiti kupanje u rijeci, ali je moguće održavanje drugih sportova na vodi (motonautika, veslanje i sl).

Urbanističkim planom od 1983. godine predviđena je izgradnja sportsko – rekreacionog centra, u čijem se sklopu nalazi i bazen za plivanje, što će omogućiti i rekreaciju na vodi (plivanje) i u zimskom periodu.

Na rijeci Savi (a donekle i na rijeci Brki) je zastupljen kao sport na vodi i sportski ribolov.

Zone rada i industrije

Zone rada i industrije ovim planom definisana su sa većim površinama na globalno gledano na dva poteza:

1. potez uz rijeku Savu i
2. uz željezničku prugu u užem urbanom području – uglavnom postojeći kapaciteti sa mogućim promjenama unutar obuhvata;

ukazala se potreba za prostornim i funkcionalnim proširenjem «Luke Brčko»; predviđeno je da se postojeća luka poveže i proširi preko obalnog pojasa koji je namijenjen za koridor za smještanje saobraćajnih sistema sa proistorom robno-transportnog centra;

3. potez uz autoput (novoplanirani kompleks industrijske zone),
4. potez u južnom dijelu pored regionalnog puta Brčko-Cerik .

U zonama rada i ndustrije mogu se obavljati sve djelatnosti, a što će se definisati izradom regulacionih planova.

Skladištenja, prerada i proizvodnja odvijace se u skladu sa uslovima predviđenim za određenu tehnologiju.

Spratnost industrijskih objekata uskladiti sa tehnološkim potrebama.

- Luka,

Prostor luke podrazumijeva zonu rada i industrije. U sklopu ove zone izdvojen je kompleks «Luka Brčko».

- Rezervisane površine

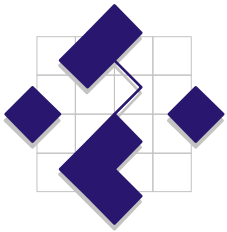
Rezervisane površine su površine u prostoru i naselju kojima se planski utvrđuju površine i infrastrukturne trase, kao rezervisane površine od značaja za budući razvoj , čija detaljna namjena ne mora biti i bliže utvrđena.

Skupštine mogu svojom odlukom utvrditi rezervisane površine.

Rezervisanim površinama odrediće se namjena u skladu sa potrebama grada koje se ukažu kao prioriteti, a čija namjena neće biti u koliziji sa okolnim prostorom.

Na zahtjev nadležnog organa za pomenute rezervisane površine može se izraditi poseban planski dokumenat.

Na rezervisanim površinama se ne dozvoljava nikakva izgradnja građevina i uređaja,

izuzimajući tekuće održavanje, dogradnju u svrhu obezbjeđenja osnovnih higijenskih uslova, pregradnju koja nema karakter ove gradnje i konzervaciju građevine.

Na rezervisanim površinama, izuzetno se može dozvoliti izgradnja osnovnih komunalnih instalacija i objekata društvenog standarda za neophodno održavanje postojećeg dijela naselja.

Na rezervisanim površinama, može se utvrditi i privremena namjena: zelene i rekreacione površine, šumska i poljoprivredna zemljišta, igrališta, površine za parkiranje vozila, otvorene pijace i slično.

Zabrana građenja na rezervisanim površinama traje do donošenja odgovarajućeg plana, ali ne duže od 5 godina.

- Centralni sadržaji

U skladu sa demografskim projekcijama, odnosno procjenama za planski period i usvojenim ciljevima i smjernicama prostornog uređenja, utvrđeni su kapaciteti i distribucija objekata društvenih djelatnosti neophodnih za budući razvoj.

V. INFRASTRUKTURA

KOMUNALNE DJELATNOSTI

Površine komunalnih djelatnosti obuvataju površine i objekte :

- komunalnih djelatnosti,
- azil za pse i mačke,
- sanitarne deponije,
- crpilište Plazulje (dio crpilišta),
- sistem za prečišćavanje otpadnih voda,
- groblja i mezarja,
- pijace.

U dijelovima teksta i grafičkim priložima koji se odnose na tehničku infrastrukturu bliže su utvrđene karakteristike komunalnih površina i objekata.

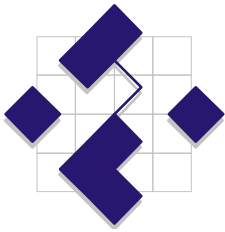
Ukupna površina ove namjene je oko 7030 m².

Azil za pse i mačke locira se u jugozapadnom dijelu obuhvata Plana na prostoru oko 2052 m².

Dosadašnje odlaganje otpada nije se vršilo po sanitarnim uslovima, odnosno sanitarnoj deponiji, koja treba da obezbijedi minimalno štetne uslove po okolinu (na površinske i podzemne vode, tle i vazduh).

Deponovanje otpada vrši se na privremenim deponijama do realizacije sanitarne deponije koja je locirana van obuhvata Urbanističkog plana.

Crpilište Plazulje (dio crpilišta) obuhvata vodozahvat izvorišta Plazulje na površini od oko 73000 m².

Sistem za prečišćavanje otpadnih voda zauzima površinu od 7800 m².

Centralni sistem za prečišćavanje lociran je na platou ispod "kafilerije" koji u prirodnim može biti izložen plavljenju 1/100 godišnjih voda te će ga biti potrebno dodatno urediti (plato nasuti iznad kota velikih voda rijeke Save).

Komunikacije

Komunikacije obuhvataju saobraćajne površine (autoput, magistralne saobraćajnice, regionalni put, gradske saobraćajnice, sabirne ulice, šetališta, magistralnu prugu, industrijski kolosijek sa prelaznim rješenjem).

Svaka komunikacija obrađena je pojedinačno kroz tematske oblasti.

Saobraćaj

Plan - osnovni ciljevi

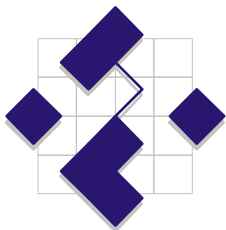
Na osnovu analize stanja i očekivanog društveno - ekonomskog razvoja, Prostornog plana Brčko distrikta BiH, za područje izmene UP-a Brčko definisani su sljedeći ciljevi razvoja saobraćajnog sistema:

- efikasno povezivanje buduće osnovne ulične mreže Brčkog sa mrežom magistralnih i regionalnih puteva;
- međusobno povezivanje uvodno - izvodnih putnih pravaca kojim će se obezbijediti razdvajanje drumskog saobraćaja različite orijentacije (tranzitni od izvorno - ciljnog) i karaktera (putnički od teretnog saobraćaja);
- formiranje osnovne ulične mreže u funkciji planiranog razmještaja aktivnosti i stanovanja, uz optimapno poštovanje postojećih regulacija i parcelacije;
- formiranje novog koncepta željezničkog saobraćaja koji će omogućiti efikasnije povezivanje Brčkog sa mrežom postojećih i planiranih željezničkih pruga i podstaći razvoj industrijske zone i privrede Brčkog u cjelini.
- integrisanje infrastrukturnih elemenata vodenog saobraćaja u saobraćajni sistem grada i regiona, sa ciljem stvaranja uslova za dalji razvoj i unapređenje ovog vida transporta.

4.4.2.1. Drumski saobraćaj

U okviru vangradske putne mreže na području grada prisutni su sljedeći elementi mreže sa njihovim planerskim karakteristikama:

Klasifikacija	planerska karakteristika	Brza cesta	R-458	R-460
- Funkcionalna	- daljinski		+	-
	- vezni	-	-	-

	- sabirni	-	+	+
	- pristupni	-	-	-
- Administrativna	- magistralni	+	-	-
	- regionalni	-	+	+
	- lokalni	-	-	-
- Prema vrsti saobraćaja	- put za saobr.mot.vozila	-	-	-
	- autoput (brzi mot. saobraćaj)	-	-	-
	- put rezer. za motorni saobraćaj	+-	-	-
	- put za mješoviti saobraćaj	-	+	-
- Prema uslovima terena	- ravničarski		+	+
	- brdoviti		-	-
	- planinski		-	-
- Po karakteru	- gradsko-prigradski	-	+	+
	- međugradski		+	-
	- mećugradsko – turistički		-	-

Gradska putna mreža

Osnovna podjela planirane gradske putne mreže ima dvije kategorije:

Osnovna funkcija

Primarna mreža	saobraćajno povezivanje (zona)
Sekundarna	pristup lokacijama neposredno uz dionicu ulice

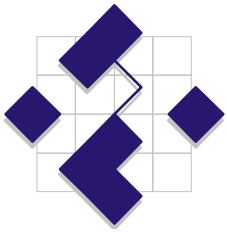
Prema funkcionalnoj klasifikaciji, primarna i sekundarna putna mreža, podijeljena je na pet rangova kako je prikazano donjom tabelom:

Mreža	Rang	Funkcija
Primarna	Gradska magistrala (GM)	saobraćajno povezivanje
	Gradska saobraćajnica (GS)	
	Sabirna ulica (SU)	
Sekundarna	Pristupna ulica (PU)	opsluživanje lokacije
	Parkiralište (P)	

- Napomene:
1. Sabirne ulice su vezni element između primarne i sekundarne putne mreže.
 2. Predmet utvrđivanja u UP-u su GM, GS, SU.

3. Broj saobraćajnih traka na pojedinim rangovima je funkcija mobilnosti stanovništva, broja radnih mjesta, stepena motorizacije (PA/1000 stanovnika), ekonomskog standarda, prostornog razmještaja osnovnih gradskih sadržaja i dr. i utvrđuje se posebnim saobraćajnim analizama i prognozama, a za mjerodavno saobraćajno opterećenje.

Definicije i opisi pojedinih rangova gradske putne mreže

Gradske magistrale - GM su kapacitetne saobraćajnice koje prolaze kroz aktivno gradsko tkivo i oslanjaju se na vangradske putne pravce, a služe za povezivanje sadržajno različitih gradskih cjelina i na kojima se obavlja brzi putnički saobraćaj, uključujući i javni gradski prevoz. Koriste se i za kanalisanje teretnih tokova.

Na gradskim magistralama obezbjeđuje se režim kontinualnog protoka sa površinskim raskrsnicama regulisanim svjetlosnom koordinisanom signapizacijom. Poprečni profil sadrži min. 2 protočne vozne trake (na izrazito otperećenim dionicama 2+2 vozne trake) i bez neposredne ivične izgradnje urbanističkih sadržaja na novoplaniranim dijelovima. Podružno vođenje pješačkih i biciklističkih tokova je moguće, uz fizičko odvajanje od motornog saobraćaja.

Gradske saobraćajnice - GS, služe za povezivanje pojedinih dijelova grada sa centrom i zonama aktivnosti, mogu se oslanjati na vangradsku putnu mrežu regionalog značaja, namijenjene su prevashodno za javni i individuapni putnički saobraćaj. Ukrštanja sa drugim saobraćajnicama ostvaruju površinskim raskrsnicama semaforiski regulisanim, a u poprečnom profilu sadrže min. 2 vozne trake za oba smjera vožnje, izuzetno 4 (na jednom kolovozu), na ekstremno opterećenim dijelovima. Ivična izgradnja je moguća, a vođenje pješačkih i biciklističkih tokova smješta se unutar regulacione širine.

Sabirne ulice - SU, su vezni elementi između primarne i sekundarne putne mreže, distributeri su ciljnog i izvornog saobraćaja u okviru kompaktnih urbanističkih zona. Sadrže, po potrebi parkirne kapacitete u svom profilu, kao i eventualne terminalne punktove javnog prevoza. Ivična izgradnja, pješački i biciklistički tokovi mogući su neposredno uz kolovoz, što ih više orjentišu na funkciju opsluživanja nego kretanja.

Pristupne ulice - PU, su elementi sekundarne putne mreže koji direktno opslužuju urbanističke sadržaje i najbrojnija su kategorija gradskih ulica, namijenjene isključivo individualnom i snabdjvačkom saobraćaju. Ovdje spadaju svi modaliteti stambenih i poslovno-trgovinskih ulica, uključujući i modalitet "integrisanog saobraćaja", kod koga se ne razdvajaju funkcionalne površine po vidovima saobraćaja, odnosno cijela površina se koristi po uslovima i kriterijumima pješaka. Ovaj funkcionalni nivo nije predmet utvrđivanja Urbanističkim planom, već planovima kojima se UP razrađuje - regulacionim planovima, planovima parcelacije i UTU i dr.

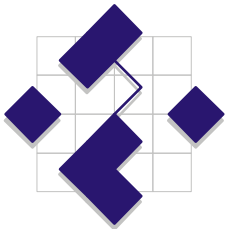
Koncept putne mreže u UP-u grada Brčko, formiran je na osnovu opštih principa međusobnog povezivanja vangradske i gradske putne mreže, kao i hijerarhije elemenata ova dva nivoa mreže na tretiranom području.

U formiranju prostornog koncepta, na dijelu postojećeg kontinualno izgrađenog gradskog tkiva, poštovani su:

- istorijska matrica postojeće saobraćajne mreže,
- prostorne mogućnosti koridora uz istorijsku matricu ulica, kao i
- planirana namjena površina, odnosno prostorni razmještaj glavnih gradskih aktivnosti (centralne aktivnosti) tog dijela prostora sa svim ograničenjima koje su iz toga proizlazile.

Na ovom dijelu, u odnosu na raniji Urbanistički plan, preduzeta su dva radikalnija zahvata:

- zasnivanje novog saobraćajnog poteza, odnosno produžetak uvodnog puta iz pravca

Lončara, od Bolnice, preko rijeke Brke do "Klanca" - postojeće stočne pijace,

- oslobađanje priobalnog dijela rijeke Save u zoni "Ficibajera" ranije planirane jake gradske saobraćajnice, koja se u kontinuitetu vodila od Plazulja do kraja industrijske zone, odnosno do puta za Brezovo Polje na istočnom dijelu grada.

Na neizgrađenim dijelovima, koncept saobraćajne mreže formiran je na taj način da okosnicu sistema saobraćajne mreže čini novoplanirana brza cesta, kao daljinski i tranzitni put na području Urbanističkog plana i gradska tranzitnica, u skoro identičnom konceptu i položaju kakav je imala i u ranijem Urbanističkom planu, odnosno koja je prihvatila tokove sa magistralnog puta M-14.1 i pravca Lončara i sprovodila ih u kontinuitetu, južnim obodom grada, do izlaznog dijela istog magistralnog puta u pravcu Brezovog Polja i Bijeljine.

S obzirom da se Urbanističkim planom utvrđuje samo primarna gradska mreža, i da veličina grada isključuje potrebu za rangom gradskog autoputa, odnosno kada se za 100% mreže smatra zbir GM+GS+SU, ostvareni prosječan odnos pojedinih rangova u mreži svodi se na:

Primarna mreža	- GM	14,6 (km)	23,30%
	- GS	25,6 (km)	4,90%
	- SU (100%)	19,8 (km)	31,64%
	- RP (reg.putevi)	2,6 (km)	4,16%
	Ukupno:	62,6 (km)	100,00%

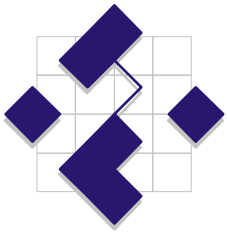
Predviđeno je da tipski poprečni profili saobraćajnica imaju svoj maksimalni i minimalni profil i diferencirani su po rangovima saobraćajnica:

Vangradska putna mreža:

- Autoput:
Profil planiranog autoputa u rangu i na pravcu Bijeljina - Brčko - Banjaluka u profilu sadrži dvije kolovozne trake (voznu i preticajnu od kojih je svaka širine 3,75 m + zaustavna traka 2,5 m + bankina 1,75 m, a smjerovi su razdvojeni razdjelnim zelenim ostrvom širine 4 m.).
Širina putnog pojasa bi se kretala od 40 do 60 m, što zavisi od prirodnog terena kojom je trasa položena, a zona eksproprijacije bi trebala biti šira po 2 m sa svake strane putnog pojasa.
- Magistralni put:
Profil magistralnog puta M14.1 u rangu sabirnog ima profil sa jedinstvenim kolovozom od 7,00 m (2*3,50) širine i obostranom bankinom od po 1,50 m.
- Regionalni putevi:
Regionapni putevi R-458 (Brčko - Lopare) i R-460 (Brčko - Gračanica) u rangu sabirnog puta ima profil sa jedinstvenim kolovozom od 6,50 m (2*3,25) širine i obostranom bankinom od 1,00 m.

Gradska putna mreža:

- Gradske magistrale:
 1. Maksimalni profil primjenjuje se u novogradnji i nelimitiranim prostornim uslovima, a sadrži 11,00 m kolovoza (2,00 + 2*3,50 + 2,00), obostrano zelenilo od po 1,50 m, obostrane biciklističke staze od po 2,00 m i obostrane trotoare od po 2,00 m. Ovaj profil se primjenjuje kada se u okviru njega

organizuje i parking (upravno ili koso parkiranje).

2. Minimalni profil se primjenjuje u limitiranim prostornim uslovima - pri rekonstrukciji saobraćajnica i sadrži jedinstveni kolovoz od 7m (2*3,50) i obostrani trotoar od po 2,50 m.
- Gradske saobraćajnice:
 1. Maksimalni profil sadrži jedinstveni kolovoz širine 6,50 m (2*3,25), obostrani zaštitni zeleni pojas od po 1,50 m, obostrane biciklističke staze od po 2,00 m i obostrane trotoare od po 2,00 m širine.
 2. Minimalni profil sadrži jedinstveni kolovoz širine 6,50 m (2*3,25) i obostrane trotoare od po 2,00 m.
 - Sabirne ulice:
 1. Maksimalni profil sadrži jedinstveni kolovoz širine 6,00 m (2*3,00), obostrani zaštitni zeleni pojas od po 1,50 m širine, obostrane biciklističke staze od po 2,00 m i obostrane trotoare od po 2,00 m širine.
 2. Minimalni profil sadrži jedinstveni kolovoz širine 6,00 m (2*3,00) i obostrani trotoar od po 2,00 m.
 - Pristupne ulice:
 1. Maksimalni profil sadrži jedinstveni kolovoz od 5,50 m (2*2,75) širine i obostrani trotoar od po 1,50 m.
 2. Minimalni profil sadrži jedinstveni kolovoz od 4,50 m širine i jednostrani trotoar od 1,50 m.

Raskrsnice

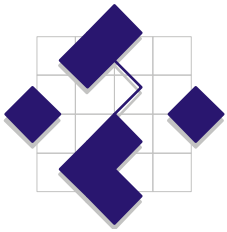
Raskrsnice puteva treba tretirati na sljedeći način u zavisnosti od funkcionalnog nivoa i ranga puteva koji se ukrštaju:

- ukrštanja AP sa svim putnim pravcima izvoditi kao denivelisane raskrsnice,
- ukrštanja brze ceste i GM (RP) treba izvoditi kao denivelisane raskrsnice sa površinskim ukrštanjem na sporednom pravcu,
- ukrštanja GM sa GM i GM sa GS treba izvoditi kanalisanjem saobraćajnih tokova i svjetlosnom signalizacijom (koordinisanom na glavnim pravcima),
- ukrštanja GS i GS treba izvoditi kanalisanjem saobraćajnih tokova i svjetlosnom signalizacijom po potrebi,
- ukrštanja GS i SU treba izvoditi kanalisanjem saobraćajnih tokova dok svjetlosna signalizacija nije neophodna,
- ukrštanja SU i SU treba izvoditi bez kanalisanja i svjetlosne signalizacije.

Posebno treba voditi računa na svakoj od raskrsnica o njihovom adekvatnom osvetljenju, označavanju, trouglovima preglednosti i ostalim elementima za bezbjedno vođenje saobraćaja.

Parkiranje

U zonama individualnog stanovanja prostor za parkiranje treba obezbijediti u okviru parcela u garažama ili na otvorenom prostoru, sa standardom od 1PM/stan. Uz kolektivno

stanovanje treba dostići standard od 1PM/stan, uglavnom na izdvojenim vanuličnim parkinzima.

Prostor za parkiranje vozila u okolini javnih sadržaja treba rješavati generalno kroz vanulično parkiranje ili kratkotrajno (ulično) parkiranje, a no potrebi i javnim parking garažama.

4.4.2.2. Željeznički saobraćaj

Generalnim projektom željezničke pruge Bijeljina - Brčko - Šamac izrađenim 1997. godine definisana je dugoročna koncepcija razvoja željezničkog čvora Brčko.

Prema koncepciji rješenja u čvor Brčko ulivaju se četiri pruge: Bijeljina -Brčko, Šamac - Brčko, Vinkovci - Brčko i Banovići - Brčko. U čvoru su predviđene dvije željezničke stanice - Brčko putnička i Brčko teretna. Industrija Brčkog povezana je željeznicom pomoću industrijskih kolosijeka preko teretne stanice, van centra grada.

Stanica Brčko putnička

Postojeća stanica Brčko rekonstruisaće se u savremenu putničku stanicu za lokalni i daljinski saobraćaj. U stanici će se zaustavljati svi putnički vozovi, a kroz stanicu će prolaziti teretni vozovi na pravicima Bijeljina - Šamac i Vinkovci - Banovići. Pored komercijalnih operacija, obavljaće se i pogranične operacije sa putnicima u međunarodnom saobraćaju.

Industrijski kolosijek iz putničke stanice kroz centar grada biće ukinut. Postojeća postrojenja i kapaciteti za lokalni robni rad (magacin denčane robe i kolosijek za utovar i istovar kolske robe) preseliće se u novu teretnu stanicu.

Stanica Brčko teretna

Na planiranoj pruzi Bijeljina - Brčko, van centra grada u dolini rijeke Blizne, pored farme svinja, predviđena je izgradnja nove teretne stanice.

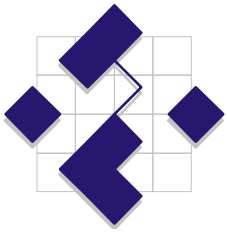
Projektom je predviđeno da se u ovoj stanici obavljaju svi potrebni zadaci u teretnom saobraćaju, da se vrše sve neophodne pogranične operacije sa teretnim vozovima, da se obavlja lokalni robni rad i da se u ovoj stanici zaustavljaju i lokalni putnički vozovi, c obzirom na položaj teretne stanice u odnosu na naselje i udaljenost od putničke stanice.

4.4.2.3. Vodeni saobraćaj

Imajući u vidu značaj i ulogu «Luke Brčko» ne samo za grad Brčko nego i za širi region, kao i očekivano interesovanje privrede za povećanje i proširenje spektra robnih tokova riječnim transportom, nameće se neophodnost uklapanja Luke u moderan integralni saobraćajni sistem, koji će doprinijeti minimizaciji troškova transporta po jedinici prevoza.

U tom smislu treba posmatrati željezničku, drumsku i riječnu mrežu saobraćajnica koja je od uticaja na koncepciju razvoja same Luke.

Kapacitete saobraćajnih sistema drumskog, željezničkog i vodenog saobraćaja treba integralno posmatrati, objediniti sa skladišnim kapacitetima i uskladiti sa tehnološkim procesom i organizacijom rada unutar Luke.

5. Hidrotehnička infrastruktura – planirana rješenja

1. Snabdijevanje vodom

Prema ovom urbanističkom planu, osnovno izvorište za snabdijevanje vodom Brčkog je izvorište Plazulje sa postojećim bunarskim kapacitetima podzemnih voda (110 l/sek.) i fabrikom vode sa zahvatanjem vode iz rijeke Save (čija izgradnja je u toku, ukupno planirani kapacitet 330 l/sek.). Dakle, ukupno planirani kapacitet izvorišta Plaulje je 440 l/sek.

Postojeći subarteski bunari na lokalitetima «Bimeks», «Prnjavor», «Vrankićka» te planirani bunari (na lokalitetu stambenog naselja «Brezik» - zona rada i industrije te bunar u MZ Pljoštare, odnosno na lokalitetu stambenog naselja Grbavica), takođe će ostati u upotrebi u narednom periodu (dok se ne steknu uslovi da se područja ne budu mogla snabdijevati vodom sa centralnog izvorišta u Plazuljama).

Voda sa postrojenja za tretman vode iz rijeke Save će se voditi prema jugu (prema budućoj industrijskoj zoni Brčko distrikt jug – 160 l/sek.) i prema istoku – 110 l/sek. (da bi se pokrio i istočni dio Distrikta, koji trenutno nije pokriven osim naselja Brezovo Polje, gdje se nalazi rezervoar kapaciteta 200 m³ i distribuciona mreža).

Urbani prostor Brčkog pripada u visinskom smislu jednoj zoni vodosnabdijevanja sa pritiscima od 2,5 – 4,5 bara.

5.2. Procjena potreba vode

Na osnovu prognoze stanovništva u užem urbanom području i urbanom području utvrđene su ukupne potrebe vode u granicama obuhvata Urbanističkog plana.

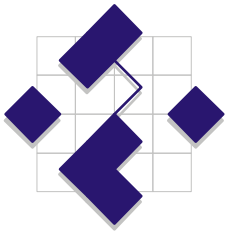
- specifična potrošnja vode na dan po stanovniku u užem urbanom području $q = 350 \text{ N/st./dan}$,
- specifična potrošnja po stanovniku na dan u ostalom urbanom području $q = 250 \text{ l/st./dan}$,
- koeficijent dnevne neravnomjernosti iznosi $K_d = 1,3$.

Prognoza potrebne vode za uže urbano područje i urbano područje izvršena je na osnovu sljedećih pretpostavki:

broj stanovnika na području obuhvaćenim Planom za projektni planski period u urbanom području 80.527 stanovnika, u ostalom području 21.872 stanovnika, ukupno na 102.000 stanovnika.

Prognoza potrošnje vode do planiranog perioda 2015. godine daje se za urbano područje i ostala područja:

- Srednja dnevna potrošnja vode u urbanom području:
 $Q = 80.527 \times 350 \times 1,3 : 86.400 = 424 \text{ l/sek.}$
- Srednja dnevna potrošnja u ostalom području:
 $Q = 21.872 \times 250 \times 1,3 : 86.400 = 82 \text{ l/sek.}$

- Porast potrošnje vode u javnim komunalnim djelatnostima i industrijskim pogonima biće srazmjerna porastu broja stanovnika.

Prema sadašnjim studijskim analizama, predlaže se obezbjeđenje nedostajuće količine vode zahvatanjem površinskih voda iz rijeke Save (do 450 l/sek.).

Izvorište "Plazulje" može obezbijediti uz optimalno crpljenje 110 l/sek. vode za piće uz sanaciju postojećih i dovođenje u funkciju planiranih crpilišta.

5.3. Kvalitet vode

Na izvorištu Plazulje je već izgrađen i pušten u funkciju sistem za «doradu» zahvaćene podzemne vode (odstranjenje viška željeza i mangana i bakteriološko tretiranje sa hlorisanjem), tako da kvalitet vode odgovara standardima vode za piće.

Potrebne mjere na doradi kvaliteta vode je potrebno sprovesti i na ostalim izvorištima (takođe i na planiranom zahvatu površinskih voda iz rijeke Save).

5.4. Tranzitni cjevovodi

Glavni tranzitni cjevovod od uvođenja dodatnih količina u sistem, predstavlja izgradnja cjevovoda $\text{Š } 600 \text{ mm}$ od planiranog postrojenja za preradu riječne vode «Sava» (kapaciteta do 450 l/sek.) na lokalitetu «Plazulje» do planiranog rezervoara (vodotornja) «Vrankićka 2».

Ostali tranzitni cjevovodi unutar urbanog područja izvode se prstenastim sistemom. Zaštitni koridor tranzitnih cjevovoda iznosi 3,0 m sa svake strane od osovine cijevi.

5.5. Distributivna mreža

Distributivna mreža izvodi se prstenastim i granatim sistemom, opremljena je svim potrebnim armaturama i hidrantima za zaštitu od požara.

Minimalni prečnik novog javnog vodovoda iznosi $\text{Ø } 150 \text{ mm}$, a postojeće cjevovode manje od navedenog prečnika treba rekonstruisati u veći prečnik.

Svi cjevovodi izvode se od materijala koji ne ugrožavaju kvalitet pitke vode, a postojeće cjevovode od azbest-cementnih cijevi zamjeniti cijevima koje garantuju ispravni standard pitke vode.

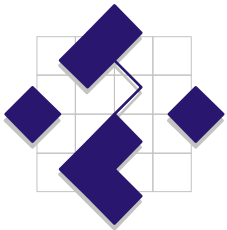
5.6. Rezervoarski prostor

Pored postojećeg rezervoarskog prostora kojima raspolaže grad ukupne zapremine od oko 2150 m^3 , za optimalno snabdijevanje sanitarnom vodom gradu Brčkom potrebno je još minimum oko 4.700 m^3 zapremine rezervoarskog prostora.

Ako se gradi vodotoranj u urbanom prostoru grada predviđa se sa zapreminom od $V = 3.000 \text{ m}^3$, visine oko 133,0 m.n.m.

Izgradnjom rezervoara u urbanom području zapremine $2 \times 2500 = 5.000 \text{ m}^3$ zadovoljila bi se minimalna zapremina rezervoarskog prostora za potrošače urbanog prostora.

Maksimalna potreba rezervoarskog prostora za potrošače u urbanom prostoru iznosi

$V=9.200 \text{ m}^3$.

5.7. Odvod otpadnih i površinskih voda

Planom je definisan odvod otpadnih i površinskih padavinskih voda izgradnjom kanalizacione mreže razdjelnog sistema: postojeći mješoviti sistemi se pretvaraju u razdjelne (postojeći kanali ako ispunjavaju hidrauličke zahtjeve zadržavaju funkciju fekalnih kanala, dok se za odvod padavinskih voda grade posebni kanali).

Ukidaju se svi pojedinačni izlivi fekalnih voda u vodotoke. Fekalne vode odvođene se posebnim kanalizacionim kolektorima u planirani sistem za prečišćavanje, a potom se prečišćena voda ispušta u recipijent - rijeku Savu.

Dimenzionisanja fekalnih kanalizacionih kolektora direktno su u vezi sa potrošnjom sanitarnih voda. Zbog ravničarskog prostora i mjestimičnih denivelacija planirane su i prepumpne stanice fekalnih voda.

Sve industrijske tehnološke vode koje se ne mogu zbog zagađenosti ispustiti u kanalizacione kolektore, prethodno treba tretirati.

Preduzeća koja vrše transportne usluge i remont vozila, moraju imati ugrađene odgovarajuće taložnice za pijesak i separatore za izdvajanje ulja. Takođe je potrebno prečišćavati vode od separacije pijeska prije njihovog ispuštanja u rijeku Savu.

Centralni sistem za prečišćavanje lociran je na platou ispod "kafilarije" koji u prirodnim može biti izložen plavljenju 1/100 godišnjih voda te će ga biti potrebno dodatno urediti (plato nasuti iznad kota velikih voda rijeke Save).

Recipijent prečišćenih voda je rijeka Sava, koja je uzvodno i nizvodno od uliva efluenta svrstana u drugu kategoriju vodotoka.

Izlivi kišnih kolektora će se izvoditi u najbliže vodotoke. Za dimenzionisanje kišnih kolektora i proračun mjerodavnih voda elementi su: intenzitet padavina 130 l/sek./ha; povratni period 2 godine; vrijeme trajanje 15 minuta.

5.8. Odbrana od poplava i regulacija vodotoka

Velike vode rijeke Save ne predstavljaju stalnu opasnost od plavljenja gradskog područja direktno, izuzev tzv. stogodišnjih katastrofalnih pojava velikih voda.

Međutim indirektno, rijeka Sava pri visokim vodostajima prouzrokuje uspone na pritokama koje se u nju ulivaju na području grada.

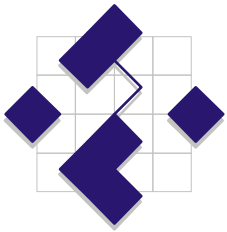
Sve te pritoke su periodično bujičnog karaktera (naročito rijeka Brka).

Fenomen poplava se na taj način javlja što zaštitni nasip protiv izlivanja visokih voda rijeke Save, postaje nasip – brana za akumulaciju ulivnih vodotoka, tako da se usponeni vodotoci pritoka razlijevaju i plave područje užeg i šireg gradskog područja.

Područje zaštite pejzažnog aspekta moći će se u svakom slučaju proširiti ili suziti planovima nižeg reda koji se odnose na područje koje je potrebno zaštititi, sve u skladu sa Zakonom o zaštiti voda i posebnim propisima koji regulišu ovu oblast.

5.9. Erozija i bujice.

Najveće posljedice erozije tla, kao posljedica oborinskih voda ogledaju se u koritu rijeke

Brke koja je izrazito bujičnog karaktera.

Stoga je potrebno izvršiti regulaciju vodotoka u ravničarskom donjem toku, a u gornjem toku pritoka izvršiti biološke zahvate: pošumljavanje, melioraciju šikara i pašnjaka te izgraditi građevinske objekte (pregrada, zidova, pletera, gabiona).

Preduzetim radnjama izbjegao bi se istaloženi nanos u donjem toku vodotoka, a efikasnost protoka u regulisanom koritu ne bi se umanjivao.

U donjem dijelu vodotoka treba izgraditi regulaciju korita da bi se dobilo povećanje protoknog profila, izrada nasipa i zaštita kosina.

Ovim zaštitnim mjerama spriječila bi se erozija korita vodotoka, a i ugrožena zemljišta bi se zaštitila od odnošenja i sterilizacije.

Zaštita od podzemnih voda

Podzemne vode na prostoru grada ugrožavaju podrumске prostorije u depresivnim područjima samo pri visokom vodostaju rijeke Save.

Regulacijom obližnjih vodotoka (potoka) i izgradnjom planiranih sistema kanalizacione mreže otklonila bi se opasnosti od ugrožavanja objekata od podzemnih voda.

5.10. Zaštita vode za piće

Jedno od najvažnijih aktivnosti potrebno je sprovesti u zaštiti od zagađenja podzemnih voda koje predstavljaju glavni izvor snabdijevanja potrošača pitkom vodom. Zaštita se odnosi naročito na postojeća izvorišta "Plazulje" i izvorišta unutar grada i potencijalno izvorište "Vrbovec" zapadno od "Plazulja".

Na postojećim izvorištima sanitarne mjere zaštite se sprovode samo na području uže zone. Potrebno je planskim dokumentom uspostaviti sve tri zone zaštite (šira zona zaštite, uža zona zaštite i zona neposredne zaštite) prema zakonu o vodama.

5.11. Zaštita vodotoka i zagađivanja

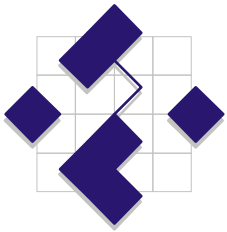
Najveće zagađenje rijeke Save i ostalih vodotoka čine otpadne vode industrijskih kapaciteta, a i nekontrolisano disponiranje fekalnih voda.

Izgradnjom kanalizacionog sistema i planiranog gradskog sistema za zajedničko prečišćavanje gradskih i industrijskih otpadnih voda uz predtretman industrijskih otpadnih voda najvećih zagađivača, riješilo bi se pitanje zagađenja vodotoka od zagađenja.

5.12. Vodene akumulacije

Na području grada Brčko ne postoje izgrađene (niti planirane) vodene akumulacije (prema Studiji regionalnog vodosnabdijevanja sjeverne Bosne, Zavoda za vodoprivredu Sarajevo, 1980. god.).

Bez obzira što realizacija ovog projekta (odnosno njegovih pojedinih segmenata) još uvijek ozbiljno nije počela, ovaj lokalitet je jedan od dugoročnih rješenja kao izvorište vode za Brčko treba i dalje na njega računati, pogotovo imajući na umu činjenicu da su postojeći lokaliteti izvorišta podzemne vode nedovoljni, da se nalaze u gradskom području gdje nisu obezbijeđene osnovne mjere na zaštiti izvorišta (odnosno nisu uspostavljene propisane zone sanitarne zaštite izvorišta, a teško ih je sprovesti zbog toga što su na lokalitetima izvorišta izgrađeni mnogi objekti).

Prema do sada sprovedenim istražnim radovima osnovne hidrološke karakteristike na lokalitetu planirane akumulacije Šibošnica su:

- srednji godišnji protok rijeke Šibošnice $Q_{sr} = 1,17 \text{ m}^3/\text{sek.}$;
- ukupna zapremina akumulacije $V_{uk} = 18,61 \times 10^6 \text{ m}^3$;
- korisna zapremina akumulacije $V_{kor} = 12,30 \times 10^6 \text{ m}^3$
- kota maksimalnog uspora 236,20 m.n.m.;
- kota normalnog uspora 234,20 m.n.m.;
- površina akumulacionoga prostora $1,6 \times 10^6 \text{ m}^2$;
- visina brane iznosi 35,20 m;
- količina vode raspoloživa za vodosnabdijevanje iznosi $0,0632 \text{ m}^3/\text{sek.}$, dok je za vodoprivredni minimum potrebno $0,098 \text{ m}^3/\text{sek.}$

Lokacija akumulacije se nalazi na teritoriji druge opštine. Za eventualnu realizaciju ovoga projekta je potrebno obezbijediti znatna finansijska sredstva i potreban je duži vremenski period.

5.13. Sanitarna deponija

Odlaganju otpada svih vrsta grad Brčko treba posvetiti i preduzeti značajnu pažnju za njegovo zbrinjavanje.

Odlaganje otpada na deponiji treba da se vrši po «sanitarnim uslovima» uz minimalno štetne uticaje po okolinu (na podzemne i površinske vode, tle, vazduh, vizuelne efekte) i mora da sadrži sljedeće sadržaje: prostor za odlaganje otpada sa vodonepropusnom podlogom, drenažnim sistemom za prikupljanje procjednih voda, postrojenjem za tretman procijeđenih voda iz otpada (filtrata), obodne kanale za sprečavanje doticanja voda sa okolnog terena na prostor za odlaganje otpada, ogradu okolo kompleksa deponije, kapiju sa ulaznom rampom, prateći objekat u čijem sastavu su portirnica, prostorije za rad i smještaj radnika sa sanitarnim čvorom, garderoba i alatnica, kancelarija za rukovodioca deponije i ostalo osoblje (servisni objekat), kolska vaga sa kompjuterskim sistemom za evidenciju vozila i njihove težine, plato za pranje i dezinfekciju vozila sa pjeskolovom i separatorom ulja i masti, rezervoar tehničke vode, trafo-stanica, parking za prijava vozila, parking za čista vozila.

Odlaganju otpada svih vrsta grad Brčko treba posvetiti i preduzeti značajnu pažnju za njegovo zbrinjavanje.

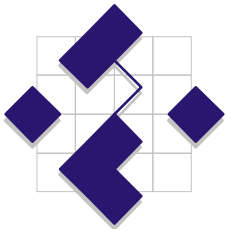
Deponovanjem otpada iz gradskog prostora na deponiju riješio bi se gradski prostor od velikog broja divljih postojećih deponija, a posebno bi se zaštitile podzemne vode od daljeg zagađenja i očuvala zdrava životna sredina u gradu.

5.14. Plovidba

Činjenica da je rijeka Sava plovna na potezu kroz grad Brčko te time predstavlja vrijedan privredni potencijal (ekonomičan transport raznih vrsta roba).

Do danas nisu iskorišćene sve pogodnosti koje pruža riječni saobraćaj zbog nedovoljnog kapaciteta «Luke Brčko» i njenog pretovarnog punkta.

Što se tiče plovnog puta rijeke Save, na potezu kroz Brčko nema značajnijih prepreka (sprudišta, plićaka, zasipanja kinete).

Prema Idejnom projektu regulacije rijeke Save (Hidroprojekt Zagreb 1964. god.) definisani su elementi i gabariti plovnog puta za potez kroz Brčko: širina kinete 75 m, minimalni radijus krivina 500 m, dubina u plovnom putu pri 95% vodi 3,5 m; trajnost nivoa vode 95% su utvrđeni u Hidrološkoj studiji rijeke Save (Savezni hidrometeorološki zavod Beograd 1969. god.) i ista u Brčkom iznosi 76,10 m.n.m.

Kineta plovnog puta je trapeznog oblika sa nagibom kosina po pravili 1:3 (zavisno od vrste materijala).

Perspektivno se predviđa plovidba Savom tegljačima nosivosti 18000 tona (dimenzije dužina 85 m, širina 11 m, dubina gaženja 2,5 m).

Na rijeci Savi plovidbeni period iznosi oko 310 dana godišnje (srednji prosjek), što predstavlja dosta dug period. Ipak na širem potezu od Rače do Šamca (na kojem se nalazi i Brčko) vremensko trajanje ograničenja plovidbe može da iznosi i do 80 dana godišnje zbog niskih vodostaja ili taloženja nanosa u kineti plovnog puta.

Eksploatacija šljunka za privredne potrebe na rijeci Savi se dozvoljava samo iz kinete plovnog puta ukoliko je ista zatrpana materijalom (na području Distrikta Brčko, takve lokacije su na km 221 – 223 i km 28 – 232).

Prema podacima navedenim u Urbanističkom planu iz 1983. god. promet raznih roba usmjerenih preko «Luke Brčko» 1978. god. je iznosio 1.078.000 tona, procijenjen za 1985. god. 2.975.000 tona. Naravno da su ovi svi tokovi bili obustavljeni, odnosno poremećeni dešavanjima od 1991 – 1995. god.

Pomenutim Urbanističkim planom je rezervisan prostor za proširenje luke, magacinskog prostora i zimovnih brodova. Ovaj potez rijeke Save će trebati regulisati paralelno sa izgradnjom luke (produbljavanje kinete, izrada obaloutvrda i drugih objekata).

5.15. Eksploatacija šljunka

Eksploatacija šljunka i pijeska na području distrikta Brčko se vrši na lokacijama Brčko km 223 i kod km 228 – 232 toka rijeke Save.

Bagerovanje materijala se vrši iz kinete plovnog puta čija je trasa predložena u Idejnom projektu regulacije rijeke Save za plovidbu (Hidroprojekt Zagreb, 1964. god.). Odstupanja od datih elemenata su moguća samo uz prethodno pribavljenu saglasnost nadležnih organa za vodoprivredu i riječni saobraćaj.

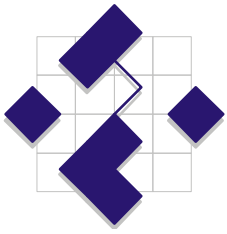
5.16. Rekreacija na vodi

S obzirom na blizinu rijeke Save, grad Brčko u pogledu rekreacije na vodi, uglavnom je orjentisan na ovu rijeku.

Uzimajući u obzir dešavanja u posljednjem vremenskom periodu, kvalitet vode je nešto poboljšan, s obzirom da je smanjeno zagađenje od industrije, ali i dalje je prisutan visok teret zagađenja od otpadnih voda uzvodnih naselja i gradova, koje se ulivaju u vodotoke bez prethodnog prečišćavanja.

S obzirom na kvalitet, ne bi se moglo preporučiti kupanje u rijeci, ali je moguće održavanje drugih sportova na vodi (motonautika, veslanje i sl).

Urbanističkim planom od 1983. god. predviđena je izgradnja sportsko – rekreacionog centra, u čijem se sklopu nalazi i bazen za plivanje, što će omogućiti i rekreaciju na vodi (plivanje) i u zimskom periodu.

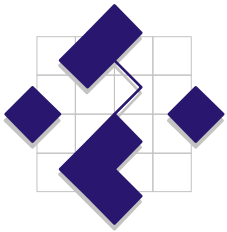
Na rijeci Savi (a donekle i na rijeci Brki) je zastupljen kao sport na vodi i sportski ribolov.

5.17. Zaključna razmatranja

- Za prostor urbanog dijela, vezano za oblast hidrotehnike, kao prioritet se nameće dalje poboljšanje u kvalitetu snabdijevanja i obezbjeđenje dovoljnih količina vode za piće.
- Kao jedan od izuzetno važnih prioriteta se nameće hitno definisanje zona sanitarne zaštite i njihovo adekvatno sprovođenje na postojeće izvorištu vode za piće Plazulje, kao i otvaranje novih izvorišta, odnosno obezbjeđivanje dodatnih nedostajućih količina vode za piće za potrebe grada Brčko.
- Izgradnja kanalizacije za cijela naselja i odgovarajućeg postrojenja za prečišćavanje otpadnih voda, trebalo je da se realizuje paralelno sa izgradnjom vodovodne mreže, odnosno sa izgradnjom naselja.
- Izvođenje radova na regulaciji vodotoka u naselji se takođe javlja kao neodloživa potreba, s obzirom na širenje gradskih urbanih zona (ispravljanja trasa vodotoka, formiranje profila korita za sprovođenje velikih voda stogodišnjeg ranga pojave).
- Korišćenje voda za ostale potrebe (ugostiteljstvo i turizam, sportovi na vodi, ribolov, i sl.) se, takođe nameće kao vrlo važan segmenat u cjelokupnom razvoju prostora Distrikta.
Zaštita kvaliteta voda rijeke Save i njenih pritoka će se moći pravilno sprovesti samo ako se racionalno koriste i tretiraju otpadne vode naselja i industrije i ako se otpad odlaže na sanitarnu deponiju.

Korišćena dokumentacija za hidrotehničku fazu izrade Urbanističkog plana

- Urbanistički plan Brčko, Urbanistički zavod SR Bosne i Hercegovine, Sarajevo 1983. god.
- Urbanistički plan Brčkog 1996. – 2006., izmjena i dopuna, Urbanistički zavod Republike Srpske Banjaluka, 1997. god.
- Izmjena i dopuna Urbanističkog plana grada Brčko, Urbanistički zavod Republike Srpske, Banjaluka 2004. god.
- Vodoprivredne smjernice za izradu urbanističke dokumentacije, Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede, sektor vodoprivrede, Bijeljina 1999. god.
- Prostorni plan Bosne i Hercegovine za period od 1981. do 2000. godine
- Prostorni plan Republike Srpske, etapni plan 1996. – 2001., Urbanistički zavod Republike Srpske, Banjaluka 1996. godine
- Dugoročni program snabdijevanja pitkom vodom stanovništva i privrede u SRBiH, Sarajevo, 1988. godine
- Dugoročni program razvoja vodoprivrede Bosne i Hercegovine u periodu od 1986. do 2000. godine

- Studija regionalnog snabdijevanja vodom centralnog dijela sjeverne Bosne (RO Vodoprivreda BiH, Zavod za vodoprivredu Sarajevo 1980.)
- Idejni projekat za prečišćavanje otpadnih voda grada Brčko, Zavod za vodoprivredu Sarajevo, 1981. god.
- Fizibiliti studija razvoja vodosnabdijevanja Brčkog do 2015. godine, „VODING _ 92“, Beograd 1998. god.
- Osnovne karakteristike vodoprivrede SR BiH, RO “Vodoprivreda” BiH, OOUR Zavod za vodoprivredu” Sarajevo, 1980. godine
- Karte vodenih objekata, izdanje Zavod za vodoprivredu Bosne i Hercegovine i Vojno-geografski institut Beograd,
- Elaborat o geomehaničkim ispitivanjima na lokaciji deponije otpada «Trešnjica» Brčko, «NIS PROMET», d.o.o. Brčko u kooperaciji sa Rudarskim institutom Tuzla, april 2004. god. (korišćen je sa aspekta geologije i ekologije).
- Idejni projekat sanitarne deponije za distrikt Brčko, «Voding – 92» Brčko, avgust 2004. god. (Elaborat o geomehaničkim ispitivanjima i Idejni projekat sanitarne deponije....., korišćeni su sa aspekta geologije i ekologije)

6. Elektroenergetska infrastruktura

6.1. Energija

6.1.1. Plan potrošnje električne energije

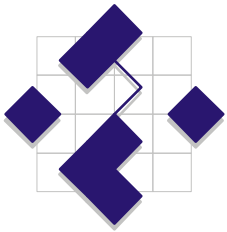
Postmatrajući utrošenu el. energiju u granicama obuhvata u 2003. g. koja je bila na nivou potrošnje iz 1980. g. i iznosila ssa 1300 kWh/stanovniku, može se zaključiti da se u planski period ne može ući sa većim ambicijama povećanja potrošnje el. energije.

Na osnovu programskih elemenata (koji su obuhvaćeni ovim urbanističkim planom) i uslovima za dimenzionisanje elektroenergetskih mreža procijeniti potrošnju energije za planski period. Prema uslovima planskih potreba odrediti bolje uslove obezbjeđenja el. energije u granicama obuhvata UP grada Brčko.

Planiranje potrošnje el. energije, kao i prenosnih sistema, uglavnom će zavisiti od planova razvoja industrije, porasta broja stanoavnika i ostalih planskih elemenata koje sadrži Urbanistički plan.

Ovim planskim dokumentom treba planirati izgradnju većeg broja napojnih tačaka (distributivnih TS) na gradskom i prigradskom području i na taj način približiti napojne tačke potrošačima. Pokušati riješiti da što veći broj napojnih tačaka (distributivnih trafo-stanica) bude uključen u zatvorenu srednjenaponsku mrežu grada. Ovo se naročito odnosi na TS 35/10 kV. Zamjeniti nadzemne vodove sa podzemnim srednjenaponskim kablovima, sa ciljem što boljeg snabdijevanja potrošača el. energijom. Planirati izgradnju još jedne do dvije trafo-stanice 35/10 kV u industrijskoj zoni i zoni postojeće pijace na koju će se svesti postojeći 10 kV dalekovodi koji snabdijevaju potrošače van granica Urbanističkog plana Brčko.

Na cijelom prostoru obuhvata UP Brčko postojeću nadzemnu NN mrežu zamijeniti sa podzemnom i nadzemnom kablovskom niskonaponskom mrežom.

6.2. Infrastruktura

6.2.1. Elektroenergetika

Prema socijalno-ekonomskoj analizi Brčko distrikta iz 1999. g. tačka 3.2.1.1. do 3.2.7. industrijski kapaciteti zbog svoje prijeratne predimenzionisanosti, gubljenja tradicionalnih tržišta, zaostajanja u procesu razvoja, ratnih dešavanja, lošeg upravljanja dovodeni su do nivoa iskorišćenosti kapaciteta od 5-10%, a mnogi pogoni uopšte nisu aktivirani, iako imaju radnike i infrastrukturu.

Zbog navedenog se ne očekuje da će u planskom periodu potrošnja industrijskih kapaciteta dostići prijeratnu potrošnju el. energije. Osim toga, zbog posljedica rata i cijene i potrošnja el. energije u domaćinstvima je znatno smanjena u odnosu na predratnu potrošnju. Prema navedenim podacima i broju stanovnika od 73213 potrošnja el. energije u 2004. g. iznosila je 1556 kw. Međutim očekivati je da će na kraju planskog perioda usljed povećanja broja stanovnika na oko 80.527 u 2015. g., te oživljavanja privrede i povećanja industrijske potrošnje adekvatno porasti i potrošnja el. energije u granicama obuhvata. Ako se pođe od pretpostavke da će usljed porasta broja stanovnika na 80527 i porasta industrijske potrošnje po stopi od 3% na kraju planske godine potrošnja el. energije će dostići potrošnju el. energije iz perioda 1980. do 1985. g.

Prema tome, očekivati je da će ukupna potrošnja na kraju planske godine uz porast od 3,3% dostići predratnu potrošnju od oko 240.449.044 kWh ili 2986 kwh/stanovniku.

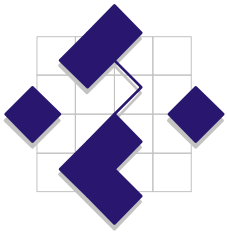
Ako se zna da se porast potrošnje na nivou države kreće sa 1,2 do 1,3% može se zaključiti da se na području grada ušlo sa ambicioznijim planom potrošnje el. energije, jer se očekuje oživljavanje postojećih i izgradnja novih privrednih kapaciteta u granicama obuhvata predmetnog Urbanističkog plana.

Posmatrajući realno očekivanu potrošnju el. energije od 3000 kwh/stanovniku godišnje može se zaključiti da je znatno manja od planirane potrošnje u predratnim dokumentima, kad se ulazilo u plan i sa 7000 kwh/stanovniku na kraju 2000. godine. Međutim, u ovaj planski dokumenat se ulazi sa manje ambicija od predratih planova. Interesatno je napomenuti da postojeći kapaciteti zbog dotrajalosti ne mogu obezbijediti el. energiju planirane potrošnje, o čemu se mora povesti računa kao planiranja izgradnje novih energetske kapaciteta.

6.2.2. Planirani kapaciteti

6.2.3. Prelazno rješenje

Posmatrajući postojeću 35 i 10 kV kablovsku mrežu i raspored postojećih TS jasno se vidi da u gradu ima područja koja su slabo pokrivena napojnim tačkama. Da bi se prednje prevazišlo potrebno je približiti napojne tačke potrošačima i na taj način povećati sigurnost u isporuci i kvalitetu el. energije. Znači, po gradu je potrebno polagati nove VN kablove i izgraditi nove 35 i 10 kV distributivne TS. Na dijelovima obuhvata gdje je planirano širenje grada izgradnjom stambeno-poslovnih blokova i industrijskih kapaciteta ploženi su nadzemni 35 i 10 kV dalekovodi. Sa ciljem pripreme terena za novu gradnju potrebno je postojeće nadzemne vodove zamijeniti podzemnim VN kablovima, kako je naznačeno u

grafičkom prilogu.

Nadzemne vodove izmjestiti i zamijeniti podzemnim VN kablovima prema programu Elektrodistribucije i potrebi čišćenja terena, a s ciljem izgradnje novih stambeno-poslovnih i industrijskih objekata.

6.3. Prenosni kapaciteti

Na osnovu planskih potreba potrošnje treba dimenzionisati i rekonstruisati sva postojeća i izgraditi nova planska postrojenja preko kojih će se omogućiti realizacija navedenih elemenata potrošnje. Potrebno je izvršiti remontovanje postojećih i planiranje novih prenosnih mreža, kako primarnih, tako i sekundarnih, a sve sa ciljem prenosa većih snaga koje će biti potrebnog kapaciteta i prema postojećim potrošačima.

6.3.1. Visokonaponski kapaciteti

- Napojni 110 kV vodovi

S obzirom da su obje napojne TS 110/h kV Brčko 1 i 2 višestruko uključene u zatvorenu visokonaponsku (110 kV) mrežu to je obezbjeđenje planiranih kapaciteta i u planskom periodu obezbijeđeno, što se tiče napojnih vodova. U planskom periodu predviđaju se samo tekuća održavanja.

6.3.2. Napojne TS 110/h kV Brčko 1 i 2

Napojne trafo-stanice 110/h kV ukupnog kapaciteta od 120 MVA, dimenzionisane i izgrađene za predratne kapacitete grada Brčko, zadovoljiće i u narednom planskom periodu do 2015. g. jer se ne očekuje da će vršno opterećenje na kraju planskog perioda biti veći od instalisanih kapaciteta TS 110/h kV Brčko 1 i 2.

6.3.3. 35 kV postrojenja

- Trafo-stanice 35/10 kV

Iako ukupni kapaciteti distributivnih trafo-stanica od 48 MVA mogu zadovoljiti planirane kapacitete, ipak se mora razmišljati o povećanju kapaciteta na 35 kV nivou. Postojeći kapaciteti trafo-stanice 35/10 kV Brčko 1 iskorišćeni su tako da se za napajanje planiranih kapaciteta Luke, Carine i zone rada moraju tražiti nova rješenja. S obzirom da se sa ove trafo-stanice napajaju potrošači u naseljima istočnog dijela Distrikta, kao što su Grčica, Brezovo polje, Sandići, Ražljevo itd. to se ovim planskim dokumentom predviđa izgradnja nove 35/10 kV trafo-stanice koja će preuzeti napajanje navedenih naselja u istočnom i jugoistočnom dijelu Distrikta.

Preuzimanjem napajanja naprijed navedenih naselja na istočnom i jugoistočnom dijelu Distrikta oslobodiće se jedan dio kapaciteta u TS 35/10 kV Brčko 1, tako da će se moći na istu priključiti potrošači Luke i zone rada.

Novoplanirana 35/10 kV trafo-stanica treba da se gradi u rejonu naselja Gredica, kako je to prikazano u grafičkom prilogu. Na novu TS 35/10 kV svešće se svi postojeći i novoplanirani 10 kV vodovi (kablovi i dalekovodi) koji napajaju naselja na istoku i jugoistoku distrikta Brčko.

- 35 kV dalekovodi

Sve tri trafo-stanice 35/10 kV Brčko 1, 2 i 3 napajaju se jednostrano preko nadzemnih i podzemnih 35 kV dalekovoda i kablova. Napojni 35 kV dalekovod koji napaja 35/10 kV trafo-stanicu Brčko 1 mora se izmjestiti i položiti kabal 35 kV za napajanje postojeće TS 35/10 kV Brčko 1. Od ove trafo-stanice izgrađen je 35 kV dalekovod, smjer Brezovog Polja. I ovaj dalekovod treba da se izmjestiti, odnosno zamijeniti 35 kV kablom. 35 kV kabal položiti od TS Brčko 1 do novoplanirane TS 35/10 kV Gredica. Sa ciljem sigurnosti napajanja postojećih 35/10 kV trafo-stanica Brčko 2 i 3 moraju se međusobno povezati sa 35 kV kablom i sve moraju biti u 35 kV kablovskom prstenu. Znači, postojeće TS 35/10 kV moraju biti priključene na napojne TS 110/h Brčko 1 i 2 sa podzemnim 35 kV kablovima. Postojeći i novoplanirani 35 kV kablovi ucrtani su u grafičkom prilogu. Postojeći 35 kV kabal koji je položen od TS 35/10 kV Brko 1 do TS 35/10 kV Brčko 3 zamijeniti novim 35 kV kablom koji će se položiti uz trotoar novoplanirane saobraćajnice koja je planirana u ovom dijelu grada.

6.3.4. 10 kV postrojenja

- 10 kV mreža

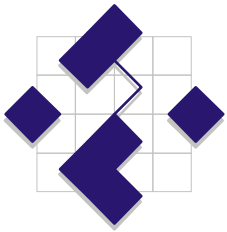
Iako se glavne napojne tačke TS 110/35/10 kV Brčko 1 i 2 nalaze u 110 kV sistemu i garantuju konstantnu isporuku el. energije na 10 kV mreži nesigurnost u isporuci el. energije prisutna je zbog jednostranog napajanja i zbog dotrajalosti kablovske i dalekovodne 10 kV mreže. Sa ciljem veće sigurnosti u napajanju distributivnih trafo-stanica 10/04 kV potrebno je obezbijediti napajanje svih trafo-stanica iz dva ili više pravaca. Znači, potrebno je izgraditi zatvorenu 10 kV mrežu. Nadalje, sve nadzemne vodove zamijeniti kablovskim 10 kV vodovima, koji će napajati postojeće i planirane TS 10/04 kV u granicama obuhvata.

Kako je jedan dio postojeće srednjenaponske mreže razdvojen na industrijsku i mrežu za tzv. široku potrošnju i dalje se zadržava koncepcija razdvajanja industrijske 10 kV mreža od 10 kV mreža široke potrošnje. Ovo se posebno odnosi na planiranu poslovnu zonu koja je predviđena na površini od oko 217 ha, gdje će se moći izvesti razdvajanje industrijskog napajanja široke potrošnje.

6.3.5. Ulično osvjetljenje

S obzirom da je javna rasvjeta ulica u gradu izvedena raznim tipovima svjetiljki uz vrlo lošu osvjetljenost ulica ovim planskim dokumentom planirana je tipizacija svjetiljki uz poboljšanje karakteristika osvjetljenosti postojećih i planskih saobraćajnica.

Za osvjetljenje ulica potrebno je tipizirati svjetiljke i rasvjetne stubove, kako za glavne, tako i za sporedne ulice. Kod proračuna osvjetljenosti ulica izvršiti kategorizaciju istih i na osnovu kategorije ulice odrediti jačinu osvjetljenosti ulica u gradu. Napajanje svjetiljki uličnog osvjetljenja izvesti podzemnim NN kablovima koji će se polagati između asfaltnih površina i regulacionih linija.

6.4. Kontaktna 25 kV mreža

Postojeća pruga Brčko-Banovići nije elektrifikovana pa se ovim dokumentom planira elektrifikacija postojeće, naprijed navedene pruge. S obzirom da je planirana i pruga Brčko-Bijeljina ista se uzima u plan elektrifikacije.

Predmetnim PP predviđa se obezbjeđenje el. energije navedenih željezničkih pruga iz postojeće TS 110/h kV Brčko 1. Sa ciljem obezbjeđenja napajanja postojeće pruge Brčko-Banovići potrebno je u krugu trafo-stanice 110/h kV Brčko 1 izgraditi visokonaponsko postrojenje sa transformatorom snage 110/25 kV za potrebe željeznice.

U krugu postojeće TS 110/h kV predviđa se izgradnja navedene trafo-stanice 110/25 kV za potrebe željeznice koja će se izgraditi prema konkretnim. Navedene uslove izgradnje 110/25 kV trafo-stanice popisaće nadležna ustanova kroz saglasnost koja se mora obezbijediti u pripremnom roku za elektrifikaciju pruge Brčko-Banovići.

7. Telekomunikacije

7.1. Plan

Kod procjene razvoja telekomunikacione infrastrukture uzet je u obzir planirani broj stanovnika, stepen zaposlenosti, nacionalni dohodak i broj telefonskih pretplatnika.

Mala dosadašnja ulaganja u ovoj oblasti uslovlila su da se u narednom periodu planira znatno brži razvoj telefonske mreže i prevazilaženje dosadašnjeg zaostajanja.

Na osnovu planirane izgradnje stambenog, stambeno-poslovnog i drugih pratećih sadržaja izgradnja nove i proširenje postojeće infrastrukture iz oblasti telekomunikacija nameće se kao imperativ.

U obuhvatu Urbanističkog plana Brčkog, da bi se dobio zadovoljavajući prosjek telefonskih priključaka po stambenoj jedinici, planira se proširenje kapaciteta postojeće telefonske centrale.

Da bi se obezbijedile što kvalitetnije telefonske veze, a u skladu sa potrebama, u planu je postavljanje i dodatnih isturenih telefonskih stepena (RSS-ova) koji bi se kao privodi spojili sa postojećim optičkim kablom.

Udaljenost korisnika od RSS-a treba biti u okviru 1,5 km. Za postavljanje RSS-ova, gdje god je to moguće, koristili bi se već postojeći objekti.

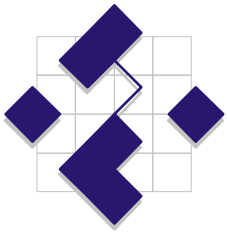
Proširenje TT kanalizacije, kao i polaganje novih telefonskih kablova će pratiti dinamiku izgradnje pojedinih dijelova naselja.

Izgradnju TT kanalizacije koja se planira, kao i TT okana, izvoditi u svemu prema važećim propisima i preporukama ZJ PTT iz ove oblasti.

Sa porastom broja stanovnika i sa modernizacijom u svim oblastima života na ovom području, kao nužnost se nameće potreba za stvaranje i razvoj jedinstvenog telekomunikacionog saobraćaja.

Današnje vrijeme donosi sa sobom značajan porast zahtjeva za prenosom novih usluga do korisnika, kao što su istovremeni prenos govora i podataka, brzi internet, digitalna kablovska televizija, video na zahtjev i sl.

Da bi se prilagodili ovim potrebama, operatori javnih telefonskih mreža sa komutiranim uslugama moraju biti fleksibilni, tj. mreža mora da prihvata hibridna rješenja, čiji su putevi

zasnovani na tehnologiji koja npr. po jednom optičkom kablju prenosi podatke iz različitih izvora, različitim bitskim brzinama i različitim protokolima (WDM).

Ugradnjom npr. opreme za optičku infrastrukturu koja podržava različite topologije mreže (linijsku, prstenastu, mješovitu) i lagan prelaz sa jedne arhitekture na drugu, kao i integrisano upravljanje mrežom, pored većeg kapaciteta i sigurnosti može se postići smanjenje neiskorištenih kapaciteta i otklanjanje uskih grla u javnim telefonskim mrežama. Osim toga, telekomunikaciona mreža treba da ima mogućnost korišćenja ISDN (Integrated Services Digital Network).

Digitalni pristup obezbjeđuje brzo uspostavljanje kvalitetne veze, malo grešaka u prenosu, a sam govorni signal je bez smetnji i šuma.

U zavisnosti od toga da li se radi o baznom ili primarnom ISDN priključku može se imati dvije ili trideset veza u istom trenutku po različitim uređajima.

Instalisanjem savremenih digitalnih centrala na širem području stvaraju se široke mogućnosti u govornoj komunikaciji, prenosu podataka velikom brzinom te prenosu zvuka za audiofrekvenciju, radio i TV prenos.

Pri planiranju, projektovanju i izvođenju telefonskih instalacija potrebno je stvoriti mogućnost proširenja kapaciteta, kako u telefonskim kablovima, tako i u kablovima za kablovsku televiziju, kablovima za informacioni sistem i sl.

Drugim riječima, gradska mreža mora prihvatati korisnike sa različitim saobraćajnim zahtjevima, omogućiti im čak privremene kapacitete, npr. za posebne događaje, kao i podešavanje kapaciteta prema dobu dana i sl.

Za kvalitetnije pokrivanje predmetnog područja, signalom mobilne telefonije, pored već instalisane bazne stanice potrebno je planirati postavljanje dodatnih baznih stanica, a sve prema mjerenjima koja izvrše ovlašćeni radioplaneri.

Za obezbjeđenje što kvalitetnijeg prijema RTV signala u predmetnom obuhvatu potrebno je planirati kablovsku televiziju.

Mrežu planirati tako da se stvore mogućnosti priključenja i vangradskih područja.

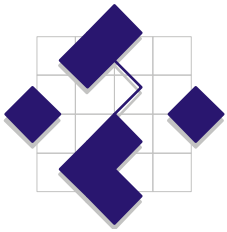
Za sistematsko rješenje iz oblasti telekomunikacija u Brčkom potreban je društveni dogovor da se program realizacije dugoročnog plana razvoja telekomunikacija ostvaruje u etapama i da se taj plan podrži mjerama ekonomske politike u skladu c programima i planovima razvoja grada.

Vremenske etape realizacije biće zavisne od gradske eksploatacije i uslovljene mogućnostima investicionih ulaganja. Etapna proširenja pretplatničke telefonske mreže treba da se usklade sa srednjoročnim planom razvoja područja Brčko, jer je u datom prikazu tretiran duži planski period, u kojem će dinamika realizacije pojedinih planskih zahvata biti sigurno sporija od predviđene, ali konstantna ukoliko bude predstavljala dogovor svih zainteresovanih faktora za realizaciju usvojenog dugoročnog plana.

Da bi se došlo do planskih veličina u telefonskom saobraćaju, pošlo se od broja i strukture stanovništva, nivoa privredne razvijenosti, strukture privrede i perspektive društvenog razvoja, kao i ostalih uslova specifičnih za ovo područje.

Kako je opšte usvojeno u savremenim metodama planiranja razvoja telefonske mreže u svijetu, kao polazna veličina uzet je razvoj glavnih telefonskih priključaka (GTP-a) na 100 stanovnika.

Za dugoročne prognoze prihvatljiva je prirodna zakonitost razvoja, prema kojoj se Brčko

nalazi na donjem dijelu krivulje rasta, jer faza ekspanzije telefonije u Brčkom tek predstoji u narednim godinama, a zasićenje je pitanje daleke budućnosti zbog uzajamnog uticaja raznovrsnih faktora u daljem razvoju.

Na osnovu naprijed izloženog prognozira se da će mjesna mreža Brčko na kraju perioda planiranja imati telefonsku gustinu od 28-30 GTP-a/100 stanovnika. Ova prognozirana gustina daje ukupan broj telefonskih pretplatnika od 14000-15000.

Od ukupnog broja telefonskih pretplatnika prognozira se da će struktura biti 87% za potrebe domaćinstava, a 13% za potrebe privrede i druge društvene djelatnosti.

Na osnovu prostornog rasporeda pojedinih blokova formirana su kablovska područja i kapaciteti glavnih kablova. Na osnovu prostornog razmještaja kablovskih područja određene su trase i kapaciteti kablovske telefonske kanalizacije koje su date na priloženoj situaciji.

U ovom elaboratu nije vršen proračun optimalnog središta mjesne mreže. Prostorni razmještaj telefonskih pretplatnika nije znatno izmijenjen u odnosu na dati u perspektivnom planu razvoja.

S obzirom da na području UP-a Brčko egzistira telekomunikacioni sistem BiH, to je pri ordeđivanju kapaciteta u prostornom i infrastrukturnom planu za oblast telekomunikacija, potrebno uzeti u obzir ukupne planirane potrebe.

7.2. Smjernice razvoja

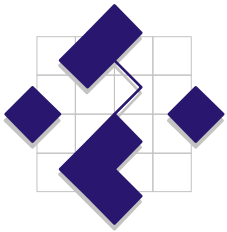
Telekomunikacionu infrastrukturu na području Brčkog trebaće sistematski rješavati na način da se potpuno uskladi c programom stambene izgradnje i to tako da se već u času useljenja svim domaćinstvima i pratećim sadržajima omoguće ukopčanja telefona, što znači da je neophodno izgrađivati telefonsku mrežu istovremeno c izgradnjom ostale infrastrukture.

Dugoročnim planom razvoja telekomunikacione mreže Brčkog obuhvaćene su tri razvojne faze i to:

- a) U prvoj fazi razvoja sva nova ulaganja namjenski će se predvidjeti za proširenje TT mreže, tj. aktiviranje rezervnih parica na pokrivenim područjima, kao i na izgradnju TT mreže na područjima gdje je izražena veća potreba za telefonima.
- b) U drugoj fazi razvoja potrebno je izgraditi poslovni prostor za potrebe telekomunikacionog centra i komunikacione opreme, kao i glavne pravce kablovske kanalizacije, a ujedno prateće udovoljenje izraženih zahtjeva novih telefonskih pretplatnika.
- v) U trećoj fazi razvoja predviđena je postupna izgradnja i proširenje pretplatničke mreže i kapaciteta ATC-a do krajnje planiranih potreba.

8. Snabdijevanje toplotnom energijom

Sistemom centralizovanog snabdijevanja toplotnom energijom obuhvaćeno je samo uže područje grada. Toplotna energija se proizvodi u više od 33 lokalne kotlovnice (za 33

postoje podaci), pri čemu je obično na svaku kotlovnicu priključeno po nekoliko objekata (većina ih nije u funkciji) .

Opšte karakteristike ovakvog načina toplifikacije grada su:

- neekonomična proizvodnja toplotne energije radi velikog broja zaposlenih radnika,
- slabe regulacije isporuke toplotne energije i sl.,
- značajno zagađenje gradske sredine (zraka, zamlišta i vodenih tokova),
- nepouzdana snabdijevanje potrošača toplotnom energijom,
- nepouzdana snabdijevanje gorivom i sl.

8.1. Toplotni bilans (stanje)

Prema urbanističkom planu grada iz 1982. godine na užem gradskom području je instalirano 33 lokalne kotlovnice, pri čemu je 8 kotlovnica korišćeno za snabdijevanje industrijskih potrošača, i 25 za toplifikaciju stambenih i poslovnih objekata.

Prema pomenutom urbanističkom planu ukupno toplotni bilans u 1982. godini je iznosio:

• industrijski potrošači	48.937 MW
• sgambeno-poslovni potrošači	<u>22.722 MW</u>
	Ukupno: 71.659 MW

Koncepcija toplifikacionog sistema grada Brčko

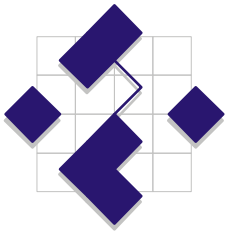
Postojeći način snabdijevanja toplotnom energijom gradskih potrošača je vremenski prevaziđen radi čitavog niza razloga, od kojih su oni najvažniji navedeni na početku teksta. Radi toga je u ovom, kao i u prethodnom planu, predviđena nova koncepcija toplifikacije grada, koja bi se sastojala u slijedećem:

- postojeće kotlovnice (u industrijskoj i stambeno-poslovnoj zoni grada) se rashoduju ili konzerviraju (u zavisnosti od stanja njihove opreme),
- u objektima postojećih kotlovnica (ili u istim ili susjednim objektima) instaliraju se toplotne stanice, koje se priključuju na postojeću toplovodnu mrežu i preuzimaju ulogu postojećih kotlovnica,
- sve podstanice se vežu na gradsku vrelovodnu mrežu, koja će raditi u temperaturnom režimu 130/70 °S,
- toplotna energija za snabdijevanje svih potrošača (stambeno-poslovnih i industrijskih) proizdiće se u centralnoj kotlovnici - toplani,
- pri izgradnji vanjske vrelovodne i toplovodne mreže koristiće se način polaganja cjevovoda kakav najbolje odgovara uslovima terena. Pri tome treba imati u vidu relativno visok nivo podzemnih voda na području grada,
- pri projektovanju i izgradnji unutrašnjih instalacija treba težiti ka uvođenju takvih sistema grijanja, koji omogućavaju mjerenje potrošnje toplotne energije u svakom stanu.

8.2. Toplotni bilans (plan)

Planirana stambena naselja se takođe priključuju na gradski toplifikacioni sistem. Nakon izgradnje ovih novih naselja ukupni toplotni bilans grada (računajući objekte koji bi se priključili na sistem) se procjenjuje na 165 MW.

8.3. Toplotni izvori

Svi potrošači toplote će se snabdijevati toplotnom energijom iz jednog toplotnog izvora (Gradske toplane). Lokacija toplane je ucrtana na grafičkom prilogu. Pri izboru lokacije autori su uvažili sve ekološke, saobraćajne, sigurnosne, tehničko-tehnološke i druge zahtjeve. Da li će se u Gradskoj toplani proizvoditi samo toplotna energija ili toplotna i električna zajedno (u kombinovanom procesu) odlučiće se kasnije, na osnovu detaljne analize energetske prilike u Distriktu. Vrsta energenta, koji će se koristiti u toplani, biće naknadno određena nakon detaljnih tehno-ekonomskih analiza.

8.4. Distributivna mreža:

8.4.1. Vrelovodna mreža

Dispozicija vrelovodne mreže je prikazana na grafičkom prilogu. Kao što se na prilogu vidi, sve postojeće kotlovnice se zamjenjuju toplotnim stanicama, koje se zatim priključuju na gradsku vrelovodnu mrežu.

Planiran je rad vrelovodne mreže u temperaturnom režimu 130/73 °S.

Pri izboru načina polaganja mreže neophodno je koristiti savremene tehnike i tehnologije u skladu sa evropskim standardima i normama (EN - 253, EN - 448 itd).

8.4.2. Toplovodna mreža

Za razvod tople vode od toplotnih stanica do potrošača koristiće se postojeća toplovodna mreža. Za dalji razvoj ove mreže trebalo bi takođe koristiti savremenija rješenja. Rad toplovodne mreže je planiran u temperaturnom režimu 90/70 °S.

8.4.3. Toplotne stanice

Predložen je indirektni način priključenja potrošača na gradsku vrelovodnu mrežu, radi čega toplotne stanice imaju izmjenjivače toplote. Pri izboru toplotne šeme tipske toplotne stanice trebao bi koristiti savremenija rješenja (npr. paketne toplotne stanice).

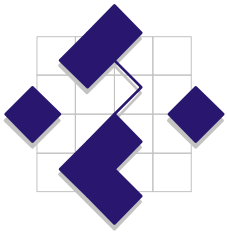
8.4.4. Kućne instalacije

Pri izboru sistema centralnog grijanja treba težiti ka takvim sistemima kojima se osigurava pouzdana regulacija temperature zagrijavanog prostora kao i mogućnost štednje i racionalne potrošnje toplotne energije kod svakog pojedinačnog potrošača.

8.5. Gasifikacija

Prostornim planom Republike Srpske predviđena je gasifikacija njenog sjevernog dijela (Sembrija, Posavina, Lijeve polje, Kneže polje). Realizacija ovog projekta je već u toku, a njime je predviđena izgradnja magistralnog gasovoda od Prnjavora Mačvanskog (mjesto priključenja na gasovodni sistem Srbije) do Novog Grada (sa glavnim mjerno-regulacionim stanicama na ulazu u sve gradove) te izgradnja distributivnih sistema u svim gradovima.

Prostornim planom Distrikta rezervisan je koridor za „prolaz“ magistralnog gasovoda i slične energetske infrastrukture, širine 120 m, kao i prostor za lociranje glavne mjerno-regulacione stanice za grad Brčko.

U okviru ovoga plana u potpunosti je ispoštovano rješenje dato u Prostornom planu Brčko Distrikta. U spomenutom koridoru moguće je položiti gasovod i slične energetske objekte (naftovod, produktovod i sl.) a konačna trasa pojedinih objekata biće definisana planskim dokumentima nižeg reda (Regulacioni planovi i Urbanističko-tehnički uslovi).

Distributivnu gasnu mrežu i lokaciju mjerno-regulacionih stanica u samom gradu treba definisati Studijom gasifikacije Distrikta Brčko, a rješenja koja će ponuditi Studija ugrađivati u planove nižeg reda.

VI ŽIVOTNA SREDINA

Svaka privredna ekspanzija i urbanizacija neminovno sa sobom nose opasnosti po životnu sredinu i njenu degradaciju.

Da bi se obezbijedio adekvatan kvalitet životne sredine u jednoj urbanoj cjelini neophodno je sprovesti niz konkretnih mjera zaštite da bi se već postojeći kvalitet održao ili da bi se postojeća degradacija dovela na nivo održivog.

Među te mjere mogu se svrstati: pravno-normativne mjere, tehničko-tehnološke, prostorno-planske, ekonomske itd., a njihove smjernice bi se zasnivale u:

- donošenjem opštih normativno-pravnih akata Brčko distrikta o zaštiti i unapređenju životne sredine u skladu sa važećim zakonskim propisima, kao i programi zaštite te postupci i aktivnosti, kao i kriterijumi ponašanja, a u vezi sa tim sankcioni postupci u slučaju ne- poštovanja zakona;
- izrada katastra zagađivača i stalno ažuriranje od strane nadležnih pri čemu je naročito važno ustanovljavanje mjernih punktova zagađivanja i uslova praćenja zagađivanja;
- zabrana i ograničenje gradnje objekata koji su potencijalni zagađivači u zonama stanovanja, društvenih, turističko-rekreativnih, prosvjetnih i drugih centara aktivnosti;
- prilagođavanje tehničkih i proizvodnih procesa u industriji zahtjevima i uslovima zaštite od zagađenja životne sredine, kako se štetni uticaji ne bi širili na okolinu;
- ugradnju, kontrolu upotrebe i održavanja instalacija i uređaja za prečišćavanje zagađenih otpadnih gasova i voda;
- izgradnja centralne jedinice za prečišćavanje industrijskih i komunalnih otpadnih voda;
- izgradnja separatnog kanalizacionog sistema i obezbjeđenje priključka na centralnu jedinicu za prečišćavanje na cijelom urbanom području naselja Brčko;
- pravilan izbor lokacije naročito proizvodnih i neproizvodnih objekata uz poštovanje mezo i mikroklimatskih karakteristika prostora;
- formiranje sanitarnih zaštitnih zona oko planirane gradske toplane te energana i glavnih saobraćajnica, pri čemu širina zaštitnih zona zavisi od stepena mogućeg zagađenja;
- savremenim agrotehničkim mjerama, upotrebu pesticida, herbicida i vještačkih đubriva dovesti u nivo potrošnje koja će zadovoljavati, kako potrebe u poljoprivredi, tako i standarde u zaštiti životne sredine;
- uspostavljanjem efikasnog sistema prikupljanja čvrstog otpada koji bi funkcionisao na što većem prostoru urbanog područja, a samim tim opsluživao veći broj stanovnika;

- izvršiti sanaciju privremene deponije na prostoru industrijske zone;
- uraditi lokalni akcioni plan zaštite životne sredine kojim se definišu konkretne aktivnosti u smislu zaštite voda, vazduha, zemljišta i upravljanja čvrstim otpadom;
- mjere fiskalne politike, izdvajanja doprinosa iz cijene proizvoda i usluga, naknada za korišćenje građevinskog zemljišta, kao i finansiranja iz novčanih naknada i kazni za emitovanje štetnih produkata preko ili u životnu sredinu (iz ovih izvora će se obezbijediti pribavljanje materijalnih sredstava potrebnih za ostvarivanje ciljeva zaštite i unapređenja životne sredine).

Sprovođenje ovih i drugih mjera uticaće na smanjenje rizika i sprečavanje zagađivanja i degradacije životne sredine, kao i na podizanje postojećeg kvaliteta životne sredine, što će se odraziti i na podizanje kvaliteta življenja uopšte.

Zaštita zemljišta

Degradacija zemljišta može biti posljedica prirodnih i antropogenih činilaca. Uzroci antropogene degradacije zemljišta ovog područja su: biološki, hemijski i mehanički uticaji. Hemijska degradacija nastaje usljed hemijskih zagađivača koji dospijevaju u zemlju kao rezultat zagađivanja vazduha i acidifikacije zemlje industrijskog zagađivanja vodotoka, komunalnih i poljoprivrednih otpadnih voda, kao i neadekvatnog odlaganja čvrstog otpada. Degradacija i zagađivanje zemljišta najviše je izražena kod poljoprivrednog i građevinskog zemljišta, kao i pri taloženju aerosedimenata i deponovanju otpadaka.

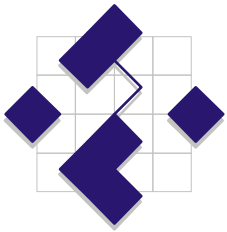
Zaštita poljoprivrednog, zatim građevinskog i ostalog neplodnog zemljišta će se postići sprovođenjem sljedećih mjera:

- zakonskim regulisanjem i zaustavljanjem procesa bespravne gradnje objekata i time zauzimanja poljoprivrednog zemljišta,
- stručnom primjenom pesticida i mineralnih đubriva i strogom kontrolom njihove upotrebe od strane stručnih službi umanjiti se njihova štetna dejstva na izmjene hemijskog sastava tla;
- regulisanjem septičkih jama graditeljskim zahvatima smanjiće se opasnost od potencijalnog zagađivanja tla i podzemnih voda;
- regulisanjem otpadnih voda svih zagađivača sa ciljem sprečavanja promjene hemizma tla i prodiranja zagađivača u podzemlje;
- odgovarajućim tehničko-tehnološkim rješenjima u kotlarnicama (ugradnjom prečištača otpadnih gasova i čađi), rekonstrukcijom saobraćajne mreže i regulacijom saobraćaja smanjiće se aerozagađenje, kao i taloženje čvrstih materija iz vazduha na tle;
- izvršiti regulaciju vodotoka sa ciljem sprečavanja plavljenja okolnog zemljišta.

Uklanjanje čvrstog otpada

S ciljem zbrinjavanja čvrstog otpada nastalog u industriji, kao i komunalnog otpada bitno je da se u skladu sa odgovarajućim opštim i gradskim propisima urede sve deponije čvrstog materijala (uglja, pijeska, različitog industrijskog otpada, kućnog smeća i drugo), a naročito treba da postoji poseban tretman opasnih materija i animalnih ostataka.

U skladu sa "PHARE" projektom - Strategija upravljanja čvrstim otpadom u BiH", rađenim pod pokroviteljstvom Evropske unije, predloženi su određeni makrolokaliteti na nivou multivalenta u okviru kojih bi se organizovale sanitarne regionalne multiopštinske deponije.

Plan prikupljanja i deponovanja čvrstog otpada predvidjeti u skladu sa Planom prikupljanja i deponovanja čvrstog otpada te Prostornim planom Brčko distrikta te nivo pokrivenosti urbanog područja podići sa 60 % na 90 %.

Preduzeti potrebne mjere u smislu nabavke i postavljanja potrebnog broja predviđenih kontejnera zapremine 1.1 m³ za prikupljanje čvrstog otpada, kao i odgovarajućih posuda za prikupljanje čvrstog otpada koji se može reciklirati.

Izvršiti sanaciju divljih deponija kao i spriječiti nastajanje novih.

Zaštita vazduha

Osnovna problematika kod samog planiranja namjene površina i izvora polutanata je momentalno nepostojanje sistema upravljanja kvalitetom vazduha, odnosno jedinstveni monitoring na osnovu kojeg se može ne samo zaključiti stanje kvaliteta nego i upravljati sa njim, kako na području ovog obuhvata, tako i na području cijele teritorije Distrikta.

Sagledavanjem jednog takvog sistema, potreba koje postoje u njemu i samo lociranje zagađivača bi bilo adekvatnije, čime bi se obezbijedio još veći kvalitet životne sredine.

U fazi planiranja objekata i lociranja zagađivača vazduha vodilo se računa o adekvatnoj namjeni prostora koja će moći obezbijediti adekvatan kvalitet vazduha jednog savremenog urbanog područja.

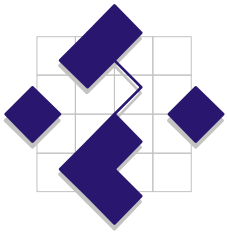
Ovaj urbanističkim plan treba biti obuhvaćen jedinstvenim sistemom toplifikacije.

Detaljna analiza toplifikacionog sistema i njegove organizacije može se sagledati iz posebnog dijela koji se bavio ovom problematikom, koji je obuhvatio sve prirodne zahtjeve i koji se nalazi u ovom urbanističkom planu.

Sva postrojenja koja imaju namjenu obezbjeđenja toplotne energije moraju biti u skladu sa zakonskim propisima i regulativama koja propisuju način funkcionisanja tih postrojenja i uslovima pod kojima ona mogu funkcionisati. Prisustvo polutanata na ovom urbanističkom planu potiče, uglavnom od same dispozicije zagađujućih elemenata, kotlarnica u sastavu pojedinih privrednih subjekata, individualnih ložišta i izduvnih gasova automobila sa gradskih saobraćajnica.

Sa ciljem zaštite vazduha neophodno je sprovesti sljedeće mjere:

- kao gorivo za zagrijavanje koristiti kombinaciju: prirodnog gasa, mazuta, sa specifikovanim sadržajem sumpora;
- rekonstrukciju saobraćajne mreže, kao i iznalaženje i realizaciju arhitektonskih, građevinskih i hortikulturnih rješenja između saobraćajnica, stambenih i radnih zona i objekata;
- vršiti kontrolu vozila na tehničkom pregledu saglasno propisima o bezbjednosti saobraćaja u odnosu na dozvoljene količine izduvnih gasova;
- s ciljem bolje kontrole kvaliteta vazduha (imisija), neophodno je napraviti katastar zagađivača, područja koji treba dinamički obnavljati;
- uspostaviti monitoring kvaliteta vazduha za praćenje osnovnih zagađujućih materija (SO i čađ, taložne materije, suspendovane čestice, NO_x i CO), na čitavom urbanom području;
- povremeno mjeriti karakteristične zagađujuće materije iz saobraćaja;
- povremeno mjeriti specifične zagađujuće materije iz industrijskih i drugih proizvodnih objekata koji potencijalno ugrožavaju vazduh;
- predvidjeti maksimalno ozeljenjavanje slobodnih površina, kako javno, tako i oko okućnica individualnih stambenih objekata;

- za zaštitu od individualnih gasova, prašine i buke iz saobraćaja prilikom projektovanja i izvođenja saobraćajnica predvidjeti zaštitne drvorede i druge vidove čvrstih barijera (zaštita od buke);
- ne smije se dozvoliti da tretman čvrstog otpada se obavlja spaljivanjem pri čemu će doći do emisije štetnih gasova koji nastaju sagorjevanjem tog otpada;
- obezbjeđenje komunalne higijene;
- uspostaviti sistem daljinskog grijanja u urbanom dijelu izgradnjom gradske toplane u skladu sa zakonskim propisima i drugim aktima sa ciljem eliminisanja negativnih uticaja planirane toplane na životnu sredinu.

Zaštita voda

Voda je jedan od osnovnih prirodnih elemenata bez kojeg je nemoguće zamisliti život na zemlji. Učestvuje u procesu kruženja materije u prirodi, biološki je aktivna, odnosno dobar je rastvarač, ima veliku sposobnost apsorpcije, kako hemijskih supstanci, tako i različitih oblika neorganskih materija te na osnovu ovih samo navedenih osobina može se donijeti i zaključak da je takvu materiju teško i štiti.

Na području obuhvata ovog urbanističkog plana preduzele su se određene mjere u pogledu zaštite voda i to bi bio onaj minimum koji bi se trebao ispuniti da bi se ispunili zahtjevi zaštite životne sredine propisani, kako zakonskim regulativama, tako i svjetskim standardima i propisima.

Jedna urbana sredina poput ove zahtijeva objedinjavanje sistema za vodosnabdijevanje i uvođenje separacionog komunalnog sistema, čija su rješenja i data ovim urbanističkim planom.

Pod separacionim sistemom se podrazumijeva odvajanje otpadnih od padavinskih voda koje podrazumijeva i praćenje njihovog sastava.

Odvođenje otpadnih voda treba da bude pokriveno kanalizacionom mrežom, odnosno centralnim gradskim kanalizacionim sistemom te priključenjem na planiranu centralnu jedinicu za prečišćavanje koji uključuje i sisteme i uređaje za prečišćavanje.

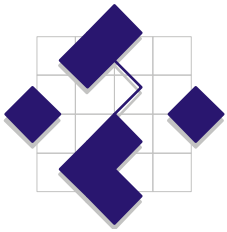
Odvođenje padavinskih voda obavljaće se preko odgovarajućih kanala koji će biti sastavni dio kanalizacione mreže, a koji moraju obezbijediti najkraći put odvođenja padavinskih voda od planiranih objekata.

Posebnu pažnju treba posvetiti zaštiti malih vodotoka Blizna, Duboki potok, Ciganski potok i Brka, a osnovni vid njihove zaštite na nivou ovog plana ogleda se u uređenju, sprečavanju nedozvoljenog odlaganja otpada te stvaranje što povoljnijeg ambijenta.

Zaštita rijeke Save će se postići izgradnjom centralne jedinice za prečišćavanje te primjenom najboljih mogućih tehnologija prilikom procesa rada «Luke Brčko».

VII SISTEM ZELENIH POVRŠINA

Zelene površine, odnosno njihovo uređenje kao komponenta urbanizacije naselja, imaju izvanredan značaj u životu i radu ljudi pa im je potrebno dati tretman bitne infrastrukturne komponente. Takođe, u okviru industrijskih zona zelene površine imaju dvojak značaj i to:

zaštita okolnog prostora od negativnih uticaja tehnoloških procesa koji se odvijaju u okviru pomenutih zona i formiranje prijatnog ambijenta za korisnike ovog prostora uz nespornu pozitivnu funkciju u kontekstu sanitarno-higijenskih uslova, ambijentalnog osmišljavanja svojim estetsko-dekorativnim izgledom i regulacije mikroklimata.

Sistem zelenila svakog grada predstavlja kompleks prostorno povezanih gradskih i prigradskih zelenih površina svih kategorija sa određenom funkcijom i namjenom. Neophodno je voditi računa da se u urbanističkoj koncepciji uspostavi skladan odnos između arhitektonsko-građevinskih objekata i zelenih površina, a takođe, interpolacija postojećeg zelenila na istim principima harmoničnog jedinstva.

Područje obuhvata u pejzažnom smislu ima veliku vrijednost i potencijal u kontekstu postojanja prijatnog ambijenta za život i rad lokalnog stanovništva.

Planskim rješenjem zadržan je postojeći pejzažni kontekst u smislu zadržavanja ambijenta posavske ravnice sa poljoprivrednim pejzažima, voćnjacima, livadama i gajevima, uglavnom hrasta lužnjaka i graba, nepravilno raspoređenim u prostoru. Razvoj naselja definisan je održivošću između planiranih sadržaja i očuvanja ukupnog postojećeg zdravog životnog ambijenta.

Klasifikacija zelenih površina je jedini način njihove sistematizacije u zavisnosti od karaktera korišćenja, analiziraće se kategorije zelenih površina, kako po njihovoj pripadnosti, podjeli grupe, tako i po važnosti u okviru svake grupe. Podjela je sljedeća:

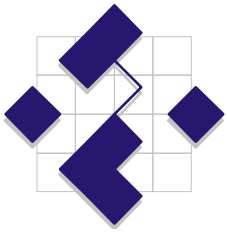
1. Zelene površine javnog korišćenja
2. Zelene površine ograničenog korišćenja
3. Zelene površine specijalne namjene
4. Šume i šumska zemljišta
5. Ostale zelene površine
6. Zelene površine javnog korišćenja

1.1. Gradski parkovi

Gradski park je najvažniji elemenat sistema zelenila, značajan i kao mjesto svakodnevnog odmora i neophodan kada je u pitanju funkcija zadovoljenja ekoloških parametara u urbanim sredinama.

Parkovi istovremeno predstavljaju čvorne tačke čitavog sistema zelenila jer su međusobno i sa ostalim kategorijama zelenila povezani drvoredima.

Za lokaciju parka i zelenih skverova predviđeni su oni prostori i dijelovi gradskog tkiva koji se karakterišu povoljnim prirodnim uslovima i prisustvom postojećih zelenih zasada, zemljištem pogodnim za dendromaterijal, vodenim površinama i slično, a koji ne zahtijevaju sprovođenje skupih pripremih tehničkih radova.

Budući da su to prostori najčešće oivičeni saobraćajnicama, neophodno je od biljnog fonda koristiti drveće voluminoznih i razvedenih krošnji, sa bogatom lisnom masom (platan, javor, lipa i drugo). Granične dijelove prema saobraćajnicama treba tretirati sadnjom nižeg drveća i grmlja, kojima se obezbjeđuje kompaktna zelena zavjesa, a sadnjom trajnica i cvjetnica obezbjeđuje estetski doživljaj.

Gradski park je suviše devastiran. Osim oskudnog dendromaterijala ostali sadržaji ne postoje.

Potrebno je izvršiti rekonstrukciju parka i osmisлити ga svim neophodnim parkovskim elementima.

1.2. Skverovi i trgovi

Skverovi su locirani oko javnih i administrativnih objekata na saobraćajnicama i gradskim ulicama. Relativno su dobro komponziciono osmišljeni drvećem visokog boniteta i dekorativnost. Mapi je broj, a posebno ih nema u zonama individualnog stanovanja gdje bi imali višestruku funkciju.

Na samom Trgu ispred hotela "Posavina" zelenilo je izuzetno lijepo sa vrlo rijetkim vrstama i spomenik je prirodne vrijednosti.

1.3. Drvoredi

Da bi se uloga vezivanja svih segmenata gradskog pejzaža te ciljevi zaštite i popravljavanja lošeg uticaja saobraćaja na okolinu posredstvom zelenog medijuma mogli uspješno riješiti, treba ocijeniti dvije osnovne kategorije problema:

- uslove pod kojim vegetacija uz saobraćajnice mora obavljati funkciju zaštite, a prema tome izvršiti izbor i vrstu biljnog materijala,
- svojstva vegetacije, odnosno izbor vrsta čija svojstva koriste zaštititi.

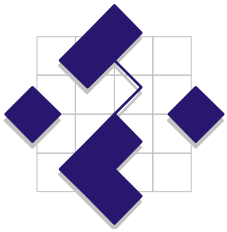
Istorijski i urbanistički grad Brčko nema tradiciju podizanja drvoreda, što predstavlja problem u vezivanju svih segmenata gradskog pejzaža, a i umanjuje mogućnost naknadnih intervencija u tom smislu. Jedini dobro oblikovan drvored, starosti većoj od 80 godina. Dugo neodržavan, zahtijeva ozbiljne intervencije, na nekim mjestima popunjavanje odraslijim sadnicama. U Ulici Hasana Aganovića Tača nalazi se drvored kalemljenog jasena. Taj bi drvored svakako trebalo sačuvati, a stablima koja su pritiješnjena asfaltom treba otvoriti okolni prostor, da bi se obezbijedili kvalitetni životni uslovi.

Kod daljeg planiranja neophodno je formirati, tamo gdje je moguće, " zelene trake ", a tamo gdje ta mogućnost ne postoji preporučujemo otvaranje velikih prostora za grupacije stabala (rešetke sa sistemom za prihranu i zalijevanje stabala), koje bi preuzele funkciju drvoreda i na taj način povezale postojeće zelene prostore u gradu.

Ovim urbanističkim planom, lokacija na Bulevaru mira, na kojoj se nalaze kvalitetna i vrijedna stabla tercijarnog relikta GINKA (*Ginko Biloba*), planira se staviti pod zaštitu sa ciljem očuvanja ove rijetke i ugrožene vrste.

2. Zelene površine ograničenog korišćenja

2.1. Sportski parkovi

Ovi parkovi namijenjeni su aktivnostima fizičke kulture i sporta i grad danas raspolaže sa nekoliko nedovoljno pejzažno osmišljenih i vrlo malo sportskih sadržaja. Najznačajniji park je Ficibajer površine 41 - 41 ha. Lociran je na obali Save, prednost ove lokacije u tome što sa vodenih površina dolazi čist vazduh sa svojim specifičnim uticajem na priobalnu mikroklimu.

Budući da je uzvodno od naselja i industrijske zone i potrebno je u tom pravcu spojiti sa zaštitnim pojasom i vodozaštitnim zelenilom da bi formirali jedinstven sistem i obezbijedili ekološko biološku efektivnost nivoa ozelenjenosti po normativima za aktivnu rekreaciju 11,25 m/stanovnika.

2.2.Slobodne površine školskih kompleksa

Školsko dvorište predstavlja prostorno-arhitektonski, estetski i funkcionalno-pedagoški objekat. Zbog toga uređenje i održavanje školskih dvorišta zahtijeva specifičan pristup.

Opšta ocjena za sva školska dvorišta u Brčkom je da vlasnici nemaju izgrađen i odgovoran odnos prema svom spoljnom prostoru. U odnosu na broj učenika, osnovne škole nemaju dovoljno spoljnog prostora da bi ostvarile sve potrebne funkcije, kao što su sportske aktivnosti, učionice u slobodnom prostoru, manji botanički i zoo vrtovi i slično.

Zelenilo oko školskih objekata ne odgovara svom zadatku malim brojem stabla i bez kompozicione strukture.

Nije se vodilo računa da treba zadovoljiti dvije funkcije: stručno ogledno i fiskulturno rekreativno. Neophodno je gdje tehničke mogućnosti dozvoljavaju, interpolirati zelenilo i riješiti ove nedostatke.

Zbog toga preporučujemo izradu projekata za pejzažno uređenje tih prostora, da bi ostvarili funkciju koju imaju kao dio vaspitne ustanove, ali i doprinijeli kvalitetu gradskog pejzaža u cjelini.

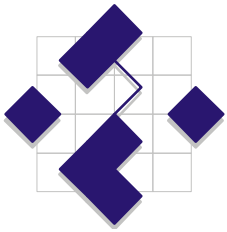
2.3.Zelene površine zdravstvenih ustanova

Ova je kategorija zelenih površina zatvorenog tipa u svojoj funkciji veoma specifična. Osnovna funkcija koju zelenilo mora ostvariti kada su u pitanju zdravstvene ustanove, posebno bolnice, je zaštitna, a zatim estetska.

Zgrada - Medicinski centar, kao i park koji je okružuje, potiču iz austrougarskog perioda i slijede standarde te epohe. U tom smislu posebno su vrijedna stabla divljeg kestena, mada je oblikovno park izgubio prvobitni sklad, koji bi se malim intervencijama mogao vratiti, a to bi značilo pojačavanje njegove zaštitne funkcije. C obzirom na vrijednost parka, potrebno je napraviti projekat za njegovu revitalizaciju, čija vrijednost se ne bi potrošila u smislu povećanja njegovog kvaliteta samo u bolničkom krugu nego bi znatno oplemenio širi gradski prostor. C obzirom da se nalazi između dvije prometne saobraćajnice, ulaganje u osvježanje pomenutog parka, znatno bi povećalo stepen njegovog ekološkog uticaja jer bi se veći procenat zagađenja i buke uspijevao da amortizuje.

C obzirom na već izrečen stav o oskudnoj vegetaciji u gradu Brčko i već date prijedloge o stvaranju sistema zelenila, park Medicinskog centra, može biti jedan od kompleksa koji kvalitetno može da ubrza taj proces.

2.4.Zelene površine na području stambenih zajednica

Zelene površine stambenih zajednica i blokova su sastavni su dio sistema zelenila i u balansu gradskih zelenih površina one zauzimaju vodeće mjesto.

U zoni individualnog stanovanja, uz pretpostavku da će se zadržati postojeći fond zelenila neophodno je uspostaviti veze sa ostalim segmentima zelenila u gradskom tkivu.

U obavezu vlasnika se stavlja dekorativno uređenje predbašte, odnosno dijela prema ulici, dok se u dijelu iza kuća može formirati voćnjak, bašta i sl., što pravilnim rasporedom uz određene hortikulture detalje može imati visok dekorativni izraz.

2.4.1. Blokovsko zelenilo

Pod ovom kategorijom zelenih površina podrazumijevaju se uređeni i neuređeni prostori oko društvenih stambenih objekata. Takve površine u Brčkom procentualno su male, u odnosu na površine okućnica individualnih stambenih objekata. Ono što je karakteristično za ove prostore je da su u sklopu izgradnje objekata izgrađene kao organizovane zelene površine (mada proporcionalno male u odnosu na broj stanara). Kako postoji mogućnost da se tako izgrađene površine vežu za postojeće slobodne površine, kod daljeg planiranja preporučujemo unošenje potrebnih sadržaja za odmor i rekreaciju da bi se, na taj način, stvorila funkcionalna rekreativna cjelina.

Iz tih razloga je uređenje naselja ne samo kulturni i estetski zadatak već prije svega socijalni pa je postojeći fond dendromaterijala odlična matrica za dalju nadgradnju.

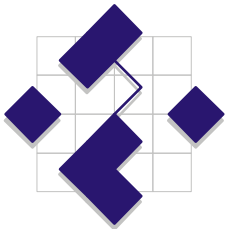
2.5. Zelene površine industrijskih zona

Spoljni prostor industrijskih zona treba posmatrati prvenstveno u kontekstu primjene sanacionih mjera radi obezbjeđenja ekološke zaštite. Parkovsko-oblikovna komponenta uređenja slijedi kao posljedica afirmacije prethodne.

Uvidom u postojeće stanje, jasno je da je najveći dio izgrađenih zelenih površina u industrijskim zonama Brčkog novijeg datuma, ali ne slijedi savremene standarde. Kod takvih objekata zelenilo prvenstveno mora obezbijediti funkciju ekološke zaštite što, gotovo bez izuzetka, u ovim prostorima nije postignuto, pogotovo što je i širi prostor ekološki veoma siromašan.

Zbog svega gore navedenog predlažemo izradu idejnih rješenja spoljnog uređenja koja bi riješila sljedeća pitanja:

- u primjeni biljnog materijala koji bi učestvovao u oplemenjivanju tih prostora (uzimajući u obzir veličinu mogućih onečišćenja, izazvanih funkcionisanjem pogona), treba se odlučiti za vrste koje se ističu većim stepenom rezistentnosti (kao što su: lipa, platan, klen, mlječ, crveni hrast i druge),
- gdje god postoji mogućnost, na velikim asfaltnim površinama otvoriti, zelene površine" da bi se povezale sa već postojećim i povećale inače siromašan biljni fond cijelog prostora;
- zelenim pojasom oko pogona izvesti sistem kompaktnih zelenih zavjesa, čiji će sastav i visina zavisiti od stepena zagađenosti fabričkog kruga c jedne strane i okolnog prostora c druge strane;

- na prostorima za skladištenje sirovina obezbijediti da se, sadnjom odgovarajuće zelene mase, zakloni tehnološki priljav prostor;
- saobraćajno-manipulativne prostore treba maksimalno oplemeniti drvo-rednim drvećem kompaktnih i voluminoznih krošnjii;
- postojeći kvalitetan biljni fond sačuvati;
- neskladne i trošne objekte, gdje god je moguće, "maskirati" vegetacijom (puzavice, žive ograde i slično);
- u sklopu zelenih površina (na prostornim površinama travnjaka) planirati vrtno-tehničke i neke sadržaje rekreacije i zabave.

Prilikom izrade urbanističke dokumentacije nižeg reda naročitu pažnju posvetiti unutrašnjem uređenju industrijskih krugova. Tu se prije svega misli na naftni terminal, gdje se očekuje veći promet vozila i prisustvo naftnih isparenja pa je neophodno podizanje većih četinarskih nasada.

Prilikom izbora vrsta pomenutog dendrofonda koristiti hidrofilne vrste četinara otporne na specifične polutante konkretnih industrijskih krugova.

Minimalna površina uređenog zelenila u vidu dendronasada u okviru industrijskih parcela treba da bude 15%.

3. Zelene površine slecijalne namjene

3.1. Vodozaštitno zelenilo

U racionalnom korišćenju i zaštiti vodenih površina i tokova jedna od glavnih mjera je regulisanje njihovog protoka.

Vodozaštitna vegetacija ima ulogu "biošipova" ili biološkog armiranja tla. Ona utiče na to da zemljište intenzivnije upija padavine, a sporije otiče do vodotoka čime se otklanjaju poplave.

Zelene površine duž rijeke Save, Brke i manjih potoka predviđene su s ciljem regulisanja vodnog režima i obezbjeđenja visokog nivoa uređenja priobalnih površina.

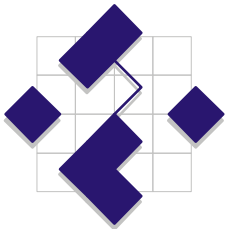
Vodeći računa da pitanje velikih rijeka, kao što je Sava određene količinom vode srednjih i manjih vodotoka, znači da se treba posvetiti pažnja njihovoj zaštiti. Odsustvo vodozaštitnih pojaseva kod manjih tekućica (Brka, Kukavica ...) vodi ka tome da nivo vode u toku ljeta vrlo opada i da obrastaju vodenom vegetacijom, a obale podliježu podlokavanju, odronjavanju i osipanju.

Širina vodozaštitnog pojasa oko vodene površine zavisi od same površine vode. Pojas od vodenog toka do početka vodozaštitnih zasada ne treba da bude manji od 10 m nego ga treba zadržati pod travnim pokrivačem, a na plavnim dijelovima sa visokim nivoom podzemne vode ili pak sa plitkim slojem stajaće vode u jednom dijelu godine.

Neophodno je predvidjeti sadnju hidrofilnih vrsta.

3.2. Zelene površine duž saobraćajnica

Pod ovaom kategorijom zelenila podrazumjevaju se svi nasadi biljaka koji se nalaze duž ulica između građevinskih linija i ivica kolovoza. Oni predstavljaju kostur u osnovu zelenila jer povezuju sve segmente sistema i u isto vrijeme čine jedinstven sistem sa vangradskim zelenim površinama.

Dobro ukopmonovano ulično zelenilo omogućava prodiranje svježih vazdušnih masa iz vangradskih prostora i većih površina gradskog zelenila u sve dijelove grada.

Na taj način direktno i indirektno utiče na poboljšanje mikroklimatskih uslova u cjelini. U isto vrijeme smanjuje čestice prašine, čađi i ostalih aerozagađenja i jačinu buke. Pošto ulično zelenilo, a prvenstveno drvoredi nisu dovoljno zastupljeni, treba planirati nove drvorede na svim profilima ulica, gdje postoje tehničke mogućnosti. Postojeći planirani drvoredi vezivni su elementi ostalih centralnih javnih zelenih površina (park, trg, rekreacija i slično), sa periferijom do uže zaštitne zone.

C obzirom da grad Brčko ima solidan fond zelenila čiju suštinu čine individualni vrtovi, a karakter izgrađenog prostora čini niskospratnost stambenih jedinica, a budući da i sama širina ulica diktira sadnju drvoreda, predviđaju se srednje visoke listopadne vrste.

3.3. Zelene površine sakralnog karaktera

U ovu kategoriju zelenila spadaju groblja, mezarja i "parkovi tišine" i dalje pripadaju kategoriji zelenila specijalne namjene. Na području Brčkog u granicama urbanističkog plana danas postoji više groblja i mezarja.

Groblja i mezarja koja su popunjena, c obzirom da više nisu aktivna treba zadržati kao "parkove tišine".

Ove površine treba okružiti pojasom zaštitnog zelenila prema kontaktnim prostorima.

Postojeća groblja koja su aktivna potrebno je dopuniti pratećim sadržajima shodno konfesiji kojoj pripadaju i naročito formirati zeleni zaštitni pojas, kako iz funkcionalnih, tako i iz estetskog razloga.

Ovim planom predviđene su i lokacije novih groblja i mezarja, pri čemu se kod izbora lokacije vodilo računa o prirodnim uslovima (geografskim, edafskim, hidrološkim, klimatskim, biotičkim), stvorenim uslovima (demografskim, socijalnim) i posebnim uslovima.

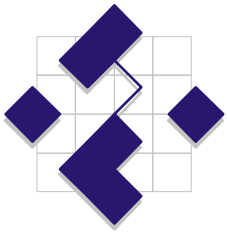
Normativi za izgradnju groblja 01-02 ha na 1000 stanovnika

4. Šume i šumska zemljišta

Pod šumskim zemljištem se smatraju sva ona zemljišta prekrivena šumskom vegetacijom, kao što su stabla u kombinaciji sa manje-više niskim rastinjem, prirodnog porijekla ili zasađena, u bilo kojem stepenu razvoja. Takođe, šumska zemljišta su i ona zemljišta koja imaju visok potencijal da postanu šumsko zemljište, ukoliko bi takva namjena bila racionalnija od postojeće.

Prema ekološko – vegetacionoj rejonizaciji BiH, predmetno područje pripada PRELAZNO ILIRSKO-MEZIJSKOJ oblasti, odnosno donjedrinskom području. Zauzima sjeveroistočni dio BiH i pripada području sa karakterističnom kontinentalnom klimom. Na padavine u vegetacionom periodu otpada oko 55% godišnjih padavina, a odnos padavina i potencijalne evapotranspiracije je veoma nepovoljan, (oko 0.82). Vegetacioni period traje od 190 – 210 dana.

Sa geomorfološkog stanovišta ovo područje je predstavljeno aluvijalnom ravni sa tipovima

zemljišta iz odjeljenja automorfni i hidromorfni, čineći samostalne areale i zemljišne kombinacije.

Realna šumska vegetacija predstavljena je sastojinama hrasta lužnjaka i običnog graba (*Carpino betuli-Quercetum roboris*), koji su raspoređeni mozaično u zavisnosti od orografsko-edafskih i antropogenih uticaja.

Naime, prekomjerne industrijske sječe u prošlosti, kalamiteti insekata i gljiva, opadanje nivoa podzemnih voda usljed podizanja nasipa, usloveli su nestajanje hrastovih stabala, tako da danas dosta ovih šuma imaju izgled grabovih šikara. Manje površine pripadaju zonalnoj fitocenozi vrba i topola sa poljskim jasenom na recentnim fluvisolima i karakterističnim za stalno vlažne enklave uz obale vodotoka.

Pokraj estetskih ove sastojine imaju i izuzetnu zaštitnu funkciju zemljišta od ispiranja i odnošenja vodenim tokovima.

Na prostoru obuhvata, šume i šumska zemljišta su, uglavnom sa pravom vlasništva, sa prosječnom zalihom drvne mase koja iznosi 100 m³/ha.

Šumama i šumskim zemljištem, na području obuhvata, upravlja Odjeljenje za poljoprivredu, šumarstvo i vodoprivredu Vlade Brčko distrikta.

Šume u zonama urbanih sredina imaju veliki pozitivan uticaj na životnu sredinu stanovništva zbog značajnog zaštitnog i regulatornog uticaja na cijeli ekosistem. S- toga je gazdovanju šumama oko naselja, u kontekstu prije svega, uzgoja i zaštite, potrebno posvetiti posebnu pažnju.

Kao osnovni ciljevi koji se odnose na uređivanje šuma u području obuhvata smatraju se:

- zaštita, njega i korišćenje šuma,
- očuvanje postojećeg biodiverziteta,
- hidrogeološka zaštita prostora,
- unapređenje bioekološke funkcionalnosti.

Smanjenje šumskih površina vršiti samo u slučaju:

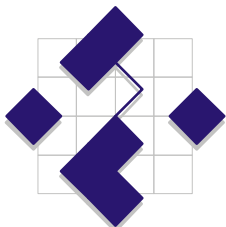
- promjene vrste drveća, sastojinskih oblika šume, podizanje plantaža ili objekata koji služe šumskoj proizvodnji (rasadnici, šumski putevi, šumske prosjeke, građevinski objekti u šumarstvu, lovni objekti).
- ako se šumsko zemljište zbog opšteg interesa ima privesti drugoj kulturi.

Vlasnici šumskih zemljišta u istima moraju vršiti sljedeće aktivnosti sa ciljem:

- poboljšanja sastava šuma,
- normalizaciju proizvodnje drvne mase,
- podsticanja prirodnog obnavljanja,
- povećanja produktivnosti.

Posebno je potrebno izvršiti zaštitu šuma i šumskih zemljišta, čija je funkcija i ta da štiti stambene objekte, puteve i ostale objekte od javnog interesa.

5. Ostale zelene površine

Partizansko groblje, spomen-parkovi kao jedan od gradskih urbanih elemenata, jesu i dio gradskog pejzaža.

Partizansko groblje u Brčkom u oblikovnom i prostornom smislu je bilo najosmišljeniji dio gradskog pejzaža. Sada je potpuno zapušteno i devastirano, kao i spomenik i zbog toga je neophodno izraditi detaljan program revitalizacije cijelog kompleksa. Vrijedno je napomenuti da je, i pored očigledne nebrige, sačuvan dobar dio vrijednog biljnog materijala, koji bi se brzo mogao dovesti u odgovarajuće stanje. Stoga, čak ukoliko se u dogledno vrijeme ne bude pristupilo sanaciji spomeničkog dijela kompleksa, predlažemo da se parkovski sadržaji oblikuju, a kvalitetnim mjerama njege vegetacija osvježi, jer ona ima neprocjenjivu vrijednost u sistemu zelenila Brčkog.

Tabela 1

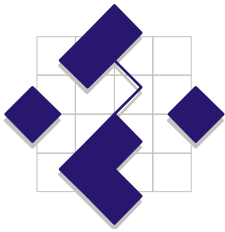
Prikaz površina prema klasifikaciji zelenih površina

	Naziv površine	Površina u ha
1	Šume i šumsko zemljište	492.76
2	Zelene površine javnog korišćenja	12.68
3	Zelene površine ograničenog korišćenja	68.57
4	Zelene površine specijalne namjene	412.72
5	Zelene površine sakralnog karaktera	56.63
	Ukupno (ha)	1 043.36

Od ukupne površine obuhvata, 18% prostora je predstavljeno zelenim površinama, a s obzirom da je za ovo područje poljoprivreda dominantna i egzistencijalna djelatnost, može se konstatovati zadovoljavajući odnos.

Zaključci

1. Budući da u pejzažnom oblikovanju nije bilo osmišljenog i kontinuiranog procesa, kod daljeg planiranja neophodno je sve segmente gradskog pejzaža povezati među sobom te dalje, pomoću zaštitnih pojaseva, za poljoprivredno zemljište, voćarske i šumske komplekse.
2. Gradski javni prostor obogatiti objektima vrtne arhitekture (trgovi, skverovi, velike "zelene kasete") višeg stepena obrade (pejzažno-tehnička parterna ograda, interpolacija skulpture, elemenata vode i sličnih motiva višeg umjetničkog utiska).
3. Zbog nedostatka gradskih drvoreda neophodno je urbanističko planiranje novih gdje god za to postoji mogućnost, kao i formiranje zelenih prostora tamo gdje za drvorede nema uslova.
4. Školska dvorišta obogatiti potrebnim sadržajima za sportske aktivnosti, učionicama u slobodnom prostoru, malim botaničkim i zoo vrtovima i drugim.
5. Zelene površine zdravstvenih ustanova dovesti u funkciju rekreativnog liječenja bolesnika.
6. Izraditi idejna rješenja pejzažnog uređenja za zelene površine industrijskih zona u kojima bi poseban akcenat trebalo dati zaštitnim pojasevima.
7. Za vodotokove Brke i Save kroz Brčko izraditi studije koje bi riješile pitanje prečišćavanja voda, uređenje kompleksa oko njih i povezivanje u zajedničku rekreativnu zonu.
8. Funkcionalno povezivanje prostora namijenjenih rekreaciji (šetalištima na obalama Save i Brke).

NAPOMENA: U ovom elaboratu nismo se bavili detaljnom valorizacijom pojedinačnih elemenata jer bi to bio predmet valorizacione osnove za izradu regulacionih planova.

VIII VALORIZACIJA KULTURNO-ISTORIJSKOG NASLJEĐA

Koristeći najnovija saznanja i iskustva gradova kod nas i u svijetu na planu zaštite istorijskih područja, javlja se potreba da se usaglasi savremeni pristup zaštiti postojećih urbanih cjelina i nova shvatanja arhitekture i urbanizma.

Pravilan odnos prema spomeničkim cjelinama, odnosno savremene ideje o njihovoj zaštiti već je svojim stavovima obuhvatala Atinska povelja (1931.), da bi posebno poglavlje posvetila tome Venecijanska (1964.), te Amsterdamska deklaracija (1976.) i Varšavska konvencija (1976.), ali zapravo tek su na Trinaestom kongresu Međunarodne unije arhitekata u Peryy 1978. godine bile jasno definisane.

Tom prilikom donesena Povelja «Machu Picchu», podvlači potrebu poštovanja istorijskog kontinuiteta izgradnje sredina gdje svaka zgrada za sebe ne može biti izolovani objekat, nego sastavni element kontinuiteta koji traži kontakt sa ostalim elementima, da bi zaokružila svoj vlastiti izgled.

Naglasak na kontinuitetu urbanog tkiva temelji se na ponovnoj integraciji građevine sa gradom i pejzažom. Polazeći od postavki Povelje u kojoj se kaže da je neophodno djelovanje u oblasti konzervacije i revitalizacije, tako da se istorijsko jezgro i arhitektonski objekti vežu za razvojne procese grada, dolazi se do zaključka da je to jedino moguće rješenje njihove sudbine. Njihova regeneracija je moguća, ali u obimu cijelog gradskog organizma i to ne samo onih službi koje se bave zaštitom, nego prvenstveno onih koji se bave urbanizmom.

Tako urbanistički pristup dobija na važnosti, a najopštija iskustva dokazuju, da se sudbina istorijskih područja rješava u prvom redu na polju urbanizma uzetog u cjelini.

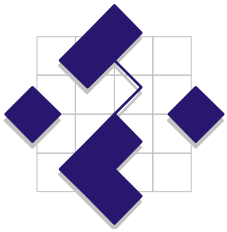
Očuvanje istorijskih područja je složen zadatak, posebno onih koja su dugim procesom degradacije izgubila dio svog identiteta.

Cilj revitalizacije je isticanje svake vrijednosti, prirodnih elemenata, karakteristika arhitekture i stila, ne samo pojedinačnih primjeraka neke stare epohe nego i onih novijeg datuma, kao značajnih elemenata graditeljsko-urbanističkog kontinuiteta.

Sudeći prema istorijskim izvorima i građi može se zaključiti da se Brčko razvijalo od naselja uz skelu na Savi u XVI vijeku do modernog evropskog trgovačkog centra u XIX i XX vijeku. Istorijski tok, uz geografske posebnosti koje su diktirale i privrednu orijentaciju, određivao je osnovne urbanističke karakteristike grada. Može se slobodno reći da su istorijsko urbano jezgro Brčkog i njegove najreprezentativnije građevine zapravo direktan odraz, ovdje ukratko opisanih, istorijskih prilika, trgovačke orijentacije u privredi grada i zasluga ekonomske moći i evropski izgrađenog ukusa građanskog staleža.

Metodološki pristup obradi zadatka

Rekognosciranje, evidentiranje i analiza prostora i objekata, uz prethodno izučavanje arhivskih dokumenata i istorijske građe, tehničke i fotodokumentacije, geodetskih karata i planova bila je osnova za metodološki pristup obrade ovog kompleksnog zadatka. Na

osnovu toga izvršena je hronološka identifikacija svih vrijednih objekata, što je prikazano kartom - hronološka pripadnost. Utvrđene su sljedeće vremenske distance:

- 1) objekti izgrađeni do 1882. godine;
- 2) objekti izgrađeni od 1882. -1918. godine;
- 3) objekti izgrađeni od 1918. -1945. godine;
- 4) objekti izgrađeni poslije 1945. godine.

1) Objekti izgrađeni do 1882. godine

Ova vremenska distanca odnosi se na vrijeme prije dolaska Austrougarske, preciznije prije geodetskog snimanja koje je austrougarska vlast izvršila u Bosni i Hercegovini u periodu između 1880. i 1884. godine, a koje je za grad Brčko izvršeno 1882. godine.

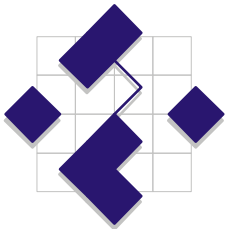
Na tom snimku, zvanom "austrijska karta", vidljiva je urbanistička struktura i objekti nastali prije austrougarske okupacije ili za prve četiri godine nove vlasti.

Pri poređenju globalne savremene urbanističke slike Brčkog sa stanjem na "austrijskoj karti", uočljivo je da je grad umnogome zadržao osnovne forme još iz predaustrijskog vremena. S obzirom da Brčko nikad nije imalo formu medijevalnog utvrđenog grada, to ni njegovo gradsko jezgro nije oblikovano kao grad unutar zidina, već je nastajalo oko ušća Brke u Savu i tako dobijalo ljevkastu formu. U cjelokupnoj slici grada značaj orijentalno-islamske tradicije. Još sredinom i u drugoj polovini XIX vijeka, prije austrougarske okupacije, Brčko se transformiše prema zahtjevima novog, trgovačko-poslovnog građanskog staleža, preciznije rečeno, prema potrebama velikih trgovačkih porodica, na čije ime su u gruntovnicu upisani veliki trgovačko-poslovni objekti ucrtani na "austrijskoj karti". Pravac uz desnu obalu Brke do tog vremena nije bio značajnije izgrađen. Na lijevoj obali Brke sačuvala se donekle orijentalna struktura, u kojoj ulica nije definišući elemenat, već elemenat koji prati nepravilno oblikovano naselje. Tako na ovom prostoru grada splet ulica i danas ponavlja stanje zatečeno 1882. godine. One vijugaju između objekata koji slijede morfologiju terena, bez ortogonalne šeme, ne podliježući geometrijskim pravilima regulacije. To su današnje ulice Pante Pantelića, Islahijet, Rizaha Štetića, Danila Kiša, Suljagića sokak, Omerbašića, Braće Trebinjčevića, Vasifa H. Zajčirevića i A. Branka Šimića, pri čemu pravac Ulice Kantardžića prati tok Brke.

Na desnoj obali Brke, na sjevernom dijelu ovog potaza, u kartu iz 1889. ucrtano je nekoliko objekata od drveta ili bondruka, od kojih dva izrazito velikih podužnih gabarita zauzimaju mjesto posljednjih stambeno-poslovnih zgrada u Ulici Konačko brdo. Nešto južnije na istom potezu, na mjestu velikih stambeno-poslovnih objekata u današnjoj Ulici Bosne srebrne, u »austrijsku kartu" su, takođe ucrtani objekti podružne dispozicije od bondruka. Danas nema traga nekolicini zidanih objekata koji su na geodetskom snimku iz 1882. godine ucrtani na prostoru današnjeg zanatskog centra u Ulici Konačko brdo te otprilike na prostoru današnjeg Trga mladih. Od osam masivnih objekata unesenih u »austrijskoj karti" na potezu Ulice Konačko brdo do danas se sačuvalo pet.

Potez paralelan sa tokom rijeke Save u istočnom dijelu istorijskog jezgra Brčkog, već prije 1882. godine, imao je moderne, evropske urbanističke obrise.

U "austrijsku kartu" ucrtan je pravac današnje Ulice Vuka Karadžića već tada izgrađene masivnim objektima, kao i ulica koja na nju izlaze pod otprilike pravim uglom - Jelenke Vočkić, Posavske, Isidore Sekulić, Dušana Vasiljeva i Miroslava Mike Antića. Navedane ulice su zapravo prodori iz glavnog pravca (V.S.Karadžića) prema Savi. Na istočnom dijelu

ovog prostora na "austrijskoj karti" su ucrtani pravci današnjih ulica Jovana Dučića i Svetog Save, okomiti na glavni potez (V.S.Karadžića) ali sa južne strane. Oni zaokružuju prostor oko pravoslavne crkve u čijoj porti je objekat parohijskog doma. Pravci današnjih ulica Jelenke Vočkić i Miroslava Mike Antića (Mladena Maglova) na austrijskom geodetskom snimku produžavaju se južno od raskrsnica sa pravcem današnje Ulice V.S.Karadžića te zajedno sa pomenutim potezima današnjih ulica Dučićeve i Svetog Save čine otprilike ortogonalnu mrežu, koja se veže na pravac današnjeg Bulevara mira. Za razliku od sjevernog dijela ovog prostora, koji je prema dokumentaciji iz 1882. godine gusto izgrađen, južni dio, kao i čitav pravac današnjeg Bulevara mira sasvim su neizgrađeni. Mreža ulica na prostoru uz Savu ucrtanih na karti iz 1882. godine, istočno od pravoslavne crkve, doslovno se poklapa sa današnjom (ulice Tome Maksimovića, Josipa Pančića, Ilije Milosavljevića - Kolarca i Zmaj-Jove Jovanovića) i pokazuje, takođe gustu izgrađenost, uglavnom objektima od bondruka.

Geodetski snimak iz 1882. godine potvrđuje da su prije ove godine, a najvjerovatnije sredinom ili u trećoj četvrtini XIX vijeka, već bili izgrađeni stambeno-poslovni objekti u Ulici V.S.Karadžića te u Ulici Isidore Sekulić, Ulici Jelenke Vočkić, Ulici Dušana Vasiljeva, Dučićevoj i Jovana Skerlića. Radi se, uglavnom o objektima blokovske dispozicije, koji izlaze licem na glavni potez (V.S.Karadžića), a krilima na bočne ulice, formirajući tako unutrašnje ekonomsko dvorište u koje se najčešće obezbjeđuje ulaz iz dva ili iz sva tri krila zgrade (Jelenke Vočkić, tj. V.S.Karadžića, V.S.Karadžića, odnosno Isidore Sekulić ili V.S.Karadžića. Sličnu dispoziciju sa unutrašnjim dvorištima imaju i uglovnice - V.S.Karadžića, kao i masivna zgrada u Ulici Jelenke Vočkić.

U arhitektonskom smislu radi se, uglavnom o zgradama male spratnosti - to su visoka prizemlja sa podrumima, a stilski svi pripadaju eklektičkom duhu neorenesanse i neoklasicizma. U ovom gradskom prostoru, koji se zbog isključivo srpskog vlasništva nad pomenutim objektima, upisivanim u gruntovnicu nakon 1888. godine i danas zove Srpska varoš, u predaustrijskom vremenu sagrađeno je i nekoliko objekata kubičnih formi, sa prizemljem i spratom te četverostranim krovom. Ucrtani su u kartu iz 1882. godine na mjestu današnjih objekata u ulicama Isidore Sekulić i V.S.Karadžića. Dispoziciju sa "austrijskog plana" ponavljaju i prizemnice u Ulici Isidore Sekulić, Ulici V.S.Karadžića, J. Skerlića i Tome Maksimovića te jednospratnica u Ulici V.S.Karadžića .

2) Objekti izgrađeni od 1882. do 1918. godine

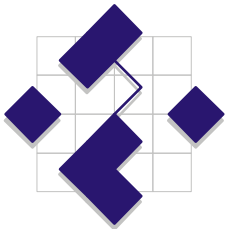
U austrougarskom periodu Brčko je doživjelo transformacije koje su ga, od grada pretežno orijentalnog koncepta, u kojem su se, doduše, već u toku XIX vijeka javljali pojedinačni arhitektonski evropski oblici i, u sjeveroistočnom dijelu grada, ortogonalna, evropska urbanistička šema ulica, preoblikovale u moderan gradski centar.

Parcelacija prostora je u austrijskom periodu uočljivo drugačija od prethodne, orijentalne.

Bogate parcele, sa kućama povučenim c ulica u dubinu bašti, zamijenjene su, u najvećem dijelu grada, gustom građevinskom strukturom objektima koji se nižu u regulacionoj liniji.

Na taj način oblikovali su se embrionalni elementi budućih gradskih blokova, unutar kojih je ukrštanje saobraćajnica uvijek naglašeno uglovnim objektima, bilo erkerom, bilo cilindričnim formama.

Nastajanje reprezentativnih javnih objekata, kao što su Vijećnica ili Hotel "Posavina" uticalo je na formiranje gradskog trga, budući da su arhitektonskom formom, gabaritima ili pozicijom poslužili kao početni elementi urbanizacije. Izgradnja stambeno-poslovnih objekata ili stambenih, porodičnih ili javnih zgrada, intenzivno se odvijala u vremenu

austrijske uprave, što je još više pospješivalo graditeljske aktivnosti u središtu grada.

Mora se primjetiti da u urbanističkom smislu Brčko nije znatnije izmijenilo fizionomiju intervencijama u austrougarskom periodu. Uočava se intenzivna gradnja do tada neizgrađenih poteza na desnoj obali Brke, posebno današnje Ulice Bosne srebrne i Bulevara mira, dok se prizemna gradnja u drvetu i bondruku na potezu današnje Ulice Konačko brdo zamjenjuje masivnim jednospratnicama poslovno-stambene namjene. Sa tim u vezi je i čvrsta izgradnja i konačno oblikovanje poteza današnjih ulica Safvet- bega Bašagića i Abdulaha Bukvice.

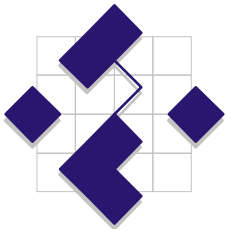
Na lijevoj obali Brke izgradnja u austrougarskom periodu prati zatečenu, nepravilnu mrežu ulica, ali objekti, do tada, uglavnom postavljeni slobodno u parceli i okruženi okućnicom, izlaze na liniju ulice i, naravno, doživljavaju transformaciju iz drvenih i bondruk sistema u masivne zidane konstrukcije sa podrumom, prizemljem i spratom.

Arhitekti Građevinskog odjeljenja Zemaljske vlade grade u Brčkom, kao i u drugim gradovima Bosne i Hercegovine, po uzoru na srednjoevropske gradove, apliciraju sve istorijske stilove. Primjenjuju neorenesansu, neoklasicizam, ali i secesija napazi mjesto u ovoj arhitekturi, kako u dekorativnom, tako i u organskom smislu. Želju za prilagođavanjem ambijentu ovi arhitekti zadovoljavaju pseudomavarskim manirom, da bi potom unosili u svoje projekte i elemente naslijeđene arhitekture.

Zgradu opštinske bolnice austrougarske okupacione vlasti sagradile su prema tipskom projektu 1886. godine, kako je to bilo uobičajeno, izvan gradskog jezgra, sa prostranim parkovskim okruženjem. Hotel "Posavina" iz 1891. godine, velikih gabarita, sa simetričnom koncepcijom u kojoj bočna krila spratom nadvisuju centralni jednospratni blok i godinu dana mlađa zgrada Vijećnice, postavljena u ravni sa "Posavinom", sličnih gabarita i spratnosti, do kraja su definisale sam centar grada (na današnjem Trgu mladih. Premda, nastala gotovo istovremeno, ova dva zdanja sasvim su različitih stilskih karakteristika - Hotel "Posavina" nosi mirne, skromno ukrašene neorenesansne odlike, dok je arhitekta Vitek Vijećnicu projektovao u kićenom pseudomavarskom slogu. Ipak, neveliki park ispred ova dva reprezentativna zdanja zaokružio je ih je u kompaktnu urbanističku mikrocjelinu. Pseudomavarski stil primijenjen je na još nekim stambenim zgradama ovog vremena, kao na primjer na objektu na uglu ulica Kantardžića i Mujdanovača.

Među najreprezentativnije primjere neorenesansnih, neobaroknih i zdanja sa elementima secesionog ukrasa na potezu današnjeg Trga mladih, koja je u periodu između 1878. i 1918. godine preuzela funkciju glavne gradske ulice su: poslovno-stambeni jednospratni objekat na broju 5, upisan u gruntovnicu 1918. godine, zgrada iste spratnosti i namjene, simetrične dispozicije sa centralnim ulazom, balkonom i mansardnim istakom, upisana u gruntovnicu 1888. godine te uglovnica koja dužom fasadom izlazi na Ulicu Jelenke Vočić, a bočnim krilima na Bulevar mira. Istih odlika su i prizemnica u Ulici Islahijet, upisana u gruntovnicu 1888. godine, kao i jednospratnica, upisana u gruntovnicu 1894. godine. Jednospratnica na parnoj strani današnjeg Trga mladih (preko puta Hotela "Posavina"), čije je prizemlje sasvim ogoljelo i devastirano naknadno izbijenim otvorima, a sprat u potpunosti čuva neorenesansni ukras i ritam otvora, takođe pripada ovom periodu. Objekti u istoj ulici bi, prema dispoziciji, spratnosti, ritmu otvora i tragovima ukrasa, takođe mogli pripadati ovom periodu, ali su zbog značajnih devastacija izgubile svoju arhitektonsku vrijednost i u urbanističkom smislu danas se mogu valorizovati samo kao dio jedinstvenog poteza poslovnog centra grada.

U austrougarskom periodu u Srpskoj varoši bogate trgovačke porodice grade nekoliko novih

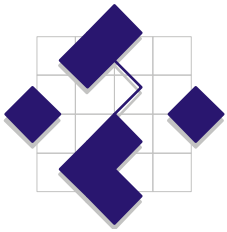
reprezentativnih objekata, uglavnom sa arhitektonskim konceptom i fasadnim ukrasom u duhu secesije, uklapajući ih u već postojeću strukturu ulice izgrađene prije 1882. godine neorenesansnim zdanjima prostranih gabarita. Svakako treba istaći zgrade u Ulici Vuka Karadžića, vlasništvo Riste Paranosa i Pere Uljarevića, sudeći prema stilu građene početkom vijeka, svakako na mjestu starijih zdanja, budući da je vlasništvo upisano u gruntovnicu još 1888. godine; neoklasicistička jednospratnica upisana u gruntovnicu 1888. godine na ime Alekse Cvijetića, prizemnica blokovske dispozicije čiji se skromni neorenesansni ukras sačuvao samo na fasadi koja izlazi na Ulicu Isidore Sekulić, dok je fasada prizemnice, vlasništvo Mileve Konstatinović iz istog vremena gotovo sasvim izgubila svoj prvobitni neorenesansni ukras; prizemnica sa potkrovljem i bogatom fasadnom dekoracijom, upisana u gruntovnicu 1888. godine na ime Ljubomira Jeftića, kao i prizemnica, vlasništvo Nike Krsmanovića; potez završavaju prizemnice, prva sa skromnim klasicističkim, a druga sa bogatim secesijskim ukrasom, upisane u gruntovnicu 1888. godine na imena Koste Jovičića i Jovana Jakšića (ova druga svakako je građena kasnije, početkom XX vijeka). Prizemnica sa profilacijama na fasadi i trijemom na stubovima u istoj ulici, upisana u gruntovnicu, takođe 1888. godine na ime Nikole Marinkovića, vjerovatno je iz ovog perioda. U Ulici Jelenke Vočić upisano je u gruntovnicu na ime Save Čelovića 1890. godine zdanje koje je do danas u potpunosti sačuvalo svoju kitnjastu secesijsku dekoraciju. Iz ovog perioda su i uglovnica koja izlazi na ulice V.S.Karadžića i Miroslava Mike Antića, sa sačuvanom dekoracijom u štuku i originalnom stolarijom; prizemnica na uglu ulica V.S.Karadžića i Svetog Save, upisana u gruntovnicu 1888. godine na ime Jove Ukropine i dvije prizemne stambene kuće skromnog ukrasa u Ulici Svetog Save.

Katolička crkva u Brčkom sagrađena je 1883. godine, na samom kraju poteza na desnoj obali Brke eklektičkog duha, sa asimetrično postavljenim zvonikom. Prizemni i jednospratni objekti malih gabarita, stilski nedefinisani i uglavnom stambeno-poslovne namjene koji i danas, veoma devastirani, okružuju duž dva ulična niza, prostor katoličke crkve, nastajapi su vjerovatno tokom austrougarskog perioda i kasnije, budući da nisu ucrtani u kartu iz 1882. godine.

Austrougarskom periodu vjerovatno pripada i nekoliko vila slobodno postavljenih na prostranijim parcelama, van užeg centra grada. To je prije svega vila u Njegoševoj ulici, razuđene približno krstolike osnove, sa mansardama i fasadom koja je na spratu ukrašena rustikom i floralnim motivima (list hrasta) oko otvora, te samo djelimično sačuvan susjedni objekat slične fasadne dekoracije. Elemente secesije u fasadnoj dekoraciji ima i veoma oštećena prizemnica u Ulici Miroslava Krleže, a ovom periodu vjerovatno pripada i vila kvadratne osnove sa mansardnim prozorima i krovnim ukrasima u istoj ulici. Najvjerovatnije je iz austrougarskog perioda i danas napušten i oštećen longitudinalni objekat evangelističke crkve, sa fasadama ukrašenim plitkim slijepim lučnim nišama, u istoj ulici.

Premda ne raspolažemo podacima o vremenu gradnje, na osnovu izrazito neorenesansnih stilskih odlika, koje uopšte karakterišu arhitekturu austrougarskog perioda, moguće je pretpostaviti da je u ovom vremenu sagrađena i jednospratnica na današnjem Bulevaru mira, sa dosta fasadnog ukrasa i balustradom.

Vjerovatno su (sudeći po dispoziciji i stilskim odlikama) iz austrougarskog perioda i stambeni objekti u Ulici Klosterska i to prizemna sa mansardom i fasadom ukrašenom rustikom, prizemnica, sa skromnim ukrasom oko otvora i horizontalnim vijencem te sa lučnim okvirima oko prozora i profilisanim krovnim vijencem. Veliki jednospratni objekat u istoj ulici u kojem je danas smješten Radio Brčko distrikta BiH, kubičnih gabarita i četveroslovnog krova, sa pravilnim ritmom pravougaonih prozora, bez ukrasa, svojim izgledom, takođe upućuje na mogućnost nastanka negdje u periodu austrougarske

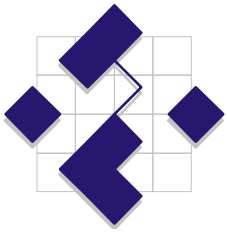
okupacije. Na isti način bi vjerovatno trebalo datirati i jednospratnu zgradu današnjeg Hrvatskog kulturnog centra «Napredak» na kraju neparne strane Ulice Bosne srebrne. Pojedinačni objekti iz austrougarskog perioda, uglavnom stambene namjene, malih gabarita i prizemni, bez arhitektonskih ambicija i ukrasa izuzev krovnih vijenaca i najjednostavnije profilacije oko otvora, sačuvali su se još ponegdje izvan užeg centra Brčkog, kao na primjer onaj u Ulici Jove Jovanovića Zmaja na čijoj fasadi se nalazi spomen-ploča koja svjedoči da je u ovoj prizemnici 1919. godine održana sjednica Socijaldemokratske radničke partije.

3) Objekti izgrađeni od 1918. do 1945. godine

Struktura grada i njegova urbana morfologija nastale u periodu austrougarske uprave biće osnova za cjelokupan dalji razvoj Brčkog, posebno u vremenu između dva svjetska rata. Ovaj period u istoriji urbanizma u Brčkom nije donio većih promjena u strukturi gradske cjeline. Raster ulica, trgova, parkova i gradskih četvrti u Brčkom nije se u periodu između 1918. i 1945. godine mijenjao u odnosu na forme nastale u prethodnom periodu. Najuzi centar grada, na današnjem Trgu mladih dobio je svoju konačnu fizionomiju gradnjom velike i raskošne neobarokne uglovnice koja dužim dijelom izlazi na Trg, a kraćim na Ulicu Laze Kostića. Upisana u gruntovnicu 1924. godine, ova zgrada, kao i reprezentativni objekat do nje, na Trgu mladih, postaće jedan od vizuelnih repera u središtu grada i svakako doprinijeti konačnom oblikovanju poteza današnje ulice. Neobarokna koncepcija ovih palata nije stilski potpuno čista, budući da se u dekoraciji fasada pojavljuju i elementi secesije. U eklektičkom, neorenesansnom duhu sagrađena je 1923. godine i zgrada Trgovačke akademije u današnjem Bulevaru mira, velikih gabarita, monumentalna dvospratnica, odmjerene dekoracije. I u Srpskoj varoši se u ovom periodu gradi ponovo zdanje u stilu c kraja prethodnog vijeka, kao na primjer objekat kitnjaste secesijske dekoracije u Ulici Jelenke Vočkić, upisan u gruntovnicu 1925. godine na ime Milke Uljarević.

Pojava neostilova, eklekticizma, u arhitekturi dvadesetih i tridesetih godina ovog vijeka je anahrona, a dominantan arhitektonski izraz ove epohe u razvoju grada Brčkog ipak je duh bauhausa, ravne linije funkcionalizma i moderne. Najljepši primjerci ove arhitekture nalaze se u današnjem Bulevaru mira broju 10 i dalje prema istoku u istoj ulici današnja zgrada Šumarije. Nekoliko stambeno-poslovnih zgrada u duhu moderne, inkorporiranih u niz glavne trgovačke ulice formirane u austrougarskom periodu (današnja Ulica Bosne srebrne) se prema stilskim odlikama, takođe može datirati u period između dva svjetska rata. Među njima se po arhitektonskoj vrijednosti ističu objekti. Simetrična stambeno-poslovna zgrada u ovoj ulici na broju 24, stilski na razmeđu između klasične dispozicije i ritma otvora istaka i zabata neoklasicističkih fasada i svedenog ravnolinijskog ukrasa funkcionalizma, takođe bi se mogla datirati u ovaj period. Gotovo istih odlika, ali nešto masivnija i biće spratnosti (P + 2) je i stambeno-poslovna zgrada na Trgu mladih (na uglu sa Ulicom dr Abdulaha Bukvice).

U ovom periodu Brčko je dobilo i jedan monumentalni sakralni objekat - crkvu Uspenja Bogorodice, zadužbinu Jove Hadži-Tanackovića, trgovca iz Brčkog, sagrađenu 1932. godine, kako izričito stoji u natpisu uklesanom u lunetu od bijelog mermerskog nad zapadnim portalom. To je jednobrodna građevina sa polukružnim oltarom, presvedena poluobljčastim svodom, sa visokim zvonikom nadvišenim elegantnom kupolom na zapadnom pročelju. Građena je opekama i malterisana, fasade su ukrašene plitkim udvostručnim ili trostručnim poluobljčastim nišama na podužnim zidovima. Na centralnom traveju su trifore, na zvoniku okulusi, dok su ostali otvori na hramu i na kupoli zvonika jednostavni, izduženi poluobljčasto završeni. Ova skladna neovizantijska građevina je danas

rekonstruisana.

4) Objekti izgrađeni poslije 1945. godine

U periodu od 1941. do 1995. godine Brčko je djelimično izgubilo dio svog urbanog identiteta i svrstalo se u onu grupu gradova kod kojih je došlo do diskontinuiteta u prostornom i graditeljskom razvoju. Uništavanju istorijskih vrijednosti je doprinio i onaj pristup urbanizaciji grada koji je, nakon II svjetskog rata, podsticao bržu izgradnju stambenih blokova i industrijalizaciju unutar gradskog područja, bez poštovanja urbanističke i arhitektonske tradicije. Brčko je prije Drugog svjetskog rata imalo svega nekoliko stotina industrijskih radnika, uglavnom sezonskih, zaposlenih u dvije ciglane, dvije pilane, jednoj fabrici špirita, parnom mlinu i pogonu Industrije obuće "Bata". Poslije 1945. godine grad je dobio nekoliko pogona drvne industrije, tekstilni kombinat, nove mlinove i silos, uljaru, klaonicu, hladnjaču. Ne treba izgubiti iz vida ni saobrajnu važnost Brčkog, kako za riječni, tako i za željeznički saobraćaj. Svi navedeni industrijski pogoni, te luka i željeznica, prouzrokovali su i porast gradskog stanovništva i potrebu za većom stambenom gradnjom.

Globalno gledano, istorijsko jezgro Brčkog doživjelo je poslijeratnom izgradnjom relativno mali stepen devastacije.

Industrijski i saobraćajni objekti locirani su, uglavnom na istočnoj i jugoistočnoj periferiji, a moderna stambena naselja nicala su u tangentnim zonama koje se naslanjaju na staro gradsko središte uglavnom po njegovim južnim rubovima. Najveći dio objekata sagrađenih poslije 1945. godine je umjerene spratnosti (do P + 4/5) te na taj način ne ugrožavaju osnovne vizure u gradskom jezgru.

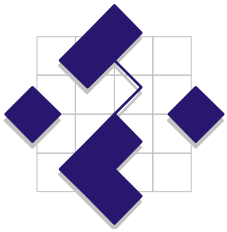
Uži centar grada, na desnoj obali Brke, obilježen je nešto masovnijom privatnom stambenom gradnjom, sa objektima male spratnosti (uglavnom P + 1) sa nevelikim okućnicama (primjer – Ulica dr Abdulaha Bukvice). Ove kuće su najvjerovatnije samo zamijenile starije objekte na istim parcelama, budući da se u modernoj urbanističkoj šemi tog dijela Brčkog prepoznaje slobodni, "meandrirani" splet ulica vidljiv na austrijskoj karti iz 1882. godine. Gotovo identična u urbanističkom smislu su dešavanja na lijevoj obali Brke. Na neparnoj strani Ulice Konačko brdo, u zaleđu prizemnica koje prate istorijski formiran niz ulice, oblikovao se sasvim neprimjeren zanatski centar, nepravilnog rastera na platou koji se spušta prema desnoj obali Brke.

U Srpskoj varoši, u kojoj se još u predaustrijskoj epohi formirala neka vrsta ortogonalne urbanističke šeme, sa objektima koji su fasadom izlazili na ulicu i dispozicijom pratili njenu liniju, izgradnja poslije Drugog svjetskog rata dovela je do nekih poremećaja. Na brojnim parcelama (Ulica Vuka Karadžića) novoizgrađeni objekti povučeni su unutar parcele i tako poremetili ulični niz formiran još u drugoj polovini XIX vijeka. Najgrublja urbanistička greška u ovoj istorijskoj zoni je postavljanje dva objekta velikih gabarita i spratnosti (P + 4) u inače ujednačen niz Ulice Vuka Karadžića, na raskršću sa Ulicom Mladena Maglova.

Ostali moderni objekti na prostoru koji c juga tangira Srpsku varoš ne ugrožavaju značajnije ni vizuelno ni u koncepciji prostora staro jezgro.

Nekadašnja unutrašnja dvorišta reprezentativnih stambeno-poslovnih zgrada na današnjem glavnom gradskom potezu - Trg mladih - Ulica Bosne srebrne - postale su prostor za nekontrolisanu gradnju prizemnih objekata, kioska i drugih nedefinisanih graditeljskih formi vidljivih sa pravca Bulevara mira.

Objekti velikih nepravilnih gabarita na Bulevaru mira - hotel, robna kuća, salon namještaja -

predstavljaju moderno rješenje primjereno širokoj saobraćajnici uz koju su postavljeni u slobodnoj dispoziciji i svojom situacijom i izgledom ne ugrožavaju nekoliko objekata arhitektonske i ambijentalne vrijednosti na parnoj strani ovog bulevara. Isto se može reći i za zgradu Vlade Brčko distrikta BiH na sjevernom kraju ovog poteza, neposredno uz most na Savi.

Nekoliko objekata interpolisanih poslije 1945. godine u Ulici Bosne srebrne svojim nenametljivim arhitektonskim izrazom, malim gabaritima i spratnošću ne remete ovaj istorijski formiran ulični niz. Posebno kvalitetnu interpolaciju i u pogledu dispozicije i prema arhitektonskim odlikama predstavlja stambeno poslovni objekat na Trgu mladih koji u jednom dijelu ima četiri, a u drugom šest etaža, u duhu funkcionalne arhitekture, sa korektnim respektom prema zatečenim objektima i cjelokupnoj kompoziciji Trga i njegovoj ljevkastoj formi.

Valorizacija objekata

Na osnovu analize postojećeg stanja kao i korišćenja istorijske građe i fotodokumentacije izvršena je valorizacija prostora i svih vrijednih objekata. Unutar granice zadatka utvrđene su četiri zone zaštite i izvršena je valorizacija sa kategorizacijom pojedinačnih objekata. Tako su utvrđene osnovne kategorije:

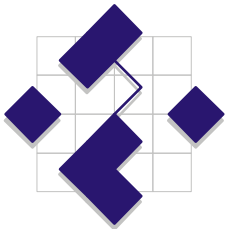
- Objekti spomeničkih vrijednosti

U ovu kategoriju svrstavaju se oni objekti za koje je izvršena valorizacija, odnosno proglašenje spomenikom ili dato rješenje o prethodnoj zaštiti na osnovu njegovih istorijskih, arhitektonskih, stilskih i drugih karakteristika:

1. Zgrada Vijećnice, projekat arhitekta Viteka iz 1892. godine
Objekti arhitektonskih vrijednosti

Tu su uvršćeni oni objekti koji predstavljaju uspješna arhitektonska ostvarenja zrelijih stilskih i proporcijских odnosa kao predstavnici određenog perioda:

1. Objekat u Ulici Vuka Stefanovića Karadžića 2,
2. Objekat u Ulici Vuka Stefanovića Karadžića 4,
3. Objekat u Ulici Vuka Stefanovića Karadžića 6,
4. Objekat u Ulici Vuka Stefanovića Karadžića 11,
5. Objekat u Ulici Vuka Stefanovića Karadžića 13,
6. Objekat u Ulici Vuka Stefanovića Karadžića 10,
7. Objekat u Ulici Vuka Stefanovića Karadžića 12,
8. Objekat u Ulici Vuka Stefanovića Karadžića 16,
9. Objekat u Ulici Vuka Stefanovića Karadžića 18,
10. Objekat u Ulici Vuka Stefanovića Karadžića 20,
11. Objekat u Ulici Vuka Stefanovića Karadžića 22,
12. Objekat u Ulici Vuka Stefanovića Karadžića 24,
13. Objekat u Ulici Vuka Stefanovića Karadžića 31,
14. Hotel "Posavina" iz 1891. godine, Trg mladih ,
15. Objekat u Ulici Jelenke Vočkić 8,
16. Objekat u Ulici Jelenke Vočkić 7,
17. Objekat u Ulici Jelenke Vočkić 3,
18. Objekat u Ulici Jelenke Vočkić 1,

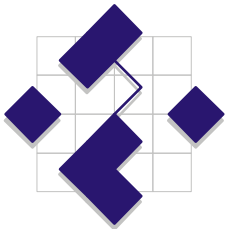

19. Objekat u Ulici Jovana Dučića 2,
20. Objekat pravoslavne crkve u Ulici Jovana Dučića 6
21. Pravoslavna crkva «Uspenja Bogorodice» u krugu fabrike namještaja "Majejica"
22. Zgrada Trgovačke akademije (1923), Bulevar mira 14,
23. Zgrada Šumarije, Bulevar mira,
24. Objekat na Bulevaru mira 32,
25. Objekat u Ulici Islahijet 8 ,
26. Prva pošta, Ulica Islahijet 9 na uglu sa Danila Kiša,
27. Objekat u Ulici Islahijet 11 i 13,
28. Objekat u Ulici Islahijet broj 1-objekat Doma mladih ,
29. Objekat na uglu Ulice Kantardžića i Pere Marjana,
30. Objekat na Trgu mladih, parna strana, P+1,
31. Objekat na Trgu mladih ,parna strana P+1
32. Objekat na Trgu mladih ,parna strana P+1
33. Objekat u Ulici Bosne srebrne 9,
34. Objekat u Ulici Bosne srebrne 3,
35. Objekat na uglu ulica Bosne srebrne i Laze Kostića,
36. Objekat na uglu Trga mladih i Laze Kostića,
37. Objekat u Ulici Jove Jovanovića Zmaja 27,
38. Spomenik srpskim dobrovoljcima u Prvom svjetskom ratu,
39. Zemaljska banka, Ulica Kantardžića 2,
40. Objekat u Ulici Konačko brdo (brojevi od 2 do 8) i Safvet-bega Bašagića,
41. Objekat u Ulici Konačko brdo 10 ,
42. Objekat u Ulici Rizaha Štetića 34, ugao sa Ulicom Mujdanovača

Objekti ambijentalnih vrijednosti

Predstavljaju ostvarenja karakteristična za određeno područje ili ulice za koje su dio identiteta sa usklađenim osnovnim karakteristikama (gabariti, otvori, proporcije, materijali):

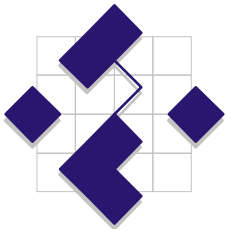
1. Objekat u Ulici Konačko brdo 12,
1. Objekat u Ulici Konačko brdo 14,
2. Objekat u Ulici Konačko brdo 16,
3. Objekat u Ulici Konačko brdo 23,
4. Objekat u Ulici Konačko brdo 25,
5. Objekat u Ulici Konačko brdo 27,
6. niz objekata u Ulici Konačko brdo, od stepeništa do šetališta
7. Objekat u Ulici Vuka Stefanovića Karadžića 17,
8. Objekat u Ulici Vuka Stefanovića Karadžića 19,
9. Objekat u Ulici Vuka Stefanovića Karadžića 23 i 25,
10. Objekat u Ulici Vuka Stefanovića Karadžića 35,
11. Objekat u Ulici Vuka Stefanovića Karadžića 40,
12. Objekat u Ulici Vuka Stefanovića Karadžića 47,
13. Objekat u Ulici Tome Maksimovića 3,
14. Objekat u Ulici Isidore Sekulić 1,
15. Objekat u Ulici Isidore Sekulić 3,
16. Objekat u Ulici Svetog Save 9,
17. Objekat u Ulici Svetog Save 13,
18. Objekat u Ulici Svetog Save 17,
19. Objekat u Ulici Miroslava Mike Antića 1,
20. Katolička crkva iz 1883. godine,

21. Opšta bolnica iz 1886. godine,
22. Objekat u Ulici Musala 2,
23. Ruždija, na uglu ulica Reisa Džemaludina Čauševića i S.S. Kranjčevića
24. Objekat na Trgu Pere Marjana,
25. Objekat na Trgu Pere Marjana,
26. Objekat na Trgu Pere Marjana ,
27. Objekat u Ulici Bosne srebrne 23,
28. Objekat u Ulici Bosne srebrne 5-7,
29. Objekat u Ulici Bosne srebrne 4,
30. Objekat u Ulici Bosne srebrne,
31. Vila u Ulici braće Ćuskića,
32. Objekat u Ulici braće Ćuskića,
33. Evangelistička crkva u Miroslava Krleže 43,
34. Objekat u Miroslava Krleže 33,
35. Objekat u Ulici Danila Kiša 6-4,
36. Objekat u Ulici Danila Kiša 1,
37. Objekat na Bulevaru mira 20,
38. Objekat na Bulevaru mira 28,
48. Objekat na uglu Bulevara mira 30,
49. Objekat u Ulici Klosterskoj 2, na uglu sa Bosne srebrne 23,
50. Objekat u Ulici Klosterskoj 14,
51. Objekat kubičnog gabarita sa četveroslivnim krovom, P + 1, Ul. Klosterska 20 objekat Radio-Brčkog,
52. Objekat u Ulici dr Abdulaha Bukvice,
53. Objekat u Ulici dr Abdulaha Bukvice,
54. Objekat u Ulici dr Abdulaha Bukvice,
- 55.
56. Stambeno-poslovna zgrada na Trgu mladih (na uglu sa Ulicom dr Abdulaha Bukvice),
57. Objekat u Ulici Safvet-bega Bašagića 2,
58. Objekat u Ulici Islahijet 2 ,
59. Objekat u Ulici Islahijet 4,
60. Objekat u Ulici Islahijet 3,
61. Objekat u Ulici Islahijet 5,
62. Objekat u Ulici Islahijet 5/1,
63. Objekat u Ulici Islahijet 5/2,
64. Objekat u Ulici Islahijet, kovačka radionica
65. Objekat u Ulici Kantardžića 19,21,
66. Objekat u Ulici Kantardžića 23,
67. Objekat u Ulici Kantardžića 27,
68. Objekat u Ulici Kantardžića 37,
69. Objekat u Ulici Kantardžića 41,
70. Objekat u Ulici Kantardžića 43,
71. Objekat u Ulici Kantardžića 12.

Pojedinačni spomenici:

1. Džedid Bijela džamija,
2. Atik Savska džamija,
3. Hadži-pašina džamija,

4. Drvena džamija u Kolobari,
5. Crkva Uspenja Bogorodice,
6. Medresa.

Spomenici i simboli

Spomenici i simboli, koji su postavljeni na javnim površinama do 1992. godine postavljeni su u skladu sa zakonom uz obavezu očuvanja njihovog autentičnog oblika i sadržaja i to:

Spomen-groblja

Spomen-groblje u Brčkom,

Spomen-biste u Brčkom

U spomen-groblju:

- Ahmeta Kobića, Hasana Burića, Mirka Filipovića i Pere Ćuskića.

U gradu Brčkom:

- Milana Marinkovića, Hariza Suljića i Ivice Đermanovića, u parku ispred Hotela Grand-Posavina;
- Branka Kisića, ispred zgrade Vlade Brčko distrikta;
- Brace Salihodžića, ispred zgrade Šipada;
- Veljka Lukića-Kurjaka, u krugu Osnovnog suda;
- Jelenke Vočkić, ispred Prve osnovne škole;
- Tamare Begović, ispred Četvrte osnovne škole;
- Zaima Mušanovića, ispred Treće osnovne škole;
- Boriše Kovačevića, ispred Ekonomske škole;
- Milana Ostojića-Šubare, kod «Interpleta».

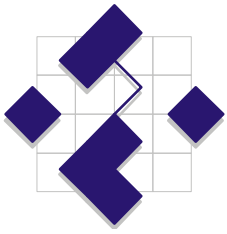
Spomen-obilježja u Brčkom:

- na ušću Brke u Savu, obilježeno paljenje šlepera natovarenih za Njemačku;
- na Savskom mostu, obilježeno strijeljanje Srba, Jevreja i drugih antifašista;
- na kući Gojka Sekulića u Ulici Slavka Bašića, obilježeno održavanje sastanaka Mjesnog komiteta KPJ Brčko i održavanje veze sa Sreskim i Oblasnim komitetom KPJ, a da veza nije otkrivena u toku cijelog rata;
- na dijelu zgrade u Ulici J. J. Zmaja, obilježeno održavanje Druge konferencije Socijalističke radničke partije (komunista) na kojoj su izabrani delegati za Drugi kongres u Vukovaru, a to su: Meho Ahmetović, Mihajlo Hajduk i Filip Filipović;
- u Grčici, spomen-obilježje braći Ćuskić.

- Objekti koji su u neskladu sa okolinom

U ovu kategoriju svrstavaju se ona ostvarenja koja odudaraju od prostora gabaritom, izgledom, materijalom i arhitekturom. Ovu kategoriju čine novi stambeni individualni objekti koji su interpolisani u stara jezgra, odnosno poteze ulica, te dvorišni objekti i garaže.

- Objekti koji degradiraju ambijent

Predstavljaju nasilne intervencije u prostoru, grubo ga narušavajući, razbijajući njegov kontinuitet, siluetu i izgled. Ovu kategoriju čine novi veliki stambeno-poslovni objekti, nedorečenog modernog stila i izraza, a koji svojom masom grubo narušavaju staro jezgro i poteze ulica, odnosno ambijent.

Od naprijed navedenih, objekti pod zaštitom (po redosledu sa zvaničnog sajta Komisije za očuvanje nacionalnih spomenika BiH) su:

01. Ambijentalna cjelina Srpska varoš
Lokacija - Brčko

02. Crkva Uspenja Bogorodičinog
Lokacija - Brčko, Ulica Jovana Dučića

03. Dom mladih
Lokacija - Brčko, Ulica Islahijet br.1

04. Hotel Posavina
Lokacija - Brčko, Trg mladih broj 2

05. Kuća u ulici
Lokacija - Brčko, Bulevar mira broj 32

06. Kuća u ulici
Lokacija-Brčko, Ulica Kantardžića broj 55

07. Kuća u ulici
Lokacija - Brčko, Ul. Miroslava Krleže broj 33

08. Objekat
Lokacija - Brčko, Ul. Islahijet

09. Posavska banka
Lokacija - Brčko

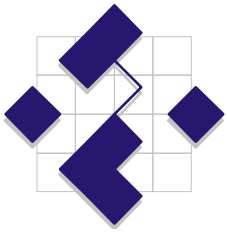
10. Poslovni objekat
Lokacija - Brčko, Bulevar mira broj 16

11. Poslovni objekat
Lokacija - Brčko, Ulica Bosne srebrne 5-7

12. Glavna pošta
Lokacija - Brčko, Ulica Islahijet broj 9

13. Stambeni objekat
Lokacija - Brčko, Ulica Musala broj 1

14. Stambeno-poslovni objekat
Lokacija - Brčko, Trg mladih

15. Stambeno-poslovni objekat

Lokacija - Brčko, ugao Ulice Bosne srebrne i Ulice Laze Kostića

16. Stambeno-poslovni objekat

Lokacija - Brčko, Ulica Rizaha Štetića broj 2

17. Stambeno-poslovni objekat

Lokacija - Brčko, Ul. Islahijet broj 3

18. Trgovačka akademija

Lokacija - Brčko, Bulevar mira broj 14

19. Vila u Njegoševoj ulici br. 3

Lokacija - Brčko, Ulica Njegoševa broj 3

20. Zemaljska banka

Lokacija - Brčko, Ulica Kantardžića broj 2

21. Zgrada sa mansardom

Lokacija - Brčko Trg mladih

22. Zgrada u Ulici

Lokacija - Brčko, Ulica Bosne srebrne broj 4

Objekti proglašeni nacionalnim spomenicima BiH u obuhvatu Plana

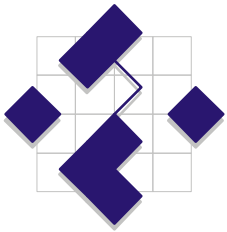
Komisija za očuvanje nacionalnih spomenika, na osnovu člana 5, stav 4 Aneksa 8 Opšeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini i člana 39, stav 1 Poslovnika o radu Komisije za očuvanje nacionalnih spomenika, na sjednici održanoj od 6. do 10. jula 2004. godine, donijela je Odluku o proglašenju nacionalnih spomenika BiH, na prostoru Brčkog.

- 1. Mjesto i ostaci graditeljske cjeline Savska (Atik) džamija u Brčkom proglašava se nacionalnim spomenikom Bosne i Hercegovine,**
- 2. Istorijska građevina Vijećnica u Brčkom,**
- 3. Kuća Kočića u Brčkom.**

- 1. Mjesto i ostaci graditeljske cjeline Savska (Atik) džamija u Brčkom proglašava se nacionalnim spomenikom Bosne i Hercegovine.**

Savska Atik džamija se nalazi u centru grada, u arhitektonskoj cjelini Konačkog brda, Ulica Braće Ćuskića br. 20. Sadržana je u neposrednoj blizini ušća rijeke Brke u rijeku Savu, sa desne strane puta koji iz grada vodi prema mostu na rijeci Savi koji vodi u Republiku Hrvatsku. Bila je izgrađena na zemljištu označenom kao k.č. broj 33/1 i 33/2, k.o. Brčko 1, vlasništvo Medžlisa Islamske zajednice u Brčkom, Brčko distrikt BiH, Bosna i Hercegovina.

Istorijski podaci

Brčko je u kontinuitetu nastanjeno od praistorije pa sve do današnjih dana. Kao dokaz ovoj tvrdnji idu u prilog pronađeni ostaci rimskih grobnica i predmeta od staklene paste na mjestu oko Atik džamije. Ti nalazi upućuju na postojanje ljudskih staništa i u vremenu drugog vijeka nove ere. Međutim, nikad nije izvršena njihova naučna obrada, tako da je podatke o Brčkom u periodu skoro nemoguće pronaći.

Kao toponim Brčko se po prvi put pominje po jednom izvoru 1548. godine (*Blago na putevima Jugoslavije, 1983., str. 274*), a po drugom 1620. godine, u jednom od opisa Bosanskog pašaluka (1). Razvoj Brčkog u periodu između 1620. i 1716. godine bio je intenziviran. Tada su sagrađene dvije javne banje, jedna kula, džamija i više stambenih objekata (*Hadžimuhamedović, 1989.*).

U otomanskom periodu Brčko se razvilo u pet naselja: Atik, Džedid, Varoš, Karanfil i Kolobara. Vrijeme izgradnje mesdžida na mjestu najstarije Atik džamije nije moguće s tačnošću utvrditi, iako je poznato da je postojala prije 1651. godine. Osim nje, sagrađene su u kasnijem periodu još tri džamije: Džedid džamija, Hadžipašina i Hadžidizdarova, od kojih je posljednja srušena nakon Drugog svjetskog rata. Već po samom imenu Atik, što na turskom znači stari, može da se zaključi da je riječ o najstarijoj džamiji u Brčkom. Prema nekim podacima podignuta je još 1600. godine (*Kreševljaković, 1951.*). Prvobitno je bila napravljena od drveta i vremenom je proširivana, zbog povećanja broja vjernika u gradu. Neposredno uz džamiju nalazilo se mezarje, koje je prekopano prilikom izgradnje brčanske zelene pijace. Na austrijskom geodetskom snimku iz 1882. godine, objekat džamije je ucrtan zajedno sa radnjama koje su ga okruživale sa sjeverozapadne i sjeveroistočne strane. Na južnom dijelu parcele nalazio se objekat nepoznate namjene, ali se pretpostavlja da je to mogao da bude mekteb. Prilikom više rekonstrukcija saobraćajnica uz džamiju, došlo je podizanja njihovog nivoa, a samim tim i okolnih objekata, tako da objekat džamije izgleda kao da je utonuo u teren.

Džamija je u cjelini srušena 17. jula 1992. godine.

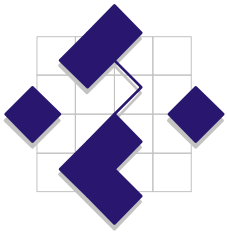
Opis dobra

Savska - Atik džamija pripadala je tipu jednodimenzionalnih džamija natkrivenih četvorovodnim krovom. Po nekim svojim karakteristikama, prvenstveno po koncepciji prostora i upotrijebljenim građevinskim materijalima, bila je vrlo slična Atik džamiji u Bijeljini i Čaršijskoj džamiji u Tuzli.

Spoljne dimenzije džamije, mjereno na osnovu katastarskog plana, iznosile su 11,50 h 16,00 m. Sa sjeverozapadne strane objekta nalazio se trijem dimenzija 11,50 h 4,50 m. Centralni molitveni prostor je imao kvadratičnu osnovu dimenzija 11,50 h 11,50 m.

Džamija je u cjelini bila ozidana kombinacijom cigle austrijskog formata i kamena. Debljina zidova je iznosila najmanje 100 cm. U posljednjoj intervenciji iz 1987. godine zidovi su sa obje strane bili omalterisani produžnim cementnim malterom. *Ulazni trijem* se sastojao od tri stuba kvadratičnog presjeka, međusobno povezana lukovima. Bočne strane su, takođe bile povezane sa centralnim dijelom objekta sa po jednim lukom, koji je imao širinu centralnog luka trijema. Stubovi i lukovi trijema su bili izgrađeni od cigle austrijskog formata i kamena, kao i zidovi centralnog dijela objekta. Iznad trijema su se nalazile tri manje kupole, koje su bile omalterisane i okrečene u bijelo. Na toj površini nije bilo nikakvih slikanih dekoracija niti kaligrafskih natpisa. Način konstrukcije kupola nije poznat (2).

Centralni molitveni prostor je zauzimao površinu od oko 81 m². Džamija je imala mahvil na koji se pristupalo stepeništem na kome se na visini od oko 50 cm nalazio manji podest sa koga se ulazilo u munaru. Mahvil je bio urađen od armiranog betona i bio je oslonjen na

spoljnje zidove objekta i dva armirano betonska stuba kružnog presjeka. Ograda mahvila je bila drvena, sa mašinski obrađenim elementima i naknadno bojena bezbojnim lakom.

Mihrebska niša je bila utisnuta u spoljnji zid objekta. Sa prednje strane je iz ravni zida bila izbačena za oko 20 cm. U gornjem dijelu su se nalazili ukrasi u vidu stalaktita u sedam horizontalnih pojaseva.

Mimber je bio urađen od čvrstih građevinskih materijala, najvjerovatnije kamena. Luk koji se nalazio iznad ulaza na mimber je po proporciji podsjećao na ulazni luk trijema džamije.

Džamija je imala i *čurs* koji se nalazio u sjeveroistočnom uglu objekta. Bio je, kao i mimber, izgrađen od čvrstih građevinskih materijala, spolja omalterisan. Gornja ploča je bila od bijelog mermera.

Karakteristika ove džamije je da je, kao i Bijela džamija u Brčkom, imala neku vrstu podrumskih prostorija smještenih ispod centralnog molitvenog prostora, a koje su služile da spriječe prodor podzemnih voda u objekat. Konstruktivni sistem kojim je ovako veliki raspon bio riješen izvorno se sastojao najvjerovatnije od sistema stubova i greda postavljenih u oba pravca (3). Kasnije je ova konstrukcija zamijenjena betonskom (4).

Fasada džamije je bila horizontalno raščlanjena nizom fasadnih otvora i fasadnim vijencima. Prvi fasadni vijenac se nalazio na polovini visine zidanog dijela objekta, dok je drugi bio ispod same strehe objekta.

Prozorski otvori su bili postavljeni na svakoj od fasada u dva niza. Sa fotografije džamije koja je snimljena sa Savskog mosta, vidljivo je da su na sjeveroistočnoj fasadi bila postavljena po tri prozora u obje zone, dok su se na jugoistočnoj strani nalazila dva prozora u gornjoj zoni. Prozorski otvori u donjoj zoni jugoistočne strane nisu vidljivi zbog visoke vegetacije koja zaklanja pogled na nju. Može se pretpostaviti da je jugozapadna strana bila riješena simetrično, kao i sjeveroistočna. Sjeverozapadna - ulazna fasada je imala po dva prozorska otvora u obje zone. Prozorski otvori su imali pravougaoni oblik i bili su lučno završeni. Njihove dimenzije nisu poznate. Sa spoljne strane prozorskih otvora je izvedena dekoracija u malteru.

Munara džamije je imala dvije šerefe i bila je ozidana ciglom austrijskog formata, sa spoljne strane omalterisana i obojena. Donji dio munare imao je kvadratičnu osnovu, dok je osnova gornjeg dijela bila osmostranična. Munara je imala nekoliko nivoa sa dekoracijama, od kojih se prvi nalazio ispod samog krova. Drugi niz se nalazio ispod šerefe, dok je treći bio u sredini tijela munare. Posljednji nivo se nalazio u nivou strehe i predstavljao je nastavak krovnog vijenca. Sve dekoracije su bile izvedene u malteru i bojene drugačijim tonom od osnovnog tona fasade (u ovom slučaju zelena boja). Osvjetljenje je u stepenište munare bilo dovedeno preko osam izduženih, lučno završenih otvora. Ograda munare bila je od kovanog gvožđa.

Oko džamije se nalazio harem, čiji je dio ekshumiran prilikom izgradnje pijace u Brčkom. Prilikom izgradnje saobraćajnice uz Savu 1990. godine, bilo je moguće vidjeti da harem ima više slojeva i veliki broj vrlo starih utonulih nišana.

Džamija je u dvorištu imala i bunar, dubok 6 - 7 m koji je služio za uzimanje abdesta.

Dosadašnja zakonska zaštita

Džamija se ne nalazi na Privremenoj listi nacionalnih spomenika, niti je nekim ranijim aktom bila stavljena pod zaštitu.

Za džamiju je dana 10. februara 2003. godine od strane Centra za islamsku arhitekturu BiH podnesena peticija, odnosno prijedlog za donošenje odluke za proglašenje nacionalnim spomenikom.

Istraživački i konzervatorsko-restauratorski radovi

Posljednji radovi na restauraciji džamije izvršeni su 1985. i 1987. godine bez projekta i stručnog nadziranja službe zaštite. Radove je odobrio Opštinski zavod za urbanizam, geodetske i imovinsko-pravne poslove Brčko, aprila 1987. godine. Tom prilikom je urađeno :

- zamijenjen stari crijep i izvršeno postavljanje novog,
- skinut stari malter sa fasade i izvršeno ponovno malterisanje,
- izvršeno uređenje ulaznog dijela u objekat,
- zamijenjen lim na džamiji i munari.

Sadašnje stanje dobra

Džamija je u potpunosti srušena 17. jula 1992. godine.

Primjenjujući Kriterijume za proglašenje dobara nacionalnim spomenikom, Odluka je zasnovana na sljedećim kriterijumima:

- vremensko određenje,
- istorijska vrijednost,
- simbolička vrijednost,
- sakralna vrijednosti i
- tradicionalna vrijednost.

2. Istorijska građevina Vijećnica u Brčkom

Uspostavljanje austrougarske vlasti za Brčko je značilo brži razvoj i snažan upliv evropskog načina života i građenja. Budući da su granice na Savi okupacijom prestale postojati, trgovina je počela još jače cvjetati, a to je značilo i brži napredak. Na već spomenutom austrijskom geodetskom snimku, uočava se novi koncept organizacije grada, sa ortogonalno postavljenim gradskim ulicama koje zamjenjuju spontano oblikovane cjeline naselja i varoši.

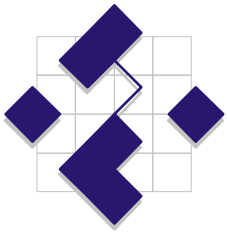
Ono što Brčko nosi u svojoj slici dugovjekog grada nije nadovezivanje i uporedno postojanje istorijskih slojeva na uobičajen način sa dodirnim područjima preklapanja, nego potpuno preklapanje, miješanje, potiranje starih slojeva novijim i ispravljanje planskih osnova.

U gradskoj matrici ne mogu se čitati dosljednosti niti jednog od prisutnih tragova, istorijskih pravaca stvaranja slike grada.

Grad je i prostorno i funkcionalno bio usmjeren na obe rijeke i od svog začetka razvijao se oko ušća. Dokazi o preklapanju različitih planskih osnova upućuju na stalno narušavanje fizičkog kontinuiteta, uslovljen posebnim geografskim položajem.

S obzirom na nepovoljnu isturenost na granici i važan geostrateški položaj, bivale su česte provale i pustošenja osvajačkih vojski. S obzirom na nesigurnost geografskog položaja Brčko vrlo kasno dobija prve karakteristike gradske fizionomije.

Gradska vijećnica nalazi se u arhitektonskoj cjelini Gradske vijećnice sa parkom. Granice ove cjeline protežu se Ulicom Braće Ćuskić, uz Konačko brdo, i završavaju se zgradama

Hotela Posavina i zgradom Vijećnice. Ova dva objekta predstavljaju završne strukture u slici grada.

Okomiti akcenat u toj strukturi predstavljala je Savska džamija (Atik džamija) (3). Na džamiju se, uz brdo, nastavljala kompozicija ulice - varoši, sa nizom radnji koji svojim plasmanom naglašavaju morfologiju terena.

Prvobitna gradska matrica ukazuje na postojanje niza radnji između džamije i rijeke, ali se taj prostor vremenom, regulacijom toka rijeke Brke i prosijecanjem novih saobraćajnica, izgubio. Radnje koji su se održali do danas su prizemni, sa dvovodnim krovovima, čije krovne plohe, sa vrlo malim strehama ili bez streha, sa krovnim vijencima, padaju prema ulici.

Obrada prodajnih prostora, njihova veličina, položaj prema ulici i međusobno nadovezivanje ponovno govore o jedinstvu dviju različitih, po mnogo čemu oprečnih, kultura koje se susreću na ovim prostorima. Prostorni raspored i odnos prema funkciji oslikavaju orijentalni način trgovanja - sitne manufakturne proizvodnje. Arhitekturnost objekata, čvrsta prepoznatljivost pojedinačnih fasada, visine poslovnih prostora, krovništa bez streha i obilje ornamenta i ostale plastike na fasadi oslikavaju evropski način mišljenja i odnosa prema građevini.

Slikovita kompozicija radnji kulminira voluminozno raskošnim i razvedenim građevinama Palate Palestina, Hotela Posavine i Vijećnice.

Radi se o građevinama koje predstavljaju uklapanje graditelja u evropske arhitektonske tokove.

Palata Palestina je neorenesansna građevina, građena po principu renesansnih palata sa unutarnjim dvorištem, sa trgovinom, zanatima i ugostiteljstvom u prizemlju, stanovanjem na spratu. Hotel Posavina sagrađen je 1891. godine. S obzirom na oblikovne osobenosti i položaj u gradu može se svrstati u građevine rađene u pseudomaurskom maniru." (Hadžimuhamedović 1989.)

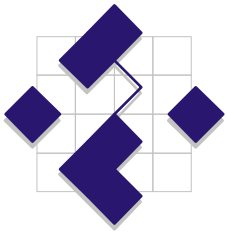
Izgradnja zgrade Vijećnice u Brčkom započela je 1890. godine i svi radovi na objektu završeni su 1892. godine. Njena izgradnja trajala je ukupno 14 mjeseci i osamnaest dana. Projektant Vijećnice je Ćiril Metod Iveković (4), koji je od 1890. godine radio kao arhitekta u Zemaljskoj vladi u Sarajevu.

Povjeravanje posla službenom arhitekti Zemaljske vlade, koji će kasnije projektovati i Vijećnicu u Sarajevu, dovoljno govori o značenju razvoja Brčkog u politici tadašnjih vlasti. Činjenica da se u Brčkom 1892. godine završava tako reprezentativan objekat gradske kuće, prije nego što je u Sarajevu i počela njegova izgradnja, i uz to ga projekuje renomirani arhitekta, govori u prilog strategijskom, političkom i trgovačkom značaju Brčkog u novoj pokrajini Austrougarske monarhije. Arhitektonske vrijednosti objekta, njegov značaj u urbanom miljeu Brčkog i u miljeu bosanskohercegovačke graditeljske baštine, stilske osobenosti, predodređuju odnos prema tom objektu kao prema spomeniku arhitekture (Hadžimuhamedović, 1989.).

2. Opis dobra

Objekat Vijećnice u Brčkom spada u jedno od najvrijednijih ostvarenja izgrađenih u pseudomaurskom maniru (5) u Bosni i Hercegovini. Cijela kompozicija objekta komponovana je po principu stroge simetrije sa središnjim, jače izbačenim rizalitom i dva manja ugaona rizalita.

Na ovaj način, osim horizontalne, prisutna je i podjela površina fasade po vertikalnoj osi. Projektant Vijećnice Ćiril Iveković ovim principom, osim simetrije kao jedne od odlika klasičnog graditeljstva ili kasnije neorenesanse, sugerije uobičajenu raščlanjenost gabarita

osmansko-turske arhitekture složenijeg programa, koju još više razvija na objektu travničke medrese (*Kurto*, 127.).

Osnovu objekta predstavlja pravilan pravougaonik dimenzija 37,50 h 14,45 m. Dimenzije bočnih rizalita iznose 5,00 h 5,00 m, dok širina srednjeg rizalita iznosi 11,20 m. Srednji rizalit je izbačen 1,20 m iz ravni zida, dok su bočni izbačeni po 45 cm. Srednji rizalit je po vertikali podijeljen na tri jednaka pojasa u čijim se osovinama nalaze prozorski otvori, istovjetni prozorskim otvorima koji se nalaze na bočnim rizalitima. Bočni rizaliti su završeni krovom u vidu potkovičaste kupole.

Objekt Vijećnice ima suterenske prostore, prizemlje i sprat.

U *suterenu* su izvorno bile smještene sporedne prostorije i ostave za ogrev, ostave za domara, kao i magacini za lampe i petrolej (6). Spoljni ulazi u suterenske prostorije objekta su smješteni sa sjeverne strane - iz prostora ekonomskog dvorišta, dok je unutrašnja i topla veza ostvarena preko centralnog stepeništa. U sredini etaže nalazi se hodnik, koji se proteže u smjeru istok - zapad.

Njegova širina iznosi 1,65 m. Prostorije suterena su zasvedene poluobljučastim svodovima od opeke. Debljina konstruktivnih zidova u suterenu je različita i kreće se od 0,90 m u centralnom dijelu, do 0,70 m u ostalim dijelovima objekta. Spoljno osvjetljenje i provjetranje prostorija suterena omogućeno je velikim brojem prozorskih otvora, od kojih je većina (10) orijentisana na sjevernu, dok je jedan manji broj (8) orijentiran na južnu stranu. Po jedan suterenski prozor se nalazi sa istočne i zapadne strane objekta. Zbog nagiba terena, nivo suterena se sa sjeverne strane nalazi u nivou okolnog terena.

Prizemlje objekta se nalazi se na visini od približno 2,50 m od nivoa terena, mjereno sa njegove južne strane. Savlađivanje ove visine na vrlo kratkom prostoru omogućeno je pomoću dva stepeništa od kojeg se prvo nalazi van objekta, dok je drugo smješteno odmah iza ulaznih vrata u objekat.

Glavno dvokrako stepenište sa podestom se nalazi u centralnom dijelu objekta, i orijentisano je prema dvorištu (sjevernoj strani). Ukupna širina stepenišnih krakova iznosi 4,00 m. Stepenište je osvijetljeno spoljnom svjetlošću koja ulazi kroz prozorski otvor u vidu trifore, smještene u visini prvog sprata. Stepenišni elementi su urađeni od kamena, dok je ograda od kovanog željeza sa drvenim rukohvatima.

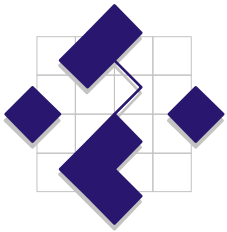
Pristup bočnim krilima zgrade i ostalim prostorijama omogućen je centralnim koridorom, koji se, poput koridora u suterenu, proteže smjerom istok - zapad. Centralni koridor je u ovom slučaju širine 1,90 m, zbog nešto manjih debljina nosivih zidova. Iz centralnog koridora se ulazi u svaku od prostorija Vijećnice. Pojedine prostorije su i međusobno povezane. Glavne prostorije objekta su orijentisane prema jugu, dok sporedne, uključujući kuhinju, stepenište, sanitarne čvorove i arhivske prostorije imaju sjevernu orijentaciju.

Sprat objekta Vijećnice ima sličnu organizaciju kao i prizemlje. Centralnu prostoriju objekta predstavlja sala za sjednice. Dimenzije sale iznose 9,70 h 6,80 m. Zidovi i stropna konstrukcija su ukrašeni bogatom cvijetnom dekoracijom, s tim što je strop oslikan, dok su po zidovima polijepljene tapete. Ravan zida je podijeljena sa po četiri vertikalna polustuba. Pilastrici su postavljeni na visoku bazu i završeni su jednostavnim kapitelom koji pridržava profilisani horizontalni vijenac prostorije. Sala je potpođena drvenim parketom.

Kompletan objekat Vijećnice je ozidan opekama austrijskog formata i kasnije omalterisan produžnim cementnim maltermom. Donje zone prizemlja, koje su u neposrednoj vezi sa terenom, urađene su kamenom (do visine od 45 cm), dok je ostali dio omalterisan.

Debljine pojedinih zidova su različite: debljina vanjskih zidova centralnog rizalita iznosi 0,75 m, dok je debljina zidova sporednih rizalita 0,60 m. Pregradni zidovi su debljina najčešće 0,30 i 0,45 m. Sve profilacije su izvedene u finom cementnom malteru koji je kasnije dotjeran uz pomoć profilisanih limenih šablona i drvenih vođica.

Posebnu vrijednost objekta predstavlja njegova južna fasada na snažno naglašenim

horizontalnim utiskom, naglašenim ravnomjernim nizom prozora, jako naglašenim spratnim vijencima i oponašanje alterniranih slojeva kamena i opeke u njegovoj obradi. U središnjoj osovini prizemlja objekta nalazi se glavni portal sa lučnim završetkom, omeđen parom stubova i dva para polustubova postavljenih na visokom postamentu koji se stubasto uvlače u zidnu masu objekta i to predstavlja glavni akcenat južne fasade.

Stubovi i polustubovi su kružnog presjeka i završeni su bogato dekorisanim kapitelima na koje su oslonjene dvije konzole koje dodatno naglašavaju glavni ulaz u objekat.

Ova kompozicija je završena u visini spratnog vijenca sa dva fragmenta u vidu kamenih lopti postavljenih na postamente. Širina ulaznog portala iznosi 2,70 m. Sa južne strane objekta se nalaze još dva portala sa završetkom u vidu potkovičastog luka. Ovi portali nisu naglašeni niti dekorisani poput glavnog portala. Njihova širina iznosi 1,60 m.

Prozorski otvori prizemlja Vijećnice završeni su potkovičastim lukom sa naizmjenično bojenim segmentima. Donje - parapetne zone su dekorisane geometrijskim motivima sa kružnim medaljonom u sredini kompozicije.

Objekat je po visini raščlanjen horizontalnim vijencem, koji fasadu dijeli na gornji i donji pojas. Ovaj vijenac je dekorisan samo na dijelu koji se nalazi iznad glavnog portala. Istovetna dekoracija je primijenjena na završnom - krovnom vijencu objekta.

Gornji pojas - sprat objekta, djeluje mnogo lakše od prizemlja. Na fasadnom platnu pojavljuje se niz otvora u formi bifora sa rozetama. To je naročito izraženo na centralnom rizalitu, odnosno na mjestu na kome se nalazi glavna sala Vijećnice. Geometrijski ornament u rozetama često se susreće u islamskoj arhitekturi na sjeveru Afrike i na jugu Španije. Na bočnim rizalitim rozete su zatvorene - slijepe, a na centralnom rizalitu su otvorene i zastakljene raznobojnim staklom.

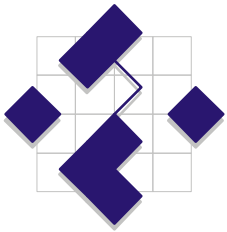
Dok su na južnoj fasadi donji i gornji prozori različiti, na ostalim fasadama je ta razlika izgubljena, tako da se i naspratu, kao i u prizemlju objekta, javljaju prozori sa završetkom u vidu prelomljenog luka. Na parapetnim dijelovima fasade prizemlja pojavljuje se dekoracija sa kružnim medaljonima, dok su na spratu dekoracije izvedene u vidu rombova. Na centralnom rizalitu, sa sjeverne strane, se uz već spomenutu triforu, kroz koju je ostvareno osvjetljenje stubišta, javljaju i tri pravougaona prozorska otvora kojima je osvijetljen prostor tavana.

Objekat Vijećnice je završen vrlo širokim vijencem iznad koga se nalazi jače izbačen krov i lukovičaste kupole na uglovima. Ranije su na ugaonim rizalitim, u zoni širokog vijenca, bili postavljeni gradski satovi (*Bžić, 1988*). Vijenci rizalita se razlikuju od vijenca ostalog dijela objekta. Po horizontali su podijeljeni u dva pojasa, donji čini beskonačni niz biljnih ornamenta (u ovom slučaju stilizovanih ljiljana) dok je gornji pojas sastavljen od niza konzola koje "pridržavaju jako naglašenu strehu objekta. Svi ovi dekorativni elementi - lukovičaste kupole iznad bočnih rizalita, potkovičasti lukovi iznad prozora, beskonačni reljefni ornament ispod krovnog vijenca - predstavljaju prepoznatljive elemente ukupnosti izraza građevina rađenih u pseudomaurskom maniru u periodu istoricizma u BiH. Preuzimani su najčešće prema afinitetu arhitekta i to iz različitih faza razvoja islamske umjetnosti i njenih regionalnih centara. Kako je evropski školovanim arhitektima bila najbolje poznata sjevernoafrička i španska maurska arhitektura, to su njeni elementi i bili najviše zastupljeni (*Kurto, str. 36*).

Objekat Vijećnice je pokriven pocinčanim limom. Na krovu su uočljivi dimnjački završeci sa velikim i posebno dekorisanim dimnjačkim kapama.

U toku vođenja istražnog postupka za donošenje odluke o proglašenju dobra nacionalnim spomenikom, na temelju sonde urađene na južnoj i istočnoj fasadi, ustanovljeno je da su pojedini dijelovi fasade bili boje teracote.

Vijećnica u Brčkom predstavlja izuzetno uspio primjer interpoliranja jedne monumentalne građevine austrougarske arhitekture, a rezultat takvog jednog poteza ne odiše neskladom,

disproporcijom i nepristajanjem na zakonitosti postojećeg tkiva. Slobodni prostor-park ispred Vijećnice i Hotela je postao neodvojivi dio ambijenta (*Hadžimuhamedović, 1989.*).

2. Dosadašnja zakonska zaštita

Na Privremenoj listi nacionalnih spomenika Komisije za očuvanje nacionalnih spomenika, Vijećnica u Brčkom je upisana pod rednim brojem 129.

3. Istraživački i konzervatorsko-restauratorski radovi

Na objektu nisu rađeni nikakvi konzervatorsko-restauratorski radovi, izuzev radova tehničkog održavanja.

Osamdesetih godina prošlog vijeka izvršeni su krovopokrivački i radovi na fasadama. Tom prilikom su upotrijebljene boje koje ni po tonu ni po ostalim karakteristikama (sastav boje) nisu odgovarale autentičnim bojama.

4. Sadašnje stanje dobra

Dana 10. decembra 2003. godine izvršen je uvid u stanje ugroženog spomenika Gradske vijećnice u Brčkom.

Na licu mjesta ustanovljeno je :

- spoljna fasadna platna su teško oštećena usljed nepovoljnih atmosferskih uticaja i neodržavanja objekta, odnosno nepostojanja ispravnog sistema odvoda padavinske vode sa krova objekta,
- oštećenja su najveća na sjevernoj strani objekta gdje je došlo do odvajanja čitavih ploha maltera zajedno sa bojenim slojem sve do opeke,
- usljed zadržavanja vode u malteru ,došlo je do oštećenja maltera u spojni- cama između opeka, tako da je na pojedinim mjestima došlo do ispadanja odlomljenih komada opeke i osipanja,
- na nekoliko mjesta su prozorski otvori potpuno razbijeni i na njihovo mjesto je postavljena privremena zaštita u vidu pvc folije, koja je takođe dotrajala,
- sa sjeverne strane, gdje se nalazi ulaz u suteran objekta, nalaze se vrata koja se ne zaključavaju i pred kojima je smeće,
- krov je rekonstruisan,
- u enterijeru je, u jednoj prostoriji biblioteke, na spratu, došlo do kolapsa međuspratne konstrukcije, tako da je kompletan pod propao u prizemlje,
- u enterijeru su vidljiva oštećenja nastala djelovanjem vlage, a naročito su vidljiva na stropovima i gornjim zonama zidova,
- u enterijeru su, takođe vidljiva oštećenja u donjim parapetnim zonama nastala djelovanjem vode,
- cijeli sistem vodovoda, kanalizacije, struje i grijanja je u lošem stanju i usljed velikih količina vode u zidovima postoji velika mogućnost da dođe do požara u objektu.

Primjenjujući Kriterijume za proglašenje dobra nacionalnim spomenicima, Odluka je utemeljena na sljedećim kriterijumima:

- Vremensko određenje (dobra nastala od praistorije do kraja HH stoljeća)
- Istorijska vrijednost (veza građevine, cjeline ili područja sa istorijskom ličnošću ili značajnim događajem u istoriji)
- Čitljivost (dokumentarna, naučna, obrazovna vrijednost)
- Svjedočanstvo o određenom tipu, stilu ili regionalnom maniru

- Ambijentalna vrijednost:
 - odnos oblika prema ostalim dijelovima cjeline
 - značenje u strukturi i slici grada

3. Kuća Kočića u Brčkom

Stambeni objekat - Kuća Kočića, tipološki odgovara austrougarskoj vili. Građena je u istom eklektičkom i pseudomaurskom izrazu, kao i Gradska vijećnica u Brčkom po projektu arhitekta Aleksandra Viteka. (Prema navodima dr Nedžada Bećirevića projekat za Kuću Kočića je, takođe izradio arhitekta Aleksandar Vitek). Taj izraz karakteriše upotreba bogate ornamentike i dekorativno - plastičnih elemenata na fasadama, za koji su uzori traženi najčešće na sjeveru Afrike i u Španiji maurskog doba. Objekat je bio završen 1907. godine i ta godina je ispisana iznad ulaznih vrata objekta.

To je slobodnostojeći objekat, čija jugoistočna fasada ima izlaz na dvorište. Osnova stambenog objekta Kuće Kočića je pravouglon oblika, dimenzija 12.00 h 14.30 m. Spratnost je prizemlje i sprat.

Osnovni konstruktivni elementi su zidovi, a korišćeni građevinski materijal je opeka. Međuspratna konstrukcija je drvena. Krov je četvorovodni sa klasičnom drvenom konstrukcijom, a pokrov je crijep. Krov je strmog nagiba. Zidovi su građeni od opeke debljine 50 cm, a završna obrada je malter. Stepenište je kameno dok je stepenišna ograda željezna.

Na fasadi su vidljive izrazite masivne plohe sa naizmjenično postavljenim svijetlim i tamnim pojasevima, što je karakteristično za gotovo sve objekte eklektičkog izraza. Fasada je podužnim kordon-vijencem podijeljena na dva dijela - prizemlje i sprat. Jednodjelni drveni prozorski otvori prizemlja su pravouglon oblika sa jednokrlnim drvenim prozorima i završeni su ravnim natprozornikom. Prozorski otvori na spratu završavaju se potkovičastim lukom, što predstavlja čest element pseudomaurskog izraza. Ulazni portal se nalazi na sredini jugoistočne fasade (ulazna fasada prema Ulici Musala). Sa obje strane portala su simetrično postavljeni prozori prizemlja. Portal je pravokutni, ima dvokrlna drvena vrata od masivnog drveta i natsvjetlo, a završava se ravnim nadvratnikom. Dimenzije portala su: širina je 1.30 m, a visina 3.30 m.

Karakteristika eklektičkog izraza vidljiva je u primjeni profilacija oko prozora i portala. Lukovi iznad prozora sprata su u zidnoj ravni, dok se plastika i profilacije oko prozora pojavljuju van te ravni. Sa strane prozora su uočljivi manji pilastri lučno završeni. Prozorski otvor, pilastri i profilacija djeluju kao cjelina. Fasodom preovladava simetrična podjela. Iznad ulaznog portala se nalazi balkon čija je nosiva konstrukcija od željeznih profila, a ograda je izrađena od dekorativnog kovanog željeza.

Dispozicija stanova je riješena na način karakterističan za stambene objekte tog vremena. To su dva četvorosobna stana koji imaju potpuno istu dispoziciju. U sobe i ostale prostorije se ulazi iz hodnika koji nema prirodno osvjetljenje. Sobe su okrenute prema ulici. Kuhinja je bila najvažnija prostorija.

Kupatila se nalaze uz stepenište i to je bilo gotovo uobičajeno da se vodovodne i kanalizacione vertikale postavljaju uz zid od stubišta. Visina prizemlja iznosi 3.30 m, a visina sprata je 3.70 m. Podovi su bili drveni, plafoni i zidovi su bili malterisani i bojeni posnom bojom. U kuhinji i kupatilu zidovi su bojeni masnom bojom. U salonu su rađeni štukaturni elementi i dekoracije na zidovima i plafonima. Budući da se objekat sada nalazi u lošem stanju, nije moguće ustanoviti detalje enterijera.

1. Dosadašnja zakonska zaštita

Nema podataka da je objekat bio zaštićen ili valorizovan.

2. Istraživački i konzervatorsko-restauratorski radovi

Konzervatorsko-restauratorski radovi nisu vršeni, izuzev manjih popravki od strane korisnika u unutrašnjosti i na krovu .

3. Sadašnje stanje dobra

Objekat je u lošem stanju. Do januara 2001. godine u objektu su bila smještena raseljena lica, kada je objekat vraćen vlasniku. Krov objekta i oluci su oštećeni, što je prouzrokovalo propadanje zidova i konstrukcije usljed vremenskih uticaja. Malter i plastične zidne dekoracije su oštećene.. Na fasadama se samo mogu djelimično vidjeti ostaci dekorativnih elemenata. Nosiva konstrukcija ima velika oštećenja, a krovna i međuspratna konstrukcija su djelimično urušene.

Primjenjujući Kriterijume za donošenje odluke o proglašenju dobra nacionalnim spomenikom (Službeni glasnik BiH", br. 33/02 i 15/03), Komisija je donijelo odluku kao u dispozitivu.

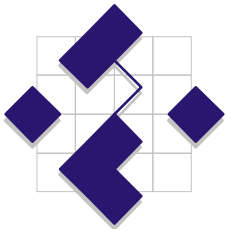
Odluka je utemeljena na sljedećim kriterijumima:

- Vremensko određenje,
- Umjetnička i estetska vrijednost
 - Proporcije,
 - Kompozicija,
 - Vrijednost detalja,
- Čitljivost
 - Svjedočanstvo o određenom tipu, stilu ili regionalnom maniru
- Izvornost
 - Oblik i dizajn,
 - Materijal i sadržaj,
 - Položaj i smještaj u prostoru.

Valorizacija prostora sa kategorizacijom

Na osnovu prihvaćene valorizacije i kategorizacije prostora i objekata koja je data u poglavlju Metodološki pristup obrade zadatka može se konstatovati da postoje sljedeće kategorije prostora:

1. Prvu kategoriju prema normativima metodološkog pristupa ima prostor oko objekata Vječnice i Hotela Posavina te dio Ulice Bosne srebrne i prostor ulica Islahijet, Pane Pantelića i Hasana Aganovića Tača.
2. Drugu kategoriju imaju sljedeći prostori ulica: nastavak Ulice Bosne srebrne, Ulice Konačko brdo, Safvet-beg Bašagića i desna strana Ulice Hasana Aganovića Tača, te prostor Srpske pravoslavne crkve Uspenije Sv. Bogorodice i Katoličke crkve Srce Isusovo.

3. Treću kategoriju imaju prostori Ulica V.S.Karadžića, Ulici Jelenke Vočkić, desna strana Bulevara mira, prostori oko Ulice Pere Marjana i stare Opšte bolnice.

Prijedlog mjera zaštite i revitalizacije za objekte

- za objekte spomeničkih, arhitektonskih i ambijentalnih vrijednosti izvršiti restauraciju prema autentičnoj tehničkoj i foto dokumentaciji;
- za sve interpolirana objekte koji degradiraju ambijent, prilikom budućih intervencija tražiti saglasnost nadležne ustanove za prostor Brčko distrikta, za zaštitu kulturno-istorijskog i prirodnog nasleđa;
- kod objekata koji su sačuvali autentičnost sve buduće intervencije uskladiti sa mjerama zaštite uz saglasnost nadležnih institucija za zaštitu kulturno-istorijskog i prirodnog nasleđa;
- ukloniti dogradnje, garaže i šupe stvarajući čista zatvorena zaleđa pojedinih blokova i objekata;
- izvršiti restauraciju svih vrijednih ograda, a rekonstrukciju onih koje su nestale, odnosno izgraditi nove po ugledu na postojeće zavisno od ambijenta gdje se one nalaze;
- novu gradnju prilagoditi postojećoj strukturi nastojeći postići homogenost u izgledu prostora.

Zone sa mjerama zaštite

Utvrđuju se sljedeće zone zaštite sa mjerama:

1. prva zona zaštite obuhvata

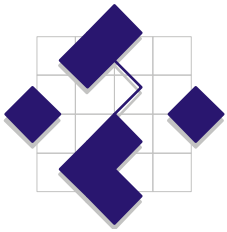
U ovoj zoni ne dozvoljava se nova gradnja osim restauracije valorizovanih vrijednih objekata uz vraćanje njihovog autentičnog izgleda, a prema arhivskoj, foto i tehničkoj dokumentaciji te detaljnih projekata po uslovima zaštite. Predviđa se hortikulturno uređenje sa ciljem da se vrati nekadašnji izgled ovom prostoru. U prvoj zoni zaštite uklanjaju se objekti koji su u koliziji sa izgledom tog prostora.

Sve intervencije u prvoj zoni zaštite zahtijevaju elaborat istraživanja, detaljne mjere zaštite, te saglasnost nadležne ustanove za zaštitu kulturno-istorijskog i prirodnog nasleđa Brčko distrikta na projektnu dokumentaciju.

2. druga zona zaštite obuhvata

U ovoj zoni zaštite dozvoljava se restauracija vrijednih objekata uz poštovanje njihovog autentičnog izgleda, arhitektonskog sklopa, dispozicije, konstrukcije i materijapa, te njihove primjerene revitalizacije. U ovoj zoni propisuje se, takođe uklanjanje svih neplanskih improvizovanih rješenja koja narušavaju izgled tog prostora. Ovim stepenom zaštite dozvoljava se i nova izgradnja, ali poštujući visine, gabarit i opšu modularnu koordinaciju sa postojećom strukturom, po sistemu interpolacije (poštujući visine vijenaca postojećih vrijednih objekata) te građevinskog materijapa, nagiba krova i krovni pokrivač.

Intervencije u drugoj zoni zaštite zahtijevaju mjere zaštite i saglasnost nadležne ustanove za zaštitu kulturno-istorijskog i prirodnog nasleđa Brčko distrikta na projektnu dokumentaciju.

3. treća zona zaštite obuhvata

Treća zona zaštite obuhvata sve ostale prostore. U ovoj zoni pored restauracije vrijednih objekata i njihove revitalizacije, te određenih intervencija prilagođavanja pojedinih objekata ambijentu dozvoljava se i nova gradnja sa više slobodnog pristupa, ali i dalje sa poštovanjem osnovnih karakteristika okolnih prostora kao i vizura i obezbjeđenjem cjelovitosti sa ostalim zonama. Nova gradnja u ovoj zoni treba da teži ujednačenosti svih elemenata strukture ističući vrednije prostore.

Intervencije u trećoj zoni zaštite zahtijevaju konsultacije sa službom zaštite.

Mjere zaštite i revitapizacije

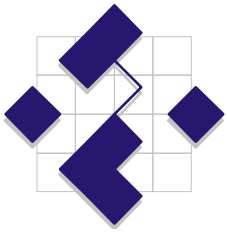
Na osnovu valorizacije date su mjere zaštita za utvrđene kategorije pojedinih prostora i za pojedinačne objekte. Mjere zaštite za prostore utvrđuju se određivanjem sljedećih zona zaštite:

- U prvoj zoni zaštite zabranjuje se bilo kakva izgradnja objekata koji su činili identitet tog prostora na osnovu fotodokumentacije. U prvoj zoni zaštite uklanjaju se svi objekti koji su u koliziji sa izgledom tog prostora, vrše se intervencije, manje i veće restauracije objekata spomeničkog značaja, na osnovu proučavanja i građe te detaljnih projekata po uslovima zaštite.
- Druga zona zaštite odnosi se na prostore u kojima se dozvoljava restauracija vrijednih objekata uz poštovanje njihovog autentičnog izgleda dispozicije, arhitektonskog sklopa, konstrukcije i primjerene revitalizacije. U ovoj zoni, takođe se popisuje uklanjanje svih neplanskih improvizovanih rješenja koja narušavaju izgled tog prostora. Ovim stepenom zaštite dozvoljava se i nova izgradnja, ali poštujući visine, gabarit i opštu modularnu koordinaciju sa postojećom strukturom interpolacije, (poštujući visine vijenaca postojećih vrijednih objekata) te građevinskog materijala, nagiba krova i krovni pokrivač.
- U trećoj zoni zaštite pored restauracije vrijednih objekata i revitalizacije, te određenih intervencija prilagođavanja ambijentu dozvoljava se i nova izgradnja uz poštovanje gabarita, visina, vijenaca postojećih vrijednih objekata, nagiba krova i materijala prirodnih karakteristika terena i postojeće strukture. Tu se, takođe propisuje uklanjanje onih objekata koji grubo narušavaju ambijent.
- U četvrtoj zoni zaštite pored restauracije i revitalizacije vrijednih objekata dozvoljava se i nova gradnja sa više slobodnog pristupa, ali i dalje sa poštovanjem osnovnih karakteristika okolnih prostora, sa poštovanjem vizura i obezbjeđenjem cjelovitosti sa ostalim zonama.

Prirodno nasljeđe

Područje distrikta Brčko nalazi se pretežno u ravničarskoj kotlini, zahvatajući obronke Majevice i ima klimatske uslove koji omogućavaju proizvodnju svih ratarskih kultura. Na obroncima Majevice su predjeli koji spadaju u najvrednije šljivarske rejone na teritorii bivše Jugoslavije.

Na području distrikta Brčko i okoline zastupljeni su aluvijalno i podzolasto zemljište.

Potencijalna plodnost aluvijalnog zemljišta je visoka, a efektivna prilično niska.

Reljef područja distrikta Brčko može se podijeliti na tri dijela: prvi dio predstavljaju ravničarski predjeli uz rijeku Savu i njene pritoke, drugi su brežuljkasti tereni sa nadmorskom visinom od oko 180 m i treći dio su brdski tereni koji obuhvataju, uglavnom područje na obroncima Majevice, nadmorske visine iznad 200 m.

Zbog uticaja kontinentalne klime sa sjevera i planinske c juga, područje distrikta Brčko ima pretežno kontinentalnu klimu.

Podaci o praćenju padavina pokazuju da je raspored padavina po pojedinim mjesecima dosta ujednačen, znatnija odstupanja u tom pogledu zapažaju se jedino u gradu – gdje su godišnje padavine i padavine u vegetacionom periodu znatno manje. Glavni godišnji maksimum padavina javlja se u maju i junu, a sporedni u oktobru i novembru.

Zemljišne površine Brčkog i okoline ispresijecane su nizom rijeka, od kojih je najvažnija Sava na sjeveru, a od njenih pritoka Tinja, Brka i Lukavac, koje djelimično dotiču područje distrikta Brčko. Korita ovih rijeka su pretežno plitka i zamuljena, sa vrlo malim padom, što dovodi do toga da ne mogu da sprovedu suvišnu vodu te često dolazi do plavljenja okolnog zemljišta. Rijeka Sava se za vrijeme visokih vodostaja izliva u pojaseve do zaštitnih nasipa, a vodenim masama usporava tok pritoka i tako, posredno, preko njih, plavi jedan dio površina u donjim tokovima.

Reljef, klima, sastav zemljišta i hidrografske prilike pokazuju da na ovom području postoje povoljni prirodni uslovi za razvoj poljoprivredne proizvodnje.

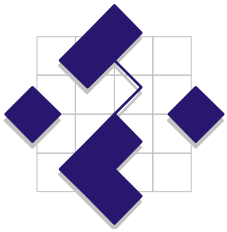
U sagledavanju odnosa metodologije urbanističkog planiranja i zaštite čovjekove okoline, elementi pejzaža na području grada nisu dobili odgovarajući značaj. Zbog toga je važno sagledati određene probleme zelenih površina i njihov tretman u prostornim, urbanističkim i regulacionim planovima jer su zelene površine glavnina "prirode" u gradskom prostoru.

Znači, od statusa tih površina u metodologiji planiranja i projektovanja zavisi da li će ta kategorija čovjekove okoline odgovoriti zadatoj ulozi ili će biti shvaćena samo kao dekorativni dodatak, a upravo je opasno tretirati medij zelenila samo kao estetski sadržaj.

Kod planiranja je neophodno obezbijediti mogućnost sprovođenja sistema prožimanja svih sadržaja medijem prirode. Pojam kvalitetnog zelenila u tretmanu planiranja, prema funkciji zaštite i stvaranja povoljne okoline, obuhvata:

- motiv prirode u gradskom pejzažu povoljnim psihofizičkim djelovanjem (bioekološki status)
- zaštitu od buke, gasova, prašine i slično
- popravljane lokalnih (gradskih) klimatskih uslova
- smanjenje deficita kiseonika u pojedinim gradskim područjima
- oblikovno-estetsku kategoriju vezanu u prvom redu za humanizaciju gradskog prostora da bi se moglo izvršiti planiranje budućeg pejzaža, neophodno je napraviti vaporizaciju "prirode".

Budući da se u arhitektonskom smislu ocjeća velika stilaska neujednačenost uslovljena istorijskim razvojem, tako se i u pejzažnom oblikovanju gradskog prostora Brčkog ne može govoriti o kontinuiranom i osmišljenom pristupu. Zbog toga grad nema neophodnu vezu svih segmenata gradskog pejzaža c jedne strane te njihovu dalju povezanost putem zaštitnih pojaseva sa poljoprivrednim zemljištem, voćarskim i šumskim cjelinama sa druge strane.

S obzirom da kod valorizacije prirodnih vrijednosti vrijeme i istorija nisu jedini kriterijumi vrednovanja, nego svaki i najmanji dio "prirode" ima svoju vrijednost, to i kroz našu anapizu želimo sačuvati i unaprijediti.

Elemente prirode u Brčkom svrstavali smo u sljedeće kategorije:

1. Javno zelenilo
 - 1.1. Ulica Pere Marjana –kod Bijele džamije
 - 1.2. Putno zelenilo na Bulevaru mira
 - 1.3. Park na Trgu mladih
 - 1.4. Gradski park

2. drvoredi
3. blokovsko zelenilo
 - 3.1. Eš naselje
4. zelene površine vaspitnih ustanova
5. zelene površine zdravstvenih ustanova
 - 5.1. Medicinski centar
6. zelene površine industrijskih zona
7. vodene površine
8. rekreativne površine
 - 8.1. Stadion
 - 8.2. Šetalište "Ficibajer"
 - 8.3. Bazen
 - 8.4. Prostor meandra Brke
9. ostale zelene površine

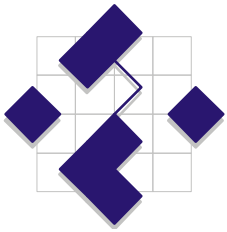
1. Javno zelenilo

Ta kategorija gradskog pejzaža obično nastaje u sklopu centralne gradske zone ili pak javnih sadržaja, sa većim intenzitetom korišćenja pa u tu svrhu predstavlja objekte vrtno arhitekture višeg stepena obrade. U njima bi trebalo da su naglašeno prisutne oblikovno-estetske komponente uređenja gradskog prostora (pejzažno-tehnička parterna obrada, interpolacija skulpture, elemenata vode i sličnih motiva).

S obzirom da su to prostori najčešće oivičeni saobraćajnicama, neophodno je od biljnog fonda koristiti drveće voluminoznih i razvedenih krošnji, sa bogatom lisnom masom (platan, javor, lipa i drugo). Granične dijelove prema saobraćajnicama treba tretirati sadnjom nižeg drveća i grmlja, kojima se obezbjeđuje kompaktna zelena zavjesa, a sadnjom trajnica i cvjetnica obezbjeđuje estetski doživljaj.

Grad Brčko, nažalost, nema takvih prostora. U ovu kategoriju mogu se svrstati zelene površine - park na Trgu mladih. Svi ti prostori u oblikovnom i u ekološkom smislu su zapušteni i nedorečeni. Zbog toga je neophodno da se izrade projekti njihovog pejzažnog uređenja. C obzirom da se radi o ključnim površinama u najužem centru grada inače siromašnog vegetacijom, taj posao u urbanističkom smislu treba smatrati prioritarnim.

Izuzetak u pejzažnom oblikovanju gradskog jezgra čini putno zelenilo na Bulevaru mira, koje je novijeg datuma. Kod novog planiranja gradskog prostora neophodno mu je

obezbijediti kontinuitet, odnosno obezbijediti njegovu prirodnu vezu sa ostalim zelenim površinama u gradu.

2. Drvoredi

Da bi se uloga vezivanja svih segmenata gradskog pejzaža te ciljevi zaštite i popravljanja lošeg uticaja caobraćaj na okolinu posredstvom zelenog medijuma mogli uspješno riješiti, treba ocijeniti dvije osnovne kategorije problema:

- uslove pod kojim vegetacija uz saobraćajnice mora obavljati funkciju zaštite, a prema tome izvršiti izbor i vrstu biljnog materijala,
- svojstva vegetacije, odnosno izbor vrsta čija svojstva koriste zaštititi.

Istorijski i urbanistički grad Brčko nema tradiciju podizanja drvoreda, što predstavlja problem u vezivanju svih segmenata gradskog pejzaža, a i umanjuje mogućnost naknadnih intervencija u tom smislu. Jedini dobro oblikovan drvored u Brčkom, starosti većoj od 80 godina. Dugo neodržavan, zahtijeva ozbiljne intervencije, na nekim mjestima popunjavanje odraslijim sadnicama. U Ulici Hasana Aganovića Tača nalazi se drvored kalemljenog jasena. Taj bi drvored svakako trebalo sačuvati, a stablima koja su pritiješnjena asfaltom treba otvoriti okolni prostor, da bi se obezbijedili kvalitetni životni uslovi.

Kod daljeg planiranja neophodno je formirati, tamo gdje je moguće, " zelene trake ", a tamo gdje ta mogućnost ne postoji preporučujemo otvaranje velikih prostora za grupacije stabala (rešetke sa sistemom za prihranu i zaljevanje stabala), koje bi preuzele funkciju drvoreda i na taj način povezale postojeće zelene prostore u gradu.

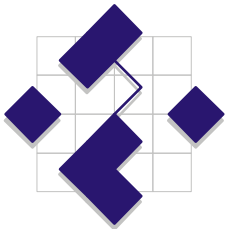
3. Blokovo zelenilo

Pod ovom kategorijom zelenih površina podrazumijevaju se uređeni i neuređeni prostori oko društvenih stambenih objekata. Takve površine u Brčkom procentualno su male, u odnosu na površine okućnica individualnih stambenih objekata. Ono što je karakteristično za ove prostore je da su u sklopu izgradnje objekata izgrađene kao organizovane zelene površine (mada proporcionalno male u odnosu na broj stanara). Kako postoji mogućnost da se tako izgrađene površine vežu za postojeće slobodne površine, kod daljeg planiranja preporučujemo unošenje potrebnih sadržaja za odmor i rekreaciju da bi se, na taj način, stvorila funkcionalna rekreativna cjelina.

4. Zelene površine vaspitnih ustanova

Školsko dvorište predstavlja prostorno-arhitektonski, estetski i funkcionalno-pedagoški objekat. Zbog toga uređenje i održavanje školskih dvorišta zahtijeva specifičan pristup.

Opšta ocjena za sva školska dvorišta u Brčkom je da vlasnici nemaju izgrađen i odgovoran odnos prema svom spoljnom prostoru. U odnosu na broj učenika, osnovne škole nemaju dovoljno spoljnog prostora da bi ostvarile sve potrebne funkcije, kao što su sportske aktivnosti, učionice u slobodnom prostoru, manji botanički i zoo vrtovi i slično. Zbog toga preporučujemo izradu projekata za pejzažno uređenje tih prostora, kako bi ostvarili funkciju koju imaju kao dio vaspitne ustanove, ali i doprinijeli kvalitetu gradskog pejzaža u cjelini.

5. Zelene površine zdravstvenih ustanova

Ova je kategorija zelenih površina zatvorenog tipa u svojoj funkciji veoma specifična. Osnovna funkcija koju zelenilo mora ostvariti kada su u pitanju zdravstvene ustanove, posebno bolnice, je zaštitna, a zatim estetska.

Zgrada Medicinski centar, kao i park koji je okružuje, potiču iz austrougarskog perioda i slijede standarde te epohe. U tom smislu posebno su vrijedna stabla divljeg kestena, mada je oblikovno park izgubio prvobitni sklad, koji bi se malim intervencijama mogao vratiti, a to bi značilo pojačavanje njegove zaštitne funkcije. C obzirom na vrijednost parka, potrebno je napraviti projekat za njegovu revitalizaciju, čija vrijednost se ne bi potrošila u smislu povećanja njegovog kvaliteta samo u bolničkom krugu, nego bi znatno oplemenio širi gradski prostor. C obzirom da se nalazi između između dvije prometne saobraćajnice, ulaganje u osvježenje pomenutog parka, znatno bi povećalo stepen njegovog ekološkog uticaja, jer bi se veći procenat zagađenja i buke uspijevao da amortizuje.

C obzirom na već izrečen stav o oskudnoj vegetaciji u gradu Brčko i već date prijedloge o stvaranju sistema zelenila, park Medicinskog centra može biti jedan od kompleksa koji kvalitetno može da ubrza taj proces.

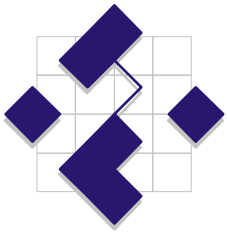
6. Zelene površine industrijskih zona

Spoljni prostor industrijskih zona treba posmatrati prvenstveno u kontekstu primjene sanacionih mjera radi obezbjeđenja ekološke zaštite. Parkovsko-oblikovna komponenta uređenja slijedi kao posljedica afirmacije prethodne.

Uvidom u postojeće stanje, jasno je da je najveći dio izgrađenih zelenih površina u industrijskim zonama Brčkog novijeg datuma, ali ne slijedi savremene standarde. Kod takvih objekata zelenilo prvenstveno mora obezbijediti funkciju ekološke zaštite što, gotovo bez izuzetka, u ovim prostorima nije postignuto, pogotovo što je i širi prostor ekološki veoma siromašan.

Zbog svega gore navedenog predlažemo izradu idejnih rješenja spoljnog uređenja koja bi riješila sljedeća pitanja:

- u primjeni biljnog materijala koji bi učestvovao u oplemenjivanju tih prostora (uzimajući u obzir veličinu mogućih onečišćenja, izazvanih runkcionisanjem pogona), treba se odlučiti za vrste koje se ističu većim sgepenom rezistentnosti (kao što su: lipa, platan, klen, mlječ, crveni hrast i druge),
- gdje god postoji mogućnost, na velikim asfaltnim površinama otvoriti "zelene površine" kako bi se povezale sa već postojećim i povećale inače siromašan biljni fond cijelog prostora;
- zelenim pojasom oko pogona izvesti sistem kompaktnih zelenih zavjesa, čiji će sastav i visina zavisiti od stepena zagađenosti fabričkog kruga c jedne strane i okolnog prostora c druge strane;
- na prostorima za skladištenje sirovina obezbijediti da se, sađenjem odgovarajuće zelene mase, zakloni tehnološki prijav prostor;
- saobraćajno-manipulativne prostore treba maksimalno oplemeniti drvo-rednim drvećem kompaktnih i voluminoznih krošnji;
- postojeći kvalitetan biljni fond sačuvati;

- neskladne i trošne objekte, gdje god je moguće, "maskirati" vegetacijom (puzavice, žive ograde i slično);
- u sklopu zelenih površina (na prostornim površinama travnjaka) planirati vrtno-tehničke i neke sadržaje rekreacije i zabave.

7. Vodene površine

Vodene površine, kao sastavni dio gradskog pejzaža i u ekološkom i u estetskom smislu predstavljaju kategoriju koja daje poseban kvalitet životu u gradu. Urbanom području grada Brčkog, po svojoj prirodnoj atraktivnosti, posebnu vrijednost, kada su u pitanju vodene površine, daju rijeke Sava i Brka.

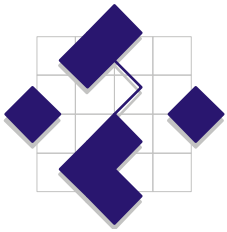
Rijeka Brka se pruža od juga ka sjeveru kroz grad i uslovno ga dijeli na dva dijela. Obale i vodotok Brke su zapušteni, odnosno nije iskorišćeno ništa od onog što bi jedna takva rijeka mogla da pruži gradskom ambijentu, osvježavajući ga i oplemenjujući. U tom smislu neophodno je da se što prije izradi biološka studija koja podrazumijeva ispitivanje svih bitnih svojstava ove rijeke, stepen njene ugroženosti u gradskim uslovima, ali i prijedlog za regulaciju i uređenje vodotoka i obala Brke (proširenja, slapišta, pješački mostići, pokrovna vegetacija na kosinama, šetalište sa alejama i drugim sadržajima). Na osnovu nalaza takvog istraživanja, urbanisti bi trebalo da daju Brki tretman koji ona kao prirodno dobro, api i urbani element zaslužuje.

Mada je Brčko jedna od najvećih stanica na plovnom putu rijeke Save, grad gotovo da ne živi sa svojom rijekom. Veliki dio obala Save u urbanom centru nije dostupan stanovnicima jer luka i industrijski objekti zauzimaju same obale. I onaj dio koji nije okupiran takvim sadržajima, nije dostupan, jer obale nisu uređene. Svijest o ekonomskom značaju rijeke Save za Brčko, koje se u istoriji i pominje ponajviše kao trgovačko središte, ne može spriječiti moderne urbaniste da pronađu rješenja koja bi pomirila ekonomske i zahtjeve kvaliteta života u Brčkom. Stoga predlažemo izradu studije koja bi riješila na koji način Brčko može zaista da iziđe na svoju rijeku. Posebno je značajno i sa stanovišta zaštite prirode pronalaženje načina da se u urbanističkom smislu obezbijedi funkcionalna veza toka Brke i Save i, upravo u tom prostoru, napravi atraktivan rekreativni kompleks.

8. Rekreativne površine

Tu kategoriju gradskih prostora treba tretirati kao dio gradskog pejzaža. Brčko nema osmišljenu, prostorno povezanu i organizovanu tu funkciju, iako ima dovoljno kvalitetnih prostora za tu namjenu, koji se mogu povezati u značajnu prostorno-funkcionalnu cjelinu. To se prije svega odnosi na povezivanje šetališta "Ficibajer", kompleksa bazena, stadiona, srednjoškolskog centra - sve do Partizanskog groblja. Povezivanjem tih prostora obezbijedio bi se kvalitetan kompleks, sadržajno osmišljen za rekreaciju i odmor svih kategorija stanovništva.

Još jedan prostor visokih ekoloških vrijednosti izuzetno kvalitetan za ostvarivanje funkcije odmora i rekreacije jeste prostor koji formira veliki meandar rijeke Brke. Povezujući obale Brke sa tim prostorom, gradska zona bi se na najbolji način ekološki i pejzažno obogatila, a stanovništvu obezbijedili kvalitetni sadržaji za odmor i rekreaciju.

U tom smislu neophodno je zaštititi obale rijeka Save i Brke od svake gradnje, a sistemom šetališta povezati te dvije rekreativne zone Brčkog u cjelinu.

9. Ostale zelene površine

Partizansko groblje, spomen-parkovi kao jedan od gradskih urbanih elemenata, jesu i dio gradskog pejzaža.

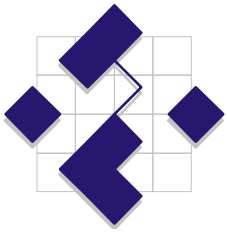
Partizansko groblje u Brčkom u oblikovnom i prostornom smislu je bilo najosmišljeniji dio gradskog pejzaža. Sada je potpuno zapušteno i devastirano, kao i spomenik i zbog toga je neophodno izraditi detaljan program revitalizacije cijelog kompleksa. Vrijedno napomenuti da je, i pored očigledne nebrige, sačuvan dobar dio vrijednog biljnog materijala, koji bi se brzo mogao dovesti u odgovarajuće stanje. Stoga, čak ukoliko se u dogledno vrijeme ne bude pristupilo sanaciji spomeničkog dijela kompleksa, predlažemo da se parkovski sadržaji oblikuju, a kvalitetnim mjerama njege vegetacija osvježi, jer ona ima neprocjenjivu vrijednost u sistemu zelenila Brčkog.

Na prostoru bivše kasarne: To je kategorija zelene površine zatvorenog tipa, sa dosta kvalitetnog i dobro održavanog biljnog materijala te stoga značajno obogaćuje prostor urbanog dijela Brčkog. Park u dvorištu brčanske kasarne jedan je od primjera dobro organizovanog zatvorenog parkovskog prostora i u tom smislu predlažemo njegovu unapređenje i očuvanje.

Zaključci

1. Kako u pejzažnom oblikovanju nije bilo osmišljenog i kontinuiranog procesa, kod daljeg planiranja neophodno je sve segmente gradskog pejzaža povezati među sobom te dalje, pomoću zaštitnih pojaseva, za poljoprivredno zemljište, voćarske i šumske komplekse.
2. Gradski javni prostor obogatiti objektima vrtne arhitekture (trgovi, skverovi, velike "zelene kasete") višeg stepena obrade (pejzažno-tehnička parterna ograda, interpolacija skulpture, elemenata vode i sličnih motiva višeg umjetničkog utiska).
3. Zbog nedostatka gradskih drvoreda neophodno je urbanističko planiranje novih gdje god za to postoji mogućnost, kao i formiranje zelenih prostora tamo gdje za drvorede nema uslova.
4. Školska dvorišta obogatiti potrebnim sadržajima za sportske aktivnosti, učionicama u slobodnom prostoru, malim botaničkim i zoo vrtovima i drugim.
5. Zelene površine zdravstvenih ustanova dovesti u funkciju rekreativnog liječenja bolesnika.
6. Izraditi idejna rješenja pejzažnog uređenja za zelene površine industrijskih zona u kojima bi poseban akcenat trebalo dati zaštitnim pojasevima.
7. Za vodotokove Brke i Save kroz Brčko izraditi studije koje bi riješile pitanje prečišćavanja voda, uređenje kompleksa oko njih i povezivanje u zajedničku rekreativnu zonu.
8. Funkcionalno povezivanje prostora namjenjenih rekreaciji (šetalištima na obalama Save i Brke).

NAPOMENA: U ovom elaboratu nismo se bavili detaljnom valorizacijom pojedinačnih elemenata jer bi to bio predmet valorizacione osnove za izradu regulacionih planova.

D. ODLUKA O SPROVOĐENJU PLANA

Granice urbanog područja

- a. Granice urbanog i užeg urbanog područja distrikta Brčko određene su na karti br. 3 grafičkog dijela Plana, u mjerilu 1:10000.

Granice građevinskog zemljišta

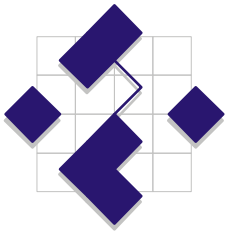
- 2.1. Kao građevinsko zemljište smatra se svo zemljište u granicama urbanog područja, osim zemljišta koja su određena kao vrijedno poljoprivredno zemljište.
- 2.2. U skladu c prethodnom tačkom, granice građevinskog zemljišta određene su na karti br. 3 grafičkog dijela Plana.
- 3.3. Kao građevinsko zemljište smatra se i zemljište na kojem su legalno izgrađeni građevinski objekti i zemljište potrebno za njihovu redovnu upotrebu u smislu Zakona o građevinskom zemljištu.
- 4.4. Regulacionim planom može se definisati i drugo građevinsko zemljište van granice građevinskog zemljišta iz tačka 2.2., ako je to u opštem interesu.

Značaj Plana

- 1.1. Plan je osnovni razvojni i dugoročni planski dokumenat za urbano područje distrikta Brčko.
Plan predstavlja osnovu za izradu planskih dokumenata operativnog karaktera regulacionih planova.
Kada Zakonom o prostornom uređenju («Sl. glasnik Brčko distrikta BiH «broj 9/03,23/03 i 15/04), u daljem tekstu: Zakon, ili ovom odlukom za određene dijelove urbanog područja nije određena obaveza donošenja regulacionog plana, Plan predstavlja i osnovu za:
 - a) donošenje urbanističkog projekta, u skladu sa navedenim Zakonom,
 - b) izdavanje urbanističke saglasnosti u skladu sa sa navedenim Zakonom.

Obaveznost Plana

- 4.1. Plan je obavezan za sve subjekte.
Obaveznost Plana odnosi se na sve aktivnosti kojima se planiraju ili neposredno

odobravaju intervencije u urbanom području, tj. na aktivnosti:

- a) izrade regulacionih planova i urbanističkih projekata,
- b) izdavanje urbanističke saglasnosti (tačka 3.1., stav 3 pod b).

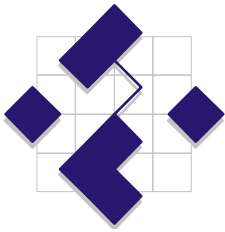
- 4.2. Regulacioni planovi, urbanistički projekti (tačka 3.1., stav 3 pod a) i urbanističke saglasnosti (tačka 3.1., stav 3 pod b) moraju biti u saglasnosti c Planom.
- 4.3. Smatra se da su dokumenti iz tačke 4.2. u saglasnosti c Planom ako su ispunjeni sljedeći uslovi:
 - a) da namjena prostora odgovara namjeni koja je određena Planom,
 - b) da infrastrukturna rješenja odgovaraju osnovnoj koncepciji infrastrukture koja je određena Planom,
 - v) da obim i stepen zaštite životne sredine nisu manji od onih koji proizilaze iz propisa ili Plana,
 - g) da su zadovoljeni posebni uslovi (urbanistički, tehnički i dr.) koji su utvrđeni propisima ili Planom za prostor, objekte ili aktivnosti na koje se dokumenti iz tačke 4.2. odnose.
- 4.4. Smatra se da namjena prostora odgovara namjeni prostora koja je određena Planom (tačka 4.3. pod a):
 - a) ako je takva namjena Planom izričito utvrđena ili
 - b) ako je takva namjena u Planu posredno sadržana, odnosno podrazumijevana, kao dopunska ili prateća u odnosu na osnovnu namjenu (npr. objekti javnih službi /zdravstvo, obrazovanje, kultura, socijalna zaštita, snabdijevanje i sl./ u stambenim i radnim zonama, ugostiteljski objekti u zonama za rekreaciju, itd.).

Način sprovođenja Plana

- 5.1. Plan se sprovodi:
 - a) donošenjem regulacionih planova i urbanističkih projekata usklađenih sa Planom,
 - b) izdavanjem urbanističkih saglasnosti (tačka 3.1.,stav 3 pod b) u saglasnosti c Planom,
 - v) zabranom i sprečavanjem građenja i drugih intervencija u prostoru urbanog područja koje nisu u skladu s Planom,
 - g) donošenjem opštinskih propisa kojima se uređuju pojedina pitanja u oblasti uređenja prostora urbanog područja u saglasnosti sa Planom.

Smjernice za dalje planiranje

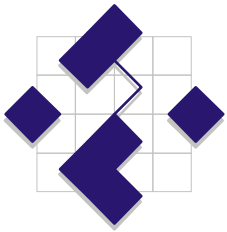
- 6.1. Kao dalje planiranje, u smislu ove odluke, smatraju se:
 - a) izmjene, dopune i revizija Plana,
 - b) izrada i donošenje planova iz tačke 5.1. pod a)
- 6.2. Izmjene i dopune Plana vrše se s ciljem kontinuiranog usklađivanja Plana sa dostignutim stepenom urbanog razvoja, novim okolnostima, potrebama i mogućnostima ili sa planovima širih (regija, Republika) ili susjednih područja.
- 6.3. Obimnije izmjene i dopune Plana vrše se u dužim vremenski intervalima, u obliku revizije Plana. Obavezna revizija Plana vrši se najmanje svakih 5 godina.

- 6.4. Regulacioni planovi donose se za manje prostorne cjeline granicama urbanog područja, na kojima neposredno predstoji izgradnja objekata ili drugi radovi na uređenju prostora.
- 6.5. Kao prostorne cjeline iz prethodnog stava smatraju se dijelovi urbanog područja koji predstavljaju prirodne cjeline ograničene prirodnim granicama, urbanističke cjeline ograničene saobraćajnicama, granicama namjena površina i sl. tehnološke cjeline određene tehnološkim potrebama određenih korisnika prostora ili druge cjeline koje se mogu definisati na osnovu elemenata koji su od značaja za planiranje.
- 6.6. Kao prostorna cjelina za koju se donosi regulacioni plan može se odrediti i pojas duž postojećeg ili planiranog objekta linijske infrastrukture (putevi ili druge saobraćajnice, veliki kolektori ili cjevovodi, vrelovodi, toplovodi, gasovodi, kanali i sl.), a naročito u slučaju kada taj objekat prolazi kroz više prostornih cjelina za koje se istovremeno ne donesu regulacioni planovi.
Kao prostorna cjelina, u smislu prethodnog stava, može se odrediti i pojas duž vodotoka, s ciljem jedinstvenog definisanja uslova za uređenje obala i priobalnog pojasa.
- 6.7. Obavezno je donošenje planova nižeg reda za sve prostore u granicama urbanog područja, osim za površine koje se, prema tački 2.1. ove odluke, ne smatraju građevinskim zemljištima.
- 6.8. Za prostore u granicama urbanog područja, za koje, po tački 6 ove odluke, nije obavezno donošenje regulacionog plana, niti je on donesen, donose se planovi nižeg reda ako je to potrebno radi obezbjeđenja planske osnove za izdavanje urbanističke saglasnosti za građenje ili za izvođenje drugih radova za koje je po Zakonu o prostornom uređenju ili po propisima Brčko distrikta BiH potrebna urbanistička saglasnost.
- 6.9. Nadležni organ može odlučiti da se i za pojedine prostore iz tačke 6.8. donese regulacioni plan.
- 6.10. Kao prioritetni prostori za koje je potrebno donijeti planove nižeg reda određuju se:
 - a) prostori namijenjeni za centralne sadržaje,
 - b) dio prostora namijenjenih za izgradnju porodičnih stambenih zgrada (individualno stanovanje),
 - v) prostor izvorišta vode Plazulje.
- 6.12. Radi obezbjeđenja neophodnog kvaliteta i tehničke ispravnosti dokumenata iz tačke 5.1. pod a) i b) ove odluke, ti dokumenti moraju se raditi na ažurnim geodetskim kartama, ovjerenim od nadležnog državnog organa za premjer i katastar nekretnina, u mjerilu 1:500 ili 1:1000, a samo izuzetno u mjerilu 1:2500.

7. Odnos prema postojećim objektima

- 7.1. Status postojećih objekata i odnos prema njima uređuju se dokumentima iz tačke 5.1. pod a) ove odluke, u pravilu na sljedeći način:

- a) Legalno izgrađeni objekti, koji odgovaraju namjeni površina i ostalim uslovima koji su određeni tim dokumentima, trajno se zadržavaju i za njih se definišu građevinska parcela, maksimalni horizontalni i vertikalni gabariti, mogućnost promjene namjene, priključci na put i na infrastrukturne vodove i instalacije, položaj i namjena pomoćnih objekata ili prostorija i ostali uslovi potrebni za normalnu upotrebu tih objekata.
- b) Objekti izgrađeni bez odobrenja za građenje, koji odgovaraju namjeni površina i ostalim uslovima koji su određeni tim dokumentima trajno se zadržavaju, pod uslovom da njihovi vlasnici pribave urbanističku saglasnost i odobrenje za građenje u roku koji bude određen u tim dokumentima ili u propisu koji će Skupština Brčko distrikta BiH donijeti po odredbama Zakona.
- v) Objekti izgrađeni bez odobrenja za građenje, koji ne ispunjavaju uslove iz prethodne tačke, privremeno će se zadržati, do privođenja zemljišta trajnoj namjeni, u skladu sa propisom koji će Skupština Brčko distrikta BiH donijeti po odredbama Zakona.

Završne odredbe

8.1. Posebnim propisima Skupštine Brčko distrikta BiH uređuju se:

- a) legalizacija objekata (u skladu sa Zakonom o legalizaciji),
- v) po potrebi, druga pitanja iz oblasti uređenja prostora koja nisu uređena važećim propisima.

8.2. Ova odluka predstavlja sastavni dio Plana i važi od dana stupanja na snagu odluke o donošenju Plana.

— 0 0 0 —